

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ

ΕΛΛΑΔΑ- Π.Δ.Γ.Μ.
ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ
ΟΝΟΜΑΤΟΣ

ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

ΜΘ/05001

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΤΖΙΑΜΠΙΡΗΣ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2008

ΑΦΙΕΡΩΣΗ

Η παρούσα εργασία αφιερώνεται στην οικογένεια μου και ιδιαίτερα στη γιαγιά μου Αρχοντούλα.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ - σελ.4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ - σελ. 5
ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ – σελ. 7
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ – σελ. 9
ΤΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ – σελ. 9
Η ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ – σελ. 20
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑΣ- ΠΓΔΜ – σελ. 24
ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΠΓΔΜ – σελ. 29
ΘΕΩΡΙΕΣ ΑΜΕΣΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ – σελ. 31
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ – σελ. 34
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΕΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ – σελ.35
ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΣΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΧΩΡΩΝ
ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ – σελ. 36
ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ - σελ. 38
ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ - σελ. 40
ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: Η ΚΛΩΣΤΟΪΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑ ΣΤΗΝ Π.Γ.Δ.Μ. - σελ. 44
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ- ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ – σελ. 47
ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ Ε.Ε.- Π.Γ.Δ.Μ. - σελ.48
Ε.Σ.Ο.Α.Β. – σελ. 49
ΠΙΝΑΚΕΣ – σελ. 55
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - σελ. 57
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – σελ. 60
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – σελ. 62

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Μετά την πτώση των κομμουνιστικών καθεστώτων διαμορφώνεται σταδιακά μια νέα οικονομική κατάσταση στην ευρύτερη ενδοχώρα της Βαλκανικής που κρύβει ταυτόχρονα ευκαιρίες, προκλήσεις και σημαντικά αντικίνητρα για όλους τους ενδιαφερόμενους επενδυτές. Ο οικονομικός χώρος των Βαλκανίων μπορεί να αναδειχθεί σε πόλο προσέλκυσης των διεθνών κεφαλαίων και ιδίως των ελληνικών τα οποία θα κληθούν να αξιοποιήσουν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που παρουσιάζουν σήμερα αυτές οι χώρες σε συνδυασμό με τα προγράμματα ανασυγκρότησης, που διαμορφώνονται και περιμένουν τους ενδιαφερόμενους επενδυτές να αναλάβουν μεγαλύτερο ή μικρότερο μερίδιο από την «επιχειρηματική πίτα».

Από ανάλυση των οικονομικών στοιχείων του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και των Ηνωμένων Εθνών προκύπτει ότι στην πλειοψηφία τους οι Βαλκανικές χώρες, με εξαίρεση μόνο τη χώρα της Σλοβενίας υστερούν σε οικονομική ανάπτυξη αλλά και πολιτική σταθερότητα σε σχέση τόσο με τις χώρες της Κεντροανατολικής Ευρώπης (Πολωνία, Ουγγαρία, Τσεχία και Σλοβακία) όσο και με αυτές της Βαλτικής (κυρίως Εσθονία και Λιθουανία).

Οι βασικοί λόγοι για την καθυστέρηση της οικονομικής κατάστασης των Βαλκανικών χωρών ήταν :

- A) Η μεγάλη απόσταση των βαλκανικών χωρών από τις αγορές της Δυτικής Ευρώπης.
- B) Η διαφορετική αφετηρία σε επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης από την οποία ξεκίνησαν οι Βαλκανικές χώρες σε σχέση με αυτές της Κεντρικής Ευρώπης.
- Γ) Η έλλειψη επιχειρηματικής κουλτούρας.
- Δ) Η έλλειψη κατάλληλου νομοθετικού θεσμικού πλαισίου.
- Ε) Η κοινωνική και πολιτική ρευστότητα στην περιοχή.
- ΣΤ) Η έλλειψη υποστήριξης των επενδυτικών σχεδίων στην περιοχή (επιδοτήσεις, ασφάλεια ρίσκου κ.τ.λ.)
- Z) Οι συνεχείς εχθροπραξίες στην περιοχή που απέτρεψαν ή μείωσαν την εισροή άμεσων ξένων επενδύσεων (Ξ.Α.Ε.), οι οποίες βοηθούν την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας.
- Η) Το γεγονός ότι τόσο οι Διεθνείς Οργανισμοί όσο και η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν ανταποκρίθηκαν άμεσα στη θεμελιώδη ανάγκη για μια συνδυασμένη παρέμβαση οικονομικού και ανθρωπιστικού χαρακτήρα στην περιοχή.

Το Υπουργείο Εξωτερικών της Ελλάδας ηγείται προσπαθειών στην περιοχή για την προώθηση διασυννοριακών συνεργασιών και τη δημιουργία αλληλεξάρτησης στον εμπορικό κυρίως τομέα. Όσον αφορά τις διμερείς σχέσεις Ελλάδας- Π.Γ.Δ.Μ. η χώρα μας δύναται να προσφέρει σε μεγάλο βαθμό επενδύσεις στις υποδομές και στην παραγωγή και αύξηση του διμερούς εμπορίου, γεγονός που συνεπάγεται την τόνωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας εν γένει. Το θέμα του ονόματος αποτελεί κρίσιμο ζήτημα που χρήζει άμεσης διευθέτησης για την εξέλιξη της περαιτέρω συνεργασίας των δύο χωρών σε πολιτικό επίπεδο καθώς και την πορεία της Π.Γ.Δ.Μ. στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Ε.Ε. και το ΝΑΤΟ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η **Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (Π.Γ.Δ.Μ.)** (αμφισβητούμενο συνταγματικό όνομα: «*Δημοκρατία της Μακεδονίας*») είναι ένα ανεξάρτητο κράτος και βρίσκεται στο κέντρο της Βαλκανικής χερσονήσου και στην Ν. Ανατολική Ευρώπη καταλαμβάνοντας έκταση 25.333 τ. χιλιομέτρων. Πολλές φορές αναφέρεται (κυρίως εκτός Ελλάδας) απλώς ως «Μακεδονία» δηλ. στην αγγλική ως «Macedonia» (Μασεντόνια), αλλά αυτό προκαλεί σύγχυση με το ελληνικό γεωγραφικό διαμέρισμα της Μακεδονίας ή την ευρύτερη περιοχή της ιστορικής Μακεδονίας. Στην Ελλάδα αναφέρεται συχνά απλώς ως *Δημοκρατία των Σκοπίων* , *Σκόπια* ή *κράτος των Σκοπίων* ή με την αγγλική συντομογραφία FYROM (Former Yugoslav Republic of Macedonia), η οποία χρησιμοποιείται και από τα περισσότερα κράτη και τους περισσότερους διεθνείς οργανισμούς όπως είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα Ηνωμένα Έθνη. Ωστόσο μερικά κράτη την έχουν αναγνωρίσει με το συνταγματικό της όνομα. Η ΠΓΔΜ αποτελεί ένα μέρος της γεωγραφικής περιοχής της Βόρειας Μακεδονίας κατέχοντας το 38% του εδάφους και το 44% του πληθυσμού της ευρύτερης περιοχής. Τα σύνορά της, μήκους 850 χιλιομέτρων , τα διαμοιράζεται με τις γειτονικές χώρες¹.

Σήμερα η FYROM είναι ένα κράτος που υποφέρει από την Ισλαμική τρομοκρατία μιας και υπάρχουν ενδείξεις για συμμετοχή Ισλαμιστών στις στρατιωτικές οργανώσεις των Αλβανών στα βόρεια σύνορα της χώρας², κυρίως από Αλβανούς αυτονομιστές, και συμμετέχει ενεργά στον πόλεμο ενάντια στην τρομοκρατία. Τέλος, η FYROM έχει

¹ Wikipedia 'Foreign relations of the republic of Macedonia' http://en.wikipedia.org/wiki/Foreign_relations_of_the_Republic_of_Macedonia#Greece

² www.state.gov/r/pa/ei/bgn/26759.htm

εκδηλώσει το ενδιαφέρον της για να ενταχθεί στην Ε.Ε., έχοντας μάλιστα μία κεντρικά κυβέρνηση που ασπάζεται τους νόμους της ελευθερίας και της ελεύθερης αγοράς και που έγινε δεκτή με θέρμη από την Ε.Ε., μιας και η εκλογή συντηρητικών-εθνικιστικών στοιχείων ή μεγάλα ποσοστά από μεριάς των Αλβανών εθνικιστών θα δημιουργούσε σίγουρα προβλήματα.

Πέρα από αυτά θα πρέπει να γίνει αναφορά και σε σύγχρονα ζητήματα όπως το ότι η FYROM έχει δεχτεί μεγάλο αριθμό άμεσων επενδύσεων από Ελληνικές εταιρείες και στο μέλλον μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να κάνουν outsourcing οι Ελληνικές επιχειρήσεις αυξάνοντας έτσι και την ανταγωνιστικότητά τους. Μην ξεχνάμε ότι μία σύγχρονη χώρα θα πρέπει να έχει και ανταγωνιστικές επιχειρήσεις, άρα πρώτο μέλημα της Ελλάδος είναι να φέρει ανάπτυξη και πλούτο μέσω των επιχειρήσεων της που έχουν επενδύσει στην FYROM.

Γενικά παρατηρείται ότι η χώρα βρίσκεται σε δεινή οικονομική θέση τα τελευταία χρόνια λόγω των ξηρασιών, και των εμφύλιων σπαραγμών, με αποτέλεσμα την μείωση κατά 30% των εξαγωγών των καπνών της. Προβλήματα αντιμετωπίζει και ο δευτερογενής τομέας, λόγω των πολιτικών προβλημάτων (κίνδυνος διχοτόμησης), που μακροπρόθεσμα θα μπορούσε να έχει καλές προοπτικές χάρη στον ορυκτό πλούτο: κοιτάσματα ψευδαργύρου και μόλυβδου από τα σημαντικότερα στην Ευρώπη, αλλά και χαλκού, νικελίου, καδμίου, μαγγανίου, αργύρου και αντιμονίου.

Παρά την βραδεία πορεία μετάβασης στο σύστημα της ελεύθερης αγοράς, η χώρα συνεχίζει τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και το πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων, παρά το γεγονός ότι δημιουργείται μικρός αριθμός υγιών και κερδοφόρων εταιρειών και ένας πολύ μεγαλύτερος αριθμός επιχειρήσεων σε στασιμότητα και με σοβαρά οργανωτικά και χρηματοοικονομικά προβλήματα, αλλά και κοινωνικά προβλήματα, με την σημαντική αύξηση της ανεργίας.

Το επίπεδο της παραοικονομίας συνεχίζει να παραμένει υψηλό και εκτιμάται ότι υπερβαίνει κατά πολύ το 40% του ΑΕΠ, το οποίο κατά το έτος 2002 αυξήθηκε μόνο 0,9%, έναντι του στόχου αύξησης κατά 4%.

Οι ξένες επενδύσεις αποτελούν παράγοντα πρωταρχικής σημασίας, τόσο μεσοπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα, για την οικονομία της χώρας. Κατά το 2002 οι άμεσες επενδύσεις έφθασαν τα 76 εκατ. USD, έναντι των 498 εκατ. USD στο έτος 2001 (που αφορούσαν κυρίως κεφάλαια που εισέρρευσαν μέσω της αποκρατικοποίησης των τηλεπικοινωνιών).

Η χώρα, συνεργάζεται στενά με την Ε.Ε, χρηματοδοτείται από σχετικά προγράμματα, την Ευρωπαϊκή Τράπεζα και έχει θέσει ως έναν από τους κυριότερους στόχους της την εμβάθυνση των σχέσεών της με την Ε.Ε. με απώτερο σκοπό την σταδιακή ένταξη στην Ε.Ε.

Τον Οκτώβριο του 2002, εντάχθηκε στον Π.Ο.Ε., ακολουθεί φιλελεύθερη εξωτερική εμπορική πολιτική και συναλλάσσεται κυρίως με τις χώρες της Ε.Ε. και την Σερβία-Μαυροβούνιο και ΗΠΑ.

Οι κυριότεροι αγοραστές των προϊόντων της Π.Γ.Δ.Μ. είναι η Γερμανία, η Σερβία-Μαυροβούνιο, η Ελλάδα, οι Η.Π.Α. και η Ιταλία, ενώ οι αντίστοιχοι προμηθευτές της αγοράς της είναι η Γερμανία, η Ελλάδα, η Σερβία - Μαυροβούνιο, η Ρωσία και η Βουλγαρία.

Ειδικότερα, οι Μεσογειακές Κοινοτικές χώρες και η γειτονική (στην Ελλάδα) Τουρκία, εξάγουν στην ΠΓΔΜ, η μεν Ιταλία κυρίως προϊόντα για ειδικές χρήσεις, βιομηχανικό εξοπλισμό, οχήματα, πλαστικές ύλες και τεχνουργήματα, ηλεκτρικό και ηλεκτρονικό εξοπλισμό, η Τουρκία προϊόντα για ειδικές χρήσεις, ηλεκτρικό και ηλεκτρονικό εξοπλισμό, πλαστικές ύλες και τεχνουργήματα, βιομηχανικό εξοπλισμό, αλουμίνιο και τεχνουργήματα αλουμινίου, η Ισπανία οχήματα, μη προσδιορισμένα προϊόντα, κεραμικά, οργανικά χημικά, βιομηχανικό εξοπλισμό, ενώ η Πορτογαλία, μη προσδιορισμένα προϊόντα, πλαστικά και τεχνουργήματα, βιομηχανικό εξοπλισμό, οχήματα, τεχνητές ίνες.

Οι προοπτικές της οικονομίας στα επόμενα χρόνια θα εξαρτηθούν κυρίως από το ρυθμό και την ποιότητα των διαρθρωτικών αλλαγών, από την αξιοποίηση των δυνατοτήτων της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης με την Ε.Ε., από το ύψος της διεθνούς βοήθειας και κυρίως από τις εξελίξεις μετά τις εκλογές στο Κοσσυφοπέδιο και την ανεξαρτησία του αφού επηρεάζει και κομμάτι της χώρας που κατοικείται κυρίως από Αλβανούς.

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Μετά τον τραγικό θάνατο του Προέδρου Boris Trajkovski σε αεροπορικό δυστύχημα στις 26 Φεβρουαρίου 2004, προκηρύχθηκαν πρόωρες προεδρικές εκλογές για την ανάδειξη νέου Προέδρου της Δημοκρατίας. Στις 28 Απριλίου 2004, εξελέγη νέος Πρόεδρος, στον δεύτερο γύρο των εκλογών, ο μέχρι τότε Πρωθυπουργός Branko Cervenkovski, ο οποίος ανέλαβε επίσημα τα νέα του καθήκοντα στις 12 Μαΐου 2004. Νέος Πρωθυπουργός ανέλαβε ο μέχρι πρότινος Υπουργός Εσωτερικών της χώρας κ. Kostov.

Οι κοινοβουλευτικές εκλογές (Σεπτέμβριος 2002) έδωσαν τη νίκη στην μέχρι τότε αντιπολιτευόμενη Σοσιαλδημοκρατική Ένωση (SDSM) που σχημάτισε κυβέρνηση συνασπισμού με το αλβανικό Δημοκρατικό Κόμμα για την ενσωμάτωση (DUI) του Ali Ahmeti.

Στις 13.8.2001 η Συμφωνία της Οχρίδας έθεσε τέλος στη διεθνοτική κρίση του 2001 η

οποία είχε απειλήσει την ενότητα της χώρας. Επρόκειτο για ειρηνευτική συμφωνία που υπεγράφη από την κυβέρνηση της Δημοκρατίας της Μακεδονίας και των αλβανόφωνων εκπροσώπων στις 13 Αυγούστου 2001. Η συμφωνία τερμάτισε την ένοπλη σύγκρουση μεταξύ του Εθνικού Απελευθερωτικού Στρατού και των δυνάμεων ασφαλείας της Π.Γ.Δ.Μ. και έθεσε τις βάσεις για τη βελτίωση των δικαιωμάτων των Αλβανών. Η υιοθέτηση των συνταγματικών και νομοθετικών μεταρρυθμίσεων που προβλέπονται από την Συμφωνία σημειώνει πρόοδο αν και συνεχίζει να εκκρεμεί η υιοθέτηση διάφορων μεταρρυθμίσεων όπως για παράδειγμα η αναδιάρθρωση της τοπικής αυτοδιοίκησης. Στο πλαίσιο της αποστρατιωτικοποίησης των συνόρων της Π.Γ.Δ.Μ., στις 7 Μαΐου 2004 έλαβε χώρα τελετή παράδοσης της φύλαξης του μεθοριακού σταθμού της Δοϊράνης από το στρατό στην αστυνομία της Π.Γ.Δ.Μ. Από πλευράς Ελλάδας, στην τελετή παρέστησαν ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων κ. Σάββας Τσιτουρίδης και ο Γεν. Γραμματέας του Υπουργείου Δημοσίας Τάξεως πρέσβης κ. Λεωνίδας Ευαγγελίδης. Η κατάσταση στην Π.Γ.Δ.Μ. έχει μεν σταθεροποιηθεί σε σχέση με το 2001. Παραμένει εν τούτοις εύθραυστη. Η χώρα βρίσκεται αντιμέτωπη με σοβαρά κοινωνικοοικονομικά προβλήματα. Συνεχίζουν να υφίστανται εξτρεμιστικές ομάδες που διατηρούν στενές σχέσεις με το οργανωμένο έγκλημα. Το Σεπτέμβριο του 2003 αναζωπυρώθηκαν οι διεθνολικές συγκρούσεις χωρίς όμως οι Αρχές να χάσουν τον έλεγχο της κατάστασης. Επιτυχία τους θεωρείται η σύλληψη ορισμένων εκ των επικεφαλής των εξτρεμιστικών ομάδων που καταζητούντο το Φεβρουάριο του 2004. Στις 1.12.2003 ανακοινώθηκαν τα αποτελέσματα της απογραφής του πληθυσμού σύμφωνα με την οποία οι Σλαβομακεδόνες αποτελούν το 68,18% του πληθυσμού και οι Αλβανοί το 25,17%. Ο υπόλοιπος πληθυσμός αποτελείται κυρίως από Τούρκους, Ρόμα, Βόσνιους και Βλάχους. Επιδείνωση σημειώνεται από τις αρχές του έτους στο εκκλησιαστικό πεδίο. Η διαμάχη μεταξύ του σερβικού Πατριαρχείου και της σχισματικής, μη αναγνωρισμένης ορθόδοξης "εκκλησίας" της χώρας, έλαβε εντονότερη τροπή στις αρχές του έτους με την σύλληψη του γνωστού για τις φιλοσερβικές θέσεις πρώην Μητροπολίτη Βελεσσών Ιωάννη (Jovan).

Σήμερα μετά τις εκλογές στις 15 Ιουνίου 2008 ο Συνασπισμός υπό το VMRO-DPMNE του οποίου ηγείται ο Νικόλα Γκρούεφσκι συγκέντρωσε 63 έδρες και κηρύχθηκε κυβερνών κόμμα. Σημαντική ήταν η άνοδος του Δημοκρατικού Κόμματος των Αλβανών DPA του Μέντουχ Θάτσι που συγκέντρωσε 11 έδρες.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ

Η κυβέρνηση της Π.Γ.Δ.Μ. υπέβαλε αίτηση ένταξης της χώρας στην Ε.Ε. στις 22 Μαρτίου 2004. Η Ε.Ε. παραμένει προσηλωμένη στην υποστήριξη των μεταρρυθμίσεων στην Π.Γ.Δ.Μ. βάσει των προϋποθέσεων της Διαδικασίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης και της Συμφωνίας της Αχρίδας. Η Ε.Ε. ανέλαβε από τον Μάρτιο μέχρι τον Δεκέμβριο 2003 τη στρατιωτική επιχείρηση Concordia. Στις 15.12. ξεκίνησε το έργο της η αστυνομική επιχείρηση Proxima. Η Ε.Ε. έχει επίσης υιοθετήσει (Ιανουάριος 2004) κοινή δράση για την απαγόρευση χορήγησης θεωρήσεων (visa ban) σε άτομα που υπονομεύουν την Συμφωνία της Αχρίδας. Το μέτρο αφορά 12 άτομα.

Η Σύνοδος Κορυφής Ε.Ε. - Δυτ. Βαλκανίων της Θεσσαλονίκης (Ιούνιος 2003) προσέφερε στην Ε.Ε. μία εξαιρετική ευκαιρία να στείλει ένα διπλό μήνυμα στις χώρες της περιοχής: α) να διατηρήσουν την ευρωπαϊκή τους προοπτική σαν εν δυνάμει υποψήφιας και β) να συνειδητοποιήσουν ότι ο δρόμος τους προς την Ευρώπη εξαρτάται από τις δικές τους επιδόσεις και προόδους στις απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις.

Η Ε.Ε. επιβεβαίωσε στη Θεσσαλονίκη την απεριφραστη υποστήριξή της προς την ευρωπαϊκή προοπτική των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων. Η προετοιμασία για την ενσωμάτωση στις ευρωπαϊκές δομές και η προσχώρηση τελικά στην Ε.Ε., μέσω της υιοθέτησης ευρωπαϊκών προτύπων, τίθεται πλέον ως μία μεγάλη μελλοντική πρόκληση. Η πρόοδος κάθε χώρας - και της Π.Γ.Δ.Μ. - προς την Ε.Ε. θα εξαρτηθεί από την ιδιαίτερη ικανότητά της να ανταποκριθεί στα κριτήρια της Κοπεγχάγης, καθώς και στους όρους που τέθηκαν για τη Διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΔΣΣ) και επιβεβαιώθηκαν στην τελική δήλωση της Διάσκεψης Κορυφής του Ζάγκρεμπ (Νοέμβριος 2000).

Η Συμφωνία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης με την Ε.Ε. τέθηκε σε ισχύ την 1.4.2004.

ΤΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Το «Μακεδονικό Ζήτημα» που έχει πάρει στις μέρες μας επικίνδυνες διαστάσεις, δεν είναι μόνο πρόβλημα της εποχής μας: χρονολογείται ήδη από το 19^ο αιώνα και συγκεκριμένα αμέσως μετά την Ελληνική Επανάσταση. Αρχικά το θέμα ανέκυψε από την πλευρά των Βουλγάρων, που στην προσπάθειά τους για εθνική αποκατάσταση, πρόβαλλαν εδαφικές διεκδικήσεις στη Μακεδονία. Οι βουλγαρικές εθνικιστικές τάσεις

ενισχύθηκαν σημαντικά με την ίδρυση της βουλγαρικής Εξαρχίας (1870³) και κυρίως με τη Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου (Μάρτιος 1878), που προσαρτούσε τη Βόρεια και Κεντρική Μακεδονία στη Βουλγαρία. Βέβαια η Συνθήκη του Βερολίνου (Ιούνιος/Ιούλιος 1878) απεκατέστησε την οθωμανική κυριαρχία στην περιοχή⁴, αλλά η πρόσκαιρη παραχώρηση στους Βουλγάρους μακεδονικών εδαφών ενθάρρυνε τις διεκδικήσεις, ενώ η ίδρυση της Βουλγαρικής Ηγεμονίας (1885) δημιούργησε νέα κέντρα προπαγάνδας, που στα τέλη του αιώνα οδήγησαν στην ίδρυση της Εσωτερικής Μακεδονικής Επαναστατικής Οργάνωσης (ΕΜΕΟ, 1893) και της Κεντρικής Επιτροπής (1895), οι οποίες εγκαινίασαν συστήματα βίας και ένοπλης επέμβασης, με την ανοχή συχνά των οθωμανικών αρχών. Από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα χρονολογούνται επίσης από την πλευρά της Σερβίας οι προσπάθειες ελεύθερου διαδρόμου και προσεταιρισμού των σλαβόφωνων της Β. Δ. Μακεδονίας με διείσδυση στην Εκκλησία και στην εκπαίδευση και οι διεκδικήσεις των Ρουμάνων για τους βλαχόφωνους Έλληνες, αλλά και των Αλβανών, που στα τέλη του 19^{ου} αιώνα περιλάμβαναν στο αυτονομιστικό τους πρόγραμμα και τα βιλαέτια Μοναστηριού και Θεσσαλονίκης⁵. Η κρίση εντάθηκε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα και οδήγησε στο Μακεδονικό Αγώνα (1904- 1908) και στους δύο Βαλκανικούς Πολέμους (1912- 1913), που είχαν ως αποτέλεσμα την απελευθέρωση της Μακεδονίας στην Ελλάδα. Οι βουλγαρικές επιδιώξεις συνεχίστηκαν με άλλες μορφές την εποχή του Μεσοπολέμου αλλά και μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Τότε όμως ανέκυψε μια νέα, ριζικά αναθεωρημένη, γιουγκοσλαβική πολιτική με την εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου προγράμματος, που επεδίωκε να προβάλλει την ύπαρξη ενός ξεχωριστού Μακεδονικού έθνους⁶. Μετά τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας το πρόβλημα έγινε οξύτερο από τη στιγμή που η άλλοτε αυτόνομη δημοκρατία των Σκοπίων ζητά να αναγνωριστεί από τη διεθνή κοινότητα ως ανεξάρτητο κράτος με το ψευδεπίγραφο όνομα της Μακεδονίας.

³ Το ιδρυτικό φερμάνι περιλάμβανε ένα επίμαχο άρθρο, το οποίο προέβλεπε ότι μπορούσαν στο μέλλον να προστεθούν και άλλες επαρχίες στη δικαιοδοσία της Εξαρχίας, αν το ζητούσε το σύνολο ή τουλάχιστον τα δύο τρίτα των κατοίκων. Ο όρος αυτός, όπως ήταν φυσικό, προκάλεσε αργότερα πολλές προστριβές ανάμεσα σε Έλληνες και Βουλγάρους και ένοπλες επεμβάσεις εκ μέρους των Βουλγάρων, γιατί έγινε όργανο πολιτικής προπαγάνδας :για την ίδρυση της Βουλγαρικής Εξαρχίας και τις επιπτώσεις της βλ. Μαρίας Νυσταζοπούλου- Πελεκίδου, « Οι βαλκανικοί λαοί. Από την τουρκική κατάκτηση στην εθνική αποκατάσταση (14^{ος} – 19^{ος} αιων.)». β΄ έκδ., Θεσσαλονίκη 1991, σελ. 213-222, όπου και η σχετική βιβλιογραφία.

⁴ Για τη Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου, τη Συνθήκη του Βερολίνου και τις επιπτώσεις τους βλ., μεταξύ άλλων Μ.Λάσκαρι, Το Ανατολικό Ζήτημα, 1800-1923, Θεσσαλονίκη 1948, σελ.291-300. Μαρίας Νυσταζοπούλου- Πελεκίδου, όπ. Παρ., σελ.262-272.

⁵ Για τη Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου, τη Συνθήκη του Βερολίνου και τις επιπτώσεις τους βλ., μεταξύ άλλων Μ.Λάσκαρι, Το Ανατολικό Ζήτημα, 1800-1923, Θεσσαλονίκη 1948, σελ.291-300. Μαρίας Νυσταζοπούλου- Πελεκίδου, όπ. Παρ., σελ. 287

⁶ «Macedonia versus Balkan Unity (1878- 1902)» κεφάλαιο έκτο σελ.123-151

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ- ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΣΚΟΠΙΩΝ

Μετά το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, το 1918, επιτεύχθηκε η ένωση των Γιουγκοσλαβικών Λαών σε ένα κράτος, με το όνομα «Βασίλειο των Σέρβων, Κροάτων και Σλοβένων», που το 1931 μετονομάστηκε σε « Βασίλειο της Γιουγκοσλαβίας». Αξίζει να σημειωθεί ότι η δημιουργία αυτού του κράτους, που δεν είχε εθνική ομοιογένεια, αλλά και η στήριξη του αργότερα, είναι κυρίως έργο της Γαλλίας και της Γαλλικής εξωτερικής πολιτικής: η Γαλλία, υποστηρίζοντας την ίδρυση ενός ισχυρού κράτους στο νευραλγικό αυτό χώρο, ενός κράτους συμμαχικού και φορέα της πολιτικής της, αποσκοπούσε να δημιουργήσει φραγμό στην επέκταση αρχικά της Αυστρίας και να αποτρέψει αργότερα τη Γερμανική επιρροή⁷. Μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, στα πλαίσια της αναδιοργάνωσης του ως τότε κράτους της Γιουγκοσλαβίας σε Ομόσπονδη Λαϊκή Δημοκρατία, ιδρύθηκαν στις 31 Ιανουαρίου 1946 έξι λαϊκές δημοκρατίες (που αργότερα μετονομάστηκαν σε σοσιαλιστικές) :της Σλοβενίας, της Κροατίας, της Βοσνίας- Ερζεγοβίνης, του Μαυροβούνιου, της Σερβίας και της Μακεδονίας⁸.

Αυτή η διαίρεση ουσιαστικά έθιγε τη Σερβία : ενώ η Σλοβενία και η Κροατία διατήρησαν την ενότητα τους, η Σερβία διασπάστηκε σε τρεις αυτόνομες δημοκρατίες και δύο, αργότερα αυτόνομες, επαρχίες και συρρικνώθηκε⁹. Ήταν πιθανότατα η απάντηση της Κροατίας για την ηγετική θέση που κατείχε η Σερβία και παλαιότερα¹⁰ και κυρίως την εποχή του Μεσοπολέμου¹¹ - θέση που βασιζόταν στην ιστορική παράδοση και στους αγώνες του Σερβικού λαού. Με την ίδρυση της αυτόνομης δημοκρατίας της Μακεδονίας, η οποία κάλυπτε το 10,5% της συνολικής έκτασης της Γιουγκοσλαβίας η Γιουγκοσλαβική κυβέρνηση επιδίωξε: α) να ενισχύσει τη Νότια

⁷ Βλ. Μαρίας Νυσταζοπούλου- Πελεκίδου, « Εθνικιστικά φαινόμενα και χωρωτικές τάσεις στα Βαλκάνια. Τα ιστορικά αίτια», Επιστημονικές Ανακοινώσεις- Διαλέξεις, (1990-1991) (Ελληνική Επιτροπή Σπουδών Νοτιοανατολικής Ευρώπης, Αθήνα 1991, σελ.28.

⁸ Βλ. Γενικά Ε. Hosh, the Balkans. A Short History from Greek Times to the Present Day, αγγλ. Μετάφραση Λονδίνο 1972, σελ 171 και 174. M. Des Vos, Histoire de la Yougoslavie, Que sais- je? no 675, Παρίσι 1965, σελ.111 κε. - Για τη μετονομασία, σελ.126.

⁹ Εκτός από τις αυτόνομες δημοκρατίες που αποσπάστηκαν από τη Σερβία, δημιουργήθηκαν μέσα στα όρια της Δημοκρατίας της Σερβίας η επαρχία της Βοϊβοντίνας και η περιοχή του Κοσσυφοπεδίου – Μετοχίας. Η Σερβία κατέχει από τότε έκταση 88.361τ.χ., δηλαδή το 34,5% της συνολικής έκτασης της Γιουγκοσλαβίας, ενώ την εποχή του Μεσοπολέμου ξεπερνούσε το 60%. Πρβλ. Και M. De Vos, όπ. Παρ., σελ.112. Οι Σέρβοι αντιπροσωπεύουν σήμερα το 41,4% του συνολικού πληθυσμού της άλλοτε Γιουγκοσλαβίας.

¹⁰ Μετά τη Σερβική Επανάσταση (1804- 1830) και την ίδρυση της Σερβικής Ηγεμονίας (1834), η Σερβία επιδίωξε να παίξει ηγετικό ρόλο ανάμεσα στους Γιουγκοσλαβικούς Λαούς αλλά και σε όλα τα Βαλκάνια. Η πολιτική αυτή εκφράστηκε με το Nacertanije, το Σχέδιο , που εκπόνησε ο Ηλίας Γκαράσανιν το 1844 και που αποτέλεσε την κατευθυντήρια γραμμή της εξωτερικής πολιτικής της Σερβίας όλο το 19^ο αιώνα Πρβλ. Μ.Λάσκαρι, το Ανατολικό Ζήτημα, σελ.200. Μ.Νυσταζοπούλου- Πελεκίδου, Οι Βαλκανικοί Λαοί, σελ.199 κε.Πρβλ. και D.Djordjevic, Revolutions nationales, σελ.73 κε.

¹¹ Για τη «μεγαλοσερβική» ηγεμονιστική πολιτική μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, βλ.Μ. de Vos, όπ. Παρ., σελ. 97

Γιουγκοσλαβία, ώστε να κατορθώσει να απομακρύνει αποτελεσματικά κάθε βουλγαρική επίδραση ή βλέψη σε αυτή την περιοχή γιατί αναμφισβήτητα η βουλγαρική παρουσία εκεί ήταν έντονη και οι φιλοβουλγαρικές τάσεις ισχυρές¹². Β) Να καταστήσει τη Μακεδονία, στο σύνολο της- δηλ. Όχι μόνο από τη Γιουγκοσλαβική – συνδετικό κρίκο για τη δημιουργία της Ομοσπονδίας των Βαλκανικών λαών. Το δεύτερο αυτό στόχο είχε επιδιώξει και η Βουλγαρία την εποχή του Μεσοπολέμου. Στα απομνημονεύματα του Χρήστου Τατάρτσεφ, προέδρου της Κεντρικής Επιτροπής της ΕΜΕΟ, σημειώνεται (Σόφια 1928) : «Σκεφτήκαμε ότι μια αυτόνομη Μακεδονία μπορούσε αργότερα να ενωθεί ευκολότερα με τη Βουλγαρία, ή, αν αυτό ήταν απραγματοποίητο, θα μπορούσε να καταστεί ενοποιητικός σύνδεσμος μιας ομοσπονδίας των Βαλκανικών Λαών»¹³. Μετά τον Β΄Π΄Π΄, ο Στάλιν προσπάθησε να δημιουργήσει μια Ομοσπονδία των Βαλκανικών κρατών και εντάσσοντας σε αυτήν και την Ελλάδα, να διεισδύσει στο Αιγαίο μια Ομοσπονδία, στην οποία η Σοβιετική Ένωση θα είχε τον πλήρη έλεγχο. Στην προσπάθεια του αυτή, επειδή η Μακεδονία αποτελούσε το μήλον της έριδος και αιτία προστριβών ανάμεσα στη Γιουγκοσλαβία και τη Βουλγαρία, επιχείρησε με το σχέδιο Στάλιν- Τίτο- Ντιμετρόφ να χρησιμοποιήσει τη Μακεδονία ως συνδετικό κρίκο, αποσπώντας την από τις δύο χώρες που τη διεκδικούσαν. Μετά τη ρήξη όμως του Τίτο με τη Σοβιετική Ένωση ο Γιουγκοσλάβος ηγέτης υιοθέτησε το σχέδιο του Στάλιν προς ίδιον όφελος, απομακρύνοντας βέβαια τη Βουλγαρία. Το τμήμα που αποτέλεσε, το 1946, τη Γιουγκοσλαβική Μακεδονία ονομαζόταν ως τότε «Νότιος Σερβία» ή «Βάρντασκα Μπανόβινα»¹⁴. Οι Γιουγκοσλάβοι την αποκαλούσαν « Μακεδονία του Βαρδάρη» (Vardarska Makedonia), ενώ την ελληνική την ονόμαζαν « Μακεδονία του Αιγαίου» (Egeiska Makedonia) και το βουλγαρικό τμήμα « Μακεδονία του Πιρίν»(Pirinska Makedonia).

Στη νεοσύστατη αυτή λαϊκή δημοκρατία θέλησαν να δώσουν χωριστή πολιτική και εθνική υπόσταση. Τα μέσα που χρησιμοποίησαν είναι τα ακόλουθα¹⁵:

1. Χωριστή κρατική οργάνωση. Όλα τα τοπικά κρατικά όργανα, που δημιουργήθηκαν με κέντρο τα Σκόπια, μέσα στα πλαίσια της ομοσπονδιακής κυβέρνησης της Γιουγκοσλαβίας ονομάστηκαν «Μακεδονικά»: «Μακεδονική

¹² Βλ. Χαρακτηριστικά Ευ.Κωφού, Η Μακεδονία, όπ.παρ., σελ.22-23.

¹³ Macedonia. Documents and Material, Σόφια 1978, σελ 661-662. Πρβλ. Ευ. Κωφού, Ο Μακεδονικός Αγώνας, όπ. Παρ., σελ.22-23.

¹⁴ Η ονομασία Βάρντασκα Μπανόβινα είναι αποτέλεσμα της αναδιοργάνωσης του 1931. Τότε καταργήθηκαν οι παλαιές ονομασίες και διοικητικές διαιρέσεις και, παράλληλα με τη μετονομασία σε Βασίλειο της Γιουγκοσλαβίας οργανώθηκε το κράτος σε εννέα μπανόνιβες (διοικήσεις), οι οποίες πήραν το όνομα τους από τον ποταμό που τις διέσχισε. Με τον τρόπο αυτό το νέο Σύνταγμα επιχείρησε να εξαλείψει τον τοπικισμό και την παλαιά διαίρεση σε εθνικές ομάδες και ταυτόχρονα να διασπάσει τα παλαιά εσωτερικά σύνορα:πρβλ. M. de Vos, όπ.παρ., δελ.100

¹⁵ Βλ. Σχετικά Ευ.Κωφού, Η Μακεδονία σελ.8.

κυβέρνηση», «Μακεδονική βουλή» κλπ. Έτσι ο όρος απέκτησε μια νέα πολιτική και κρατική διάσταση που με την πάροδο του χρόνου τείνει να καθιερωθεί.

2. Ιδιαίτερη γλώσσα: Με το Γιουγκοσλαβικό Σύνταγμα αναγνωρίστηκε ως επίσημη γλώσσα μια τοπική διάλεκτος, ονομάστηκε «Μακεδονική» και θεωρήθηκε ισότιμη με τη σερβοκρατική και τη σλοβενική. Η διάλεκτος αυτή, που ως τότε θεωρούνταν διάλεκτος της βουλγαρικής γλώσσας, «αποκαθάρθηκε» από στοιχεία γλωσσικά που μπορούσαν στο μέλλον να δημιουργήσουν αμφισβητήσεις και έγινε η επίσημη γλώσσα της περιοχής και η γλώσσα που διδάσκεται από τότε στα σχολεία. Με τον τρόπο αυτό όποια και αν ήταν η γλώσσα ή η διάλεκτος που μιλούσαν στο σπίτι τους τα παιδιά, άρχιζαν να εθίζονται και να χρησιμοποιούν αυτή τη γλώσσα. Η νέα μεταπολεμική γενιά της περιοχής απέκτησε έτσι ένα νέο γλωσσικό όργανο, που επιβλήθηκε «εκ των άνω», από την κρατική βούληση και από πολιτική σκοπιμότητα.
3. Ανεξάρτητη Εκκλησία: Παρά το γεγονός ότι η κομμουνιστική κοσμοθεωρία δε δέχεται τη θρησκεία, το θρησκευτικό συναίσθημα ήταν βαθύτατα ριζωμένο στους κατοίκους της περιοχής και η Εκκλησία ήταν στενά δεμένη με την ιστορική τους παράδοση. Γι' αυτό το 1964, με την παρέμβαση του κόμματος, ιδρύθηκε «Αυτοκέφαλη Μακεδονική Εκκλησία», με έδρα την Αχρίδα, παρά τις έντονες αντιδράσεις του Σερβικού Πατριαρχείου. Η χειραφέτηση αυτή αποτέλεσε κατάφωρη παραβίαση των νομικών κανόνων της Ορθόδοξης Εκκλησίας και συντέλεσε στην ενίσχυση της αυτονομίας της «Μακεδονίας» απέναντι στη Σερβία- αυτονομία που εκφραζόταν με το σύνθημα «Ένα κράτος, μία Εκκλησία, ένα Έθνος»¹⁶.
4. Χωριστή εθνότητα. Για να ικανοποιηθεί αυτό το τρίτο σημείο, αλλά και για να εδραιωθεί η πολιτική τους υπόσταση και να ενισχυθούν οι γενικότερες πολιτικές τους επιδιώξεις, ήταν απαραίτητο να αποκτήσει ο πληθυσμός της περιοχής τη συνείδηση ότι οι Μακεδόνες, στο σύνολο τους αποτελούν ξεχωριστή εθνότητα. Για το σκοπό αυτό επιδίωξαν να διαμορφώσουν και να δώσουν στους κατοίκους της Νότιας Γιουγκοσλαβίας μια «Μακεδονική» εθνική συνείδηση. Στην προσπάθεια τους αυτή ήταν απαραίτητο να προβληθεί ένα ξεχωριστό ιστορικό παρελθόν, να «κατασκευαστεί» μια «μακεδονική» ιστορία. Για το σκοπό αυτό επιστρατεύτηκαν οι ιστορικοί και ιδρύθηκε στα Σκόπια το «Ίδρυμα Εθνικής Ιστορίας», που αμέσως

¹⁶ Βλ. Σχετικά Χ.Παπαστάθη, «L'autocephalie de l'Eglise de la Macedoine Yougoslave», *Balkan Studies* 8 (1967), σελ. 151-154

στελεχώθηκε με πολλούς επιστήμονες, οι οποίοι άρχισαν να πραγματοποιούν εκτεταμένες έρευνες σε βιβλιοθήκες και αρχεία, να συγκεντρώνουν ένα τεράστιο υλικό¹⁷ και να εκδίδουν με εντυπωσιακό ρυθμό βιβλία και περιοδικά¹⁸. Με τις μελέτες και τις εκδόσεις τους επιχείρησαν να ανακατασκευάσουν και να επανερμηνεύσουν τα ιστορικά δεδομένα ώστε να ανταποκρίνονται στους στόχους τους.

Πρώτος στόχος τους ήταν να αποκόψουν κάθε δεσμό των λεγόμενων «Μακεδόνων» με τους Βουλγάρους, αλλά και με τους Σέρβους, και να πείσουν το λαό ότι ανήκει σε μια χωριστή σλαβική εθνότητα, τη «Μακεδονική». Έτσι έπρεπε να απαλλαγεί η ιστορία της περιοχής, όπως και η γλώσσα, όχι μόνο από κάθε βουλγαρικό αλλά και από κάθε σερβικό στοιχείο. Όλα τα βουλγαρικά και τα σερβικά ιστορικά δεδομένα που συνδέονταν με αυτό το χώρο- είτε πρόκειται για ιστορικά γεγονότα, είτε για πρόσωπα ή δραστηριότητες και έργα πνευματικά- έπρεπε να μετονομαστούν σε «μακεδονικά¹⁹», για να μπορέσουν να ενταχθούν στη «Μακεδονική» ιστορία που συγχρόνως κατασκευαζόταν, ή, αν δεν συμφωνούσαν με το νέο ιστορικό σχήμα και τις νέες κατευθυντήριες γραμμές, να αποκηρυχθούν ως εχθρικά. Δεύτερος στόχος ήταν ο αφελληνισμός της Μακεδονίας και της μακεδονικής ιστορίας με την ελαχιστοποίηση της ελληνικής παρουσίας σε αυτό το χώρο και με παρερμηνεία ή φαλκίδευση του ρόλου και ειδικότερα της πνευματικής προσφοράς του ελληνισμού, του ορθόδοξου ελληνικού κλήρου και των ελληνικών σχολείων. Τρίτος στόχος ήταν η έρευνα, κατασκευή και προβολή της ιστορικής εξέλιξης του λεγόμενου «Μακεδονικού λαού», με σκοπό να αποδειχθεί η ξεχωριστή εθνική ταυτότητα των «Μακεδόνων», αλλά και η συνοχή και η συνέχεια τους από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Τέταρτος στόχος ήταν η δημιουργία μιας Μεγάλης Ιδέας²⁰, που θα ευαισθητοποιούσε τα πλήθη. Έτσι οι ιστορικοί των Σκοπίων άρχισαν να διακηρύσσουν ότι η Μακεδονία, στο σύνολο της, είναι χώρα σλαβική και ως προς την ιστορική της παράδοση και ως

¹⁷ Ήδη το 1976 ο Ευ.Κωφός, *Η Μακεδονία...*, σελ.13 κε., παρατηρούσε: «μέσα σε λίγα χρόνια συγκέντρωσαν στα Σκόπια εκατοντάδες χιλιάδες μικροταινιών από κρατικά, ιδιωτικά και εκκλησιαστικά αρχεία που με οποιονδήποτε τρόπο αναφέρονταν στη Μακεδονία. Χωρίς φειδώ υλικών μέσων, φωτογράφισαν επίσης χιλιάδες σελίδες από παλαιές εκδόσεις, βιβλία, φυλλάδια και εφημερίδες». Έτσι δημιούργησαν ένα τεράστιο Αρχείο σχετικό με τη Μακεδονία, παρόλο που το υλικό αυτό δε θα μπορούσε βέβαια με κανένα τρόπο να στηρίξει την άποψη για την ύπαρξη ενός χωριστού Μακεδονικού Έθνους.

¹⁸ Για τις πρώτες εκδόσεις, β'. Ευ.Κωφού, *Η Μακεδονία...* σελ.9 και υποσημ. 1-2. Από τα δημοσιεύματα αυτά το πιο βασικό είναι η *Istoriija na Makedonskijot Narod* που προανέφερα(βλ. Παραπάνω υποσημ. 3.) Του έργου αυτού παρασκευάζεται δεύτερη πολύτομη έκδοση, γιατί η πρώτη θεωρήθηκε πια ξεπερασμένη.

¹⁹ Τα παραδείγματα είναι πολλά. Αναφέρω χαρακτηριστικά ότι το έργο των αδερφών Κωνσταντίνου και Δημητρίου Μιλαντινίωφ, *Balgarski Narodni Pesni* (= Βουλγαρικά Λαϊκά Τραγούδια), που εκδόθηκε στο Ζάγκρεμπ το 1861 και είχε μεγάλη διάδοση, επανεκδόθηκε πρόσφατα στα Σκόπια, με αλλαγμένο όμως τον πρωτότυπο τίτλο του σε *Makedonski Narodni Pesni* (Μακεδονικά Λαϊκά Τραγούδια)

²⁰ Για τον όρο, βλ. Ευ.Κωφού, *Η Μακεδονία...*, σελ.11

προς την εθνική της σύσταση. Για το λόγο αυτό θα έπρεπε να ενωθεί και να αποτελέσει ένα ενιαίο κρατικό σχήμα. Μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ένα μόνο τμήμα της, το Γιουγκοσλαβικό, αποκαταστάθηκε εθνικά στα πλαίσια της Γιουγκοσλαβικής Ομοσπονδίας. Τα άλλα δύο, η Μακεδονία του Αιγαίου και η Μακεδονία του Πιρίν, θα έπρεπε να αποκατασταθούν με τη σειρά τους, δηλαδή να ενωθούν με τη Γιουγκοσλαβική Μακεδονία²¹. Το ιστορικό σχήμα που κατασκεύασαν και προβάλλουν οι ιστορικοί των Σκοπίων είναι σε γενικές γραμμές το ακόλουθο:

Καθώς η εμφάνιση και εγκατάσταση των Σλάβων στην περιοχή συντελέστηκε κατά τους Μέσους Χρόνους, οι Σλάβοι των Σκοπίων δε μπορούσαν να προβάλουν αρχαίες περγαμηνές σε αυτό το χώρο. Από την άλλη πλευρά επειδή η ιστορία της Αρχαίας Μακεδονίας και το έργο του Μ. Αλεξάνδρου ήταν παγκόσμια γνωστά και είχαν μεγάλη απήχηση²², αποτελούσαν ισχυρό εμπόδιο στην προπαγάνδα τους. Γι' αυτό θεωρήθηκε αναγκαίο να αμφισβητηθεί ο ελληνικός χαρακτήρας της αρχαίας Μακεδονίας. Συνεπώς διακηρύσσουν ότι οι αρχαίοι Μακεδόνες δεν ήταν Έλληνες αλλά φύλο ιλλυρικό. Η άρχουσα τάξη εξελληνίστηκε με τον καιρό, αλλά ο λαός παρέμεινε «μακεδονικός» δηλαδή ιλλυρικός, μη ελληνικός. Ο Μέγας Αλέξανδρος δεν ήταν Έλληνας, δε διέδωσε τον Ελληνικό πολιτισμό, αλλά «το όνομα της Μακεδονίας». Την εποχή των διαδόχων, επειδή χρησιμοποιήθηκαν πολλοί Έλληνες ως δούλοι και μισθοφόροι στρατιώτες, άρχισε σταδιακά ο εξελληνισμός της περιοχής, ιδίως στα ανώτερα στρώματα²³. Στους Μέσους Χρόνους τον 6^ο-7^ο αιώνα οι Σλάβοι εγκαταστάθηκαν στη Μακεδονία, όπου κατά τη θεωρία των Σκοπίων, εξόντωσαν ένα μεγάλο μέρος του γηγενούς πληθυσμού και τους υπόλοιπους τους αφομοίωσαν. Έτσι μέσα σε λίγα χρόνια η Μακεδονία έγινε Σλαβική. Επειδή ακριβώς οι γηγενείς αυτοί πληθυσμοί δεν ήταν ελληνικοί αλλά ιλλυρικοί, οι Σλάβοι που εγκαταστάθηκαν στη Μακεδονία ενώθηκαν με αυτό το μη ελληνικό στοιχείο και έτσι απέκτησαν ρίζες αρχαίες, ανεξάρτητες από κάθε ελληνική παρουσία. Οικειοποιούνται όχι μόνο την ιστορία αλλά και τα έργα του πολιτισμού που συνδέονται με αυτό το χώρο.

²¹ Για τον όρο, βλ. Ευ. Κωφού, Η Μακεδονία..., σελ.11-12

²² Βλ. χαρακτηριστικά Ε. Zografski, Egeiska Makedonia, Σκόπια 1951, σελ.50 : Για να αμφισβητηθεί η ελληνικότητα της Ελληνικής Μακεδονίας κατασκεύασαν μια στατιστική για το έτος 1941, όπου αναφέρεται ότι στην Ελληνική Μακεδονία διαβιούσαν τότε οι ακόλουθες εθνικές ομάδες: 258.000 «Μακεδόνες», 250.000 Έλληνες, 210.000 Καραμανλήδες (δηλ. Πληθυσμοί που ήλθαν από τη Μικρά Ασία με ανταλλαγή), 80.000 Αρμένιοι, 74.000 Λαζοί κ.α. Σε αυτή τη στατιστική δε περιλαμβάνεται ο πληθυσμός της Θεσσαλονίκης, της Χαλκιδικής και του νομού Κοζάνης, όπου θα ήταν πιο δύσκολο να γίνει πλαστογράφηση αριθμών (πρβλ. Ευ. Κωφού, Η Μακεδονία..., σελ.12)

²³ Βλ. χαρακτηριστικά Ul. Wilcken, Alexandre le Grand, Παρίσι 1952, σελ.15 « Ο Μέγας Αλέξανδρος ανήκει στη μικρή μειοψηφία των αντρών εκείνων που εγκαινίασαν μια νέα περίοδο στην παγκόσμια Ιστορία. Ίσως μάλιστα είναι ο μόνος που σφράγισε τον κόσμο με τη σφραγίδα της προσωπικής του βούλησης, με τέτοια δύναμη ώστε η εξέλιξη της ανθρωπότητας να παραμείνει επί πολλούς αιώνες κάτω από την επίδραση του».

Παράλληλα, οι ιστορικοί των Σκοπίων περιορίζουν και τη βουλγαρική παρουσία, γιατί υποστηρίζουν ότι η επέκταση του Α΄ Βουλγαρικού κράτους σε εδάφη μακεδονικά ήταν πρόσκαιρη και επιφανειακή και δε μπόρεσε να εκβουλγαρίσει τους «Μακεδόνες», που παρέμειναν χωριστό σλαβικό φύλο. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του Σαμουήλ, που κατόρθωσε με επανάσταση να δημιουργήσει ένα ανεξάρτητο κράτος, με κέντρο αρχικά τη δυσπρόσιτη περιοχή της Β. Δ. Μακεδονίας. Ο Σαμουήλ ανακηρύχθηκε «βασιλεύς των Βουλγάρων» (977-1014) και εξελίχθηκε σε επικίνδυνο αντίπαλο του Βυζαντίου και του βυζαντινού αυτοκράτορα Βασιλείου Β΄ του Βουλγαροκτόνου. Κατά τους ιστορικούς των Σκοπίων, το κράτος του Σαμουήλ ήταν «Μακεδονικό», αφού οι Σλάβοι-Μακεδόνες ήταν το κυρίαρχο εθνικό στοιχείο και δεν είχε καμία σχέση με τους Βουλγάρους. Ο Σαμουήλ, γιος βυζαντινού αξιωματούχου, θεωρείτο «Μακεδόνας» εφόσον ήταν ηγεμόνας ενός «Μακεδονικού» κράτους²⁴. Ωστόσο, όπως παρατηρούν και οι Βούλγαροι, ο Βασίλειος Β΄ ονομάστηκε Βουλγαροκτόνος και όχι Μακεδονοκτόνος²⁵.

Οι ιστορικοί των Σκοπίων ισχυρίζονται ακόμη ότι ο Κωνσταντίνος- Κύριλλος και ο Μεθόδιος, οι δύο απόστολοι των Σλάβων, ήταν «Μακεδόνες», άρα Σλάβοι, αφού γεννήθηκαν στη Θεσσαλονίκη, όπου τότε «ο γηγενής πληθυσμός ήταν σλαβικός και όπου όλοι μιλούσαν μια καθαρά σλαβική γλώσσα»²⁶. Η γλώσσα στην οποία βασίστηκαν οι δύο αδερφοί ήταν η «σλαβομακεδονική» ή «πρωτομακεδονική». Επομένως, οι Γιουγκοσλάβοι Μακεδόνες είναι κατευθείαν απόγονοι των «Πρωτομακεδόνων», οι οποίοι διέδωσαν τα γράμματα και τον πολιτισμό σε όλο το σλαβικό κόσμο²⁷. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι όροι «Σλάβοι- Μακεδόνες», «Πρωτομακεδόνες» είναι εφεύρημα των Σκοπίων και δε μαρτυρούνται σε καμία πηγή της εποχής ούτε έχουν προταθεί από άλλους συγγραφείς. Όσο για τα έργα της τέχνης, αρχιτεκτονικής και ζωγραφικής, που δημιουργήθηκαν σε αυτό το χώρο, προβάλλονται ως έργα μιας ξεχωριστής «μακεδονικής» τέχνης²⁸ παρόλο που και ο ρυθμός και η τεχνοτροπία τους είναι καθαρά βυζαντινοί. Την εποχή της τουρκοκρατίας υποστηρίζουν ότι, για λόγους πολιτικούς και κοινωνικούς και κυρίως εξαιτίας της πολιτικής της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, που διέκρινε τους υπηκόους του κράτους με βάση τη θρησκεία και όχι την εθνική καταγωγή, όπως και εξαιτίας των

²⁴ Πρβλ. Istorija na Makedonskijot Narod, τομ.Α΄ Κεφ.20, κυρίως σελ.45 (Πρβλ. τη βιβλιοκρισία του P. Charanis, Balkan Studies 13, 1972, sel.166-168) Πρβλ. Ευ. Κωφού, Η Μακεδονία..., σελ.15-16.

²⁵ Istorija na Makedonskijot Narod, τομ.Α΄, σελ. 117

²⁶ Βλ. Makedonskijat Vapros, Σόφια, Νοέμβριος 1968, ελλην. Μετάφραση ΙΜΧΑ, σελ.9

²⁷ Βλ. P.Miljkovic- Pepek, «L'architecture chretienne chez les Slaves Macedoniens a partir d'avant la moitie du IXe siecle jusqu'a la fin du XIIe siecle», The 17th International Byzantine Congress. Major Papers (Washington D.C., August 3-8, 1986), Νέα Υόρκη 1986, σελ.483.

²⁸ Πρβλ. D.Vlahov, Makedonija.Momenti od Istorijata na Makedonskijot Narod (Μακεδονία. Στιγμές από την Ιστορία του Μακεδονικού Λαού), Σκόπια 1950, σελ.11-12(ελλην. Μετάφραση ΙΜΧΑ)

προνομίων του Οικουμενικού Πατριαρχείου και της αφομοιωτικής δύναμης του ελληνικού κλήρου, έσβησε η ιστορική μνήμη των «Σλάβων- Μακεδόνων» και μαζί της και η εθνική τους συνείδηση. Επειδή, πολλά προνόμια βρίσκονται στα χέρια των Ελλήνων, πολλοί «Σλάβοι- Μακεδόνες» αναγκάστηκαν να εμφανίζονται ως Έλληνες. Την περίοδο των αγώνων για την ανεξαρτησία και την εθνική αποκατάσταση οι «Σλαβομακεδόνες» πολέμησαν στο πλευρό των Ελλήνων και οικειοποιούνται μάλιστα και ήρωες όπως τον Μάρκο Μπότσαρη, που τον εμφανίζουν ως «Μακεδόνα» και τον ονομάζουν Μάρκο Μπότσαροτ από το Περλεπέ²⁹.

Η εθνική αφύπνιση του «Μακεδονικού λαού» ξεκίνησε, κατά τους ιστορικούς των Σκοπίων, τις πρώτες δεκαετίες του 19^{ου} αιώνα και κορυφώθηκε στα τέλη του αιώνα με την ίδρυση της Μακεδονικής Επανάστασης Οργάνωσης (ΕΜΕΟ) το 1893 και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα με τον ένοπλο αγώνα. Τότε οι Σλαβομακεδόνες διεξήγαγαν «πολυμέτωπο» αγώνα εναντίον Ελλήνων, Βούλγαρων και Σέρβων και των αντίστοιχων γειτονικών κρατών αλλά και εναντίον της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και του κοινωνικού συστήματος που εκείνη εκπροσωπούσε. Ο αγώνας απέβλεπε στη δημιουργία ενός ανεξάρτητου μακεδονικού κράτους, αλλά ο στόχος τους τότε δεν επιτεύχθηκε. Μόνο το 1944 ελευθερώθηκε ένα τμήμα της Μακεδονίας και αποτέλεσε αυτόνομη δημοκρατία στα πλαίσια της Γιουγκοσλαβικής Ομοσπονδίας³⁰.

Όπως προβλέπεται από την Απόφαση 817 (1993) του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ η οποία "προτρέπει τα μέρη να συνεχίσουν να συνεργάζονται (...) ώστε να καταλήξουν σε ταχεία επίλυση της διαφοράς", η Ελλάδα και η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας διεξάγουν διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ με σκοπό να καταλήξουν σε αμοιβαία αποδεκτή λύση του ζητήματος του ονόματος. Σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 1 της Ενδιάμεσης Συμφωνίας που υπεγράφη στη Νέα Υόρκη στις 13 Σεπτεμβρίου 1995, "τα Μέρη συμφωνούν να συνεχίσουν τις διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών (...) με στόχο την επίτευξη συμφωνίας για τη διαφορά όπως αυτή περιγράφεται (...) στην Απόφαση 817 (1993) του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ". Έκτοτε, η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας έχει επισήμως αποδεχθεί ότι το όνομα του κράτους αποτελεί αντικείμενο διαπραγματεύσεων όπως προβλέπεται από την Απόφαση 817 (1993) του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ.

Η υπογραφή της Ενδιάμεσης Συμφωνίας το 1995 αποτέλεσε το σημείο εκκίνησης της ομαλοποίησης των σχέσεων μεταξύ της Ελλάδας και της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας. Το μόνο ζήτημα που παρέμεινε εκκρεμές ήταν η ονομασία της νέας Δημοκρατίας, η οποία έγινε δεκτή στον ΟΗΕ με

²⁹ D. Vlahov, *όπ.παρ.* σελ.10 Πρβλ. Ευ.Κωφού, *Η Μακεδονία...*σελ.20-21.

³⁰ Βλ. διεξοδικά Ευ. Κωφού, *Ο μακεδονικός Αγώνας*, σελ.9 κεφ. και 15-16.

την προσωρινή ονομασία "πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας". Οι δύο χώρες ξεκίνησαν διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα του ΟΗΕ για την τελική ονομασία.

Από το 1995, η ανάπτυξη των σχέσεων μεταξύ της Ελλάδας και της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας υπήρξε θεαματική. Η Ελλάδα είναι μία από τους κύριους εμπορικούς εταίρους της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας και η πρώτη μεταξύ των ξένων επενδυτών. Η ελληνική οικονομική παρουσία στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, μέσω της συμβολής της στην ανάπτυξη και την καταπολέμηση της ανεργίας, αποτελεί σημαντικό σταθεροποιητικό παράγοντα για τη χώρα.

Μολονότι κατά τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει αρκετές προσπάθειες επίλυσης του προβλήματος σε διμερές επίπεδο, η πολιτική κατάσταση στο εσωτερικό της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας εμπόδισε τη διευθέτηση του ζητήματος με τρόπο επωφελή και για τις δύο πλευρές. Σε διάφορες περιστάσεις, ωστόσο, οι δύο πλευρές έφθασαν πολύ κοντά στην ολοκλήρωση μίας συμφωνίας.

Αμέσως μετά τις εκλογές του 2002, η νέα κυβέρνηση εξέφρασε δημοσίως την προθυμία της να επιτύχει μια αμοιβαίως αποδεκτή λύση δίνοντας νέα ώθηση στις διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα των Η.Ε. για το θέμα του ονόματος.

Η κατάθεση αίτησης ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση στις 22 Μαρτίου 2004 από την κυβέρνηση των Σκοπίων, αποτελεί μία ευκαιρία για τη διευθέτηση του μοναδικού εκκρεμούς ζητήματος μεταξύ των δύο χωρών το ταχύτερο δυνατό. Στην 1η Συνάντηση του Συμβουλίου Σταθεροποίησης και Σύνδεσης Ε.Ε.-πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας (Βρυξέλλες, 14 Σεπτεμβρίου 2004), η Ευρωπαϊκή Ένωση "σημείωσε ότι η διαφορά για το όνομα της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας εξακολουθεί να υφίσταται και ενεθάρρυνε την εξεύρεση μίας αποδεκτής λύσης εντός του πλαισίου των Αποφάσεων 817/93 και 845/93 μεταξύ της Ελλάδας και της πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας".

Στις 4 Νοεμβρίου 2004, οι ΗΠΑ μετέβαλαν την πολιτική τους και αναγνώρισαν μονομερώς με τη συνταγματική της ονομασία την Π.Γ.Δ.Μ. Αυτή η μονομερής απόφαση υπονομεύει τις προσπάθειες για εξεύρεση μιας αμοιβαίως αποδεκτής λύσης δεδομένου ότι ενισχύει την ακαμψία της Π.Γ.Δ.Μ..

Δεν υπάρχει περίπτωση η Π.Γ.Δ.Μ. να ενταχθεί στην Ε.Ε. και στο ΝΑΤΟ με το όνομα "Δημοκρατία της Μακεδονίας". Τούτο ήταν γνωστό εξ αρχής με τη σύμφωνη γνώμη της ίδιας της Π.Γ.Δ.Μ.: σύμφωνα με το άρθρο 11. παρ. 1 της ίδιας της Ενδιάμεσης Συμφωνίας, ότι η Ελλάδα "συμφωνεί να μην προβάλλει αντιρρήσεις στην αίτηση υποψηφιότητας του δεύτερου συμβαλλόμενου μέρους (δηλαδή της Π.Γ.Δ.Μ.) σε

διεθνείς, πολυμερείς και περιφερειακούς οργανισμούς και θεσμούς των οποίων είναι μέλος το Πρώτο συμβαλλόμενο μέρος (Ελλάδα). Παρά ταύτα, το Πρώτο Συμβαλλόμενο Μέρος (Ελλάδα) επιφυλάσσει του δικαιώματος να προβάλλει αντιρρήσεις σε οποιαδήποτε συμμετοχή αναφέρεται ανωτέρω εάν και στην έκταση που το Δεύτερο Συμβαλλόμενο Μέρος (Π.Γ.Δ.Μ.) πρόκειται να αναφερθεί σε τέτοιους οργανισμούς ή θεσμούς διαφορετικά απ' ότι στην παρ. 2 της αποφάσεως 817/1995 του ΣΑ των Η.Ε".

Υπό το φως της επιθυμίας της Π.Γ.Δ.Μ. να ενταχθεί στην Ε.Ε., σημειώνεται η ανάγκη αποδοχής των απαιτήσεων της Διαδικασίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης και των δεσμεύσεων της Ατζέντας της Θεσσαλονίκης για περιφερειακή συνεργασία. Προκειμένου να αποφευχθούν επιπλοκές είναι απαραίτητο να συμφωνηθεί μια αμοιβαίως αποδεκτή λύση για το όνομα πριν τη Γνωμοδότηση της Επιτροπής για την αίτηση υποψηφιότητας της Π.Γ.Δ.Μ. στην Ε.Ε.

Στο Κοινό Ανακοινωθέν Τύπου του 2ου Υπουργικού Φόρουμ Ε.Ε. και Δυτικά Βαλκάνια (Βρυξέλλες, 22 Νοεμβρίου 2004) όλοι οι συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι είναι αναγκαίο να βρεθούν « αμοιβαίως αποδεκτές λύσεις και να υπάρξουν συμφωνίες επί εκκρεμών υποθέσεων με γειτονικές χώρες».

Στις 25 Απριλίου 2005, για πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια, τα Συμπεράσματα του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων της Ε.Ε. αναφέρονται στις πρόσφατες εξελίξεις του θέματος του ονόματος της «πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας» ως εξής : «Το Συμβούλιο σημείωσε τις πρόσφατες εξελίξεις ως προς τη διαφορά του ονόματος της «πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας» και συγκεκριμένα το σύνολο των προτάσεων που παρουσίασε ο Ειδικός Εκπρόσωπος του Γενικού Γραμματέα στα Η.Ε. του οποίου και στηρίζει τις προσπάθειες. Το Συμβούλιο παρότρυνε τις δύο πλευρές να εντατικοποιήσουν τις προσπάθειες τους προκειμένου να βρεθεί σύντομα, ως αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων, μια κοινώς αποδεκτή λύση στο πλαίσιο των αποφάσεων 817/1993 και 845/1993 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών».

Πριν από λίγους μήνες υποβλήθηκε, για πρώτη φορά, από τον κ. Νίμιτς, τον Ειδικό Εκπρόσωπο του Γενικού Γραμματέα στα Η.Ε. η πρώτη συνολική πρόταση για την εξεύρεση αμοιβαίως αποδεκτής λύσεως στο ζήτημα του ονόματος.

Ο κ. Νίμιτς πρότεινε να υιοθετηθεί για διεθνή χρήση το όνομα "Republika Makedonija-Skopje" αμετάφραστο. Το όνομα αυτό θα ίσχυε σε όλα τα όργανα του ΟΗΕ, ο οποίος θα σύστηνε στους άλλους διεθνείς Οργανισμούς και τα κράτη να το υιοθετήσουν και αυτά για επίσημη διεθνή χρήση.

Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας κ. Μολυβιάτης δήλωσε στις 8.4.05 ότι η «πρόταση αυτή δεν ικανοποιεί πλήρως τις επιθυμίες και τις επιδιώξεις μας, πιστεύουμε όμως ότι αποτελεί βάση για διαπραγμάτευση».

Η Π.Γ.Δ.Μ. επιχείρησε εξαρχής να υποβαθμίσει την πρόταση Νίμιτς, και επέμεινε στη θέση της περί διπλής ονομασίας.

Στις 8 Οκτωβρίου 2005 ο κ. Νίμιτς παρουσίασε και νέα πρόταση, το περιεχόμενο της οποίας δεν έχει δημοσιοποιηθεί. Η Π.Γ.Δ.Μ. αποδέχθηκε κατ' αρχήν την νέα πρόταση Νίμιτς. Αντιθέτως η Ελλάδα την επέστρεψε ως απαράδεκτη εφόσον υιοθετούσε τις θέσεις της πλευράς της Π.Γ.Δ.Μ.. Μεταξύ Ελλάδος και Π.Γ.Δ.Μ. έχουν συναφθεί 21 διμερείς συμφωνίες και πρωτόκολλα, συμπεριλαμβανομένης της Ενδιάμεσης Συμφωνίας, οι οποίες δεν έχουν κυρωθεί από τη Βουλή των Ελλήνων λόγω της εκκρεμότητας με το θέμα του ονόματος. Στις 22 Ιανουαρίου 2004 υπεγράφη μεταξύ των δύο χωρών Μνημόνιο για τη λειτουργία Γραφείων Προξενικών, Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων στο Μοναστήρι και την Θεσσαλονίκη. Η Ελλάδα συνεχίζει να τάσσεται υπέρ της προβλεπόμενης από την απόφαση 817/93 διαδικασίας των Η.Ε. και δηλώνει την ετοιμότητα της να καταλήξει σε μια κοινώς αποδεκτή λύση στο θέμα της ονομασίας. Αναζητούμε μια διεθνή ονομασία, όνομα που θα ισχύει έναντι όλων («erga omnes»).

Η ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ

Στις 8 Αυγούστου 1944 τοποθετείται η εξαγγελία της ίδρυσης της ομόσπονδης « Λαϊκής Δημοκρατίας της Μακεδονίας» (ΛΔΜ) ως του νοτιότερου συστατικού τμήματος της Ομοσπονδιακής Λαϊκής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας (ΟΛΔΓ) και η τυπική ίδρυση της εντοπίζεται στις 30 Απριλίου 1945³¹. Εν συνεχεία, το 1953 η ΟΛΓΚ μετονομάστηκε από «Λαϊκή» σε «Σοσιαλιστική» καθώς και οι επιμέρους της Δημοκρατίες. Από την εποχή εκείνη, η νοτιότερη Δημοκρατία ονομάζεται « Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Μακεδονίας» (ΣΔΜ), ονομασία που παραμένει ως το Μάρτιο του 1991, όταν εγκαταλείπεται και το « σοσιαλιστική»-προσδιορισμοί ανάλογοι χρονικά με τις εξελίξεις στο ευρύτερο πλαίσιο της γιουγκοσλαβικής

³¹ Βλ.Κ.Ιωάννου, « Το ζήτημα της αναγνώρισης των Σκοπίων», όπως αναδημοσιεύεται στο Κ.Ιωάννου, Ανάλεκτα 1962-1997, τομ.Ι, εκδ.Σάκκουλας, Αθήνα, Κομοτηνή, 1999, σελ.859 επ.Πρλ.Α.Λιβάνη,

«Εθνικιστικές έριδες στη Γιουγκοσλαβία», στο Λ.Διβάνη, Λ.-Α.Σισιλιάνος, Α.Σκόρδας (επιμ.), Διεθνείς κρίσεις και παρέμβαση της διεθνούς οργάνωσης- Περσικός Κόλπος και τέως Γιουγκοσλαβία, εκδ. Σάκκουλας, Αθήνα, Κομοτηνή, 1994, σελ.235-266, ιδίως 251-252 και Μ.Κοππά, Μια εύθραυστη δημοκρατία- Η Π.Γ.Δ.Μ. ανάμεσα στο παρελθόν και στο μέλλον, Βιβλιοθήκη ΙΔΙΣ, εκδ. Παπαζήσης, Αθήνα, 1994, σελ.40 επ.

ομοσπονδίας και την εκάστοτε ιστορική φάση της πορείας της Γιουγκοσλαβίας στο διεθνές πολιτικό γίγνεσθαι.³²

Από τα τέλη της δεκαετίας του '80 , η δραματική τροπή στο πολιτικό- και πολιτειακό- σκηνικό στην ανατολική Ευρώπη συμπάρεσυρε και τη Γιουγκοσλαβία. Μετά τη Σλοβενία και την Κροατία, ακολουθήθηκαν και από το νοτιότερο ομόσπονδο μέλος όλες οι εσωτερικές και οι διεθνείς διαδικασίες για την απόσχιση του από τη Γιουγκοσλαβική ομοσπονδία³³ : δημοψήφισμα³⁴, « Διακήρυξη για την Κυριαρχία και την Ανεξαρτησία της Δημοκρατίας της Μακεδονίας» και υιοθέτηση του Συντάγματος για το αρτιγέννητο κράτος που εμπεριείχε ορισμένες διατάξεις με αλυτρωτική χροιά³⁵. Ως αποτέλεσμα το νέο γειτονικό κράτος της Ελλάδας με πολυεθνικό και ευπαθή χαρακτήρα κληρονόμησε ένα σημαντικό αριθμό οικονομικών , πολιτικών και κοινωνικών προβλημάτων από την ομοσπονδία στην οποία ανήκε και υιοθετούσε την ονομασία «Δημοκρατία της Μακεδονίας»³⁶.

Η διεκδίκηση της ονομασίας «Μακεδονία» από τη νέα κρατική οντότητα σε συνδυασμό με καταχρηστικές πρακτικές και την οικειοποίηση συμβόλων συνδεδεμένων με την ελληνική ιστορία, προκάλεσαν έντονο αρνητικό αντίκτυπο στην ελληνική πολιτική, διπλωματική και κοινωνική ζωή που αντικατοπτρίστηκε στις σχέσεις της Ελλάδας με το νέο γειτονικό κράτος. Άλλωστε το κλίμα δυσφορίας ήταν απόρροια της εμπλοκής ευαίσθητων ζητημάτων εθνικής, ιστορικής και πολιτιστικής ταυτότητας για την ελληνική κοινή γνώμη³⁷.

Σύμφωνα με τον καθηγητή του Διεθνούς Δικαίου Ιωάννη Κρατερό η ελληνική αντίδραση δημιουργήθηκε κυρίως στη βάση ότι το όνομα Μακεδονία, σε οποιαδήποτε γραμματική μορφή μέσα στην επίσημη ονομασία των Σκοπίων, υποκρύπτει εδαφικές διεκδικήσεις, αποτελεί προσημείωση για μελλοντικές αλυτρωτικές ενέργειες και αποτελεί σαφή απόπειρα μονοπώλησης του συνόλου ενός

³²

³³ Βλ. και Θ.Χ.Τζώνος, Το Νομικό και πολιτικό καθεστώς των Σκοπίων, εκδ. Ι.Σιδέρης-ΕΚΕΜΕ, Αθήνα, 1994, σελ.9 επ.

³⁴ Για τα αποτελέσματα του δημοψηφίσματος, το οποίο πραγματοποιήθηκε το Σεπτέμβριο του 1991, βλ. Το ζήτημα των Σκοπίων, σελ.39-40.

³⁵ Επρόκειτο για τις διατάξεις του Προοιμίου και των Άρθρων 3 και 49. Βλ. Σχετικά « Τα αμφισβητούμενα άρθρα του Συντάγματος της Π.Γ.Δ.Μ., με παρατηρήσεις Ε. Κωφού, σελ. 48-50. Οι εν λόγω διατάξεις τροποποιήθηκαν τον Ιανουάριο 1992. Βλ. σχετικά «Γνωμοδότηση της Επιτροπής Διαιτησίας (Badinter) για το ζήτημα της αναγνώρισης της Π.Γ.Δ.Μ. –Γνωμοδότηση αριθμός 6, 11 Ιανουαρίου 1992», σελ.70 και Τζώνος, Το νομικό, σελ.52.

³⁶ Βλ. Ενδεικτικά ,Παρατηρητήριο Βαλκανίων- FYROM, ΙΣΤΑΜΕ, Αθήνα, 1999, σελ.11 επ. Και 21 επ. Και πιο πρόσφατα, Δ.Χορνοβίτης, «ΠΓΔΜ: Εσωτερικές εξελίξεις και πολιτική σταθερότητα», στο Θ.Ντόκος, Φ.Πιέρρος (επιμ.), Τα Βαλκάνια μετά τον πόλεμο του Κοσσυφοπεδίου, εκδ. Σιδέρης-ΕΛΙΑΜΕΠ, Αθήνα, 2000, σελ. 99-112.

³⁷ Βλ.ενδεικτικά Α.Μ.Συρίγος, «Landlocked states and access to the sea: The Greek blockade of the former FYROM», Revue Hellenique de Droit International 49 (1), 1996, s.108 επ.

γεωγραφικού χώρου, ο οποίος δεν ανήκει παρά σε ένα μικρό τμήμα στο συγκεκριμένο κράτος³⁸».

Οι αποσυντονισμένες διμερείς σχέσεις του νέου κράτους με την Ελλάδα δεν άργησαν να μετατεθούν στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενώ η διεθνής παρουσία του επικυρώθηκε με την εισδοχή του στα Ηνωμένα Έθνη με την προσωρινή ονομασία «Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας».

Το σχέδιο διεθνούς συνθήκης για την επίλυση των διαφορών μεταξύ της Ελλάδας και της Π.Γ.Δ.Μ., που υπέβαλαν οι μεσολαβητές των Ηνωμένων Εθνών Cyrus Vance και David Owen, την 14^η Μαΐου 1993³⁹, έδειχνε να αποτελεί ένα ουσιαστικό βήμα προς την εξομάλυνση των σχέσεων των δύο κρατών που εξακολουθούσαν να απασχολούν τόσο τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών όσο και την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το σχέδιο των Vance και Owen δεν έμελε να αποτελέσει παρά ένα «ιντερλουδίο» σε μια περίοδο έντασης που κορυφώθηκε το Φεβρουάριο του 1994, ημερομηνία κατά την οποία η Ελλάδα διέκοψε τη λειτουργία του γενικού προξενείου της στα Σκόπια καθώς και τη διακίνηση εμπορευμάτων από και προς τα Σκόπια, από το λιμάνι της Θεσσαλονίκης, με εξαίρεση των απολύτως αναγκαίων για ανθρωπιστικούς λόγους όπως τρόφιμα και φάρμακα.

Στις 4 Σεπτεμβρίου 1995 από τα Σκόπια ο τότε υφυπουργός Εξωτερικών των Η.Π.Α. Ρίτσαρντ Χόλμπρουκ, από την Αθήνα ο τότε πρέσβης Τόμας Μίλερ και από την Ουάσιγκτον ο τότε εκπρόσωπος του Στέιτ Ντιπάρτμεντ Νίκολας Μπέρνς, ανακοινώνουν ταυτόχρονα την επίτευξη συμφωνίας Ελλάδας – ΠΓΔΜ για απευθείας διάλογο υπό την αιγίδα του Σάιρους Βάνς, με σκοπό την υπογραφή μιας **Ενδιάμεσης Συμφωνίας**. Η Ενδιάμεση Συμφωνία είναι η πρώτη διεθνής συνθήκη που συνομολόγησαν η Ελλάδα και η Π.Γ.Δ.Μ. Πρόκειται για μία ρητή συμφωνία για την αναγνώριση, μεταβολή ή κατάργηση δικαιώματος ή κανόνα δικαίου, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, η δεσμευτική ισχύς της οποίας εδράζεται στον εθιμικό κανόνα του διεθνούς δικαίου *pacta sunt servanda*. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα συμβαλλόμενα κράτη Ελλάδα- Π.Γ.Δ.Μ. παραμένουν «άνωνυμα» στο τελικό κείμενο. Προσδιορίζονται ως «Πρώτο Συμβαλλόμενο Μέρος» και « Δεύτερο Συμβαλλόμενο Μέρος». Η καινοτομία αυτή αποδίδεται στην άρνηση της Π.Γ.Δ.Μ. να αναλάβει διεθνή συμβατική δέσμευση με όνομα διαφορετικό από εκείνο με το οποίο

³⁸ Βλ. Σχετικά, Κ. Ιωάννου, «Μακεδονικό: Η ανατομία του Σχεδίου Βανς-Όουεν», Ελευθεροτυπία, 19.5.1993, Ανάλεκτα, ΙΙ, σελ.1908 Πρβλ.Σ Βαλντέν, «Μακεδονικό : Ένας απολογισμός», Μακεδονικό και Βαλκάνια 1991-1994- Η αδιέξοδη πορεία της ελληνικής πολιτικής, εκδ.Θεμέλιο, Αθήνα, 1994, σ. 15 επ.

³⁹ Βλ. Σχετικά « Συνθήκη επιβεβαιούσα τα υπάρχοντα σύνορα και λαμβάνουσα μέτρα για την ανοικοδόμηση εμπιστοσύνης, φιλίας και γειτονικής συνεργασίας» το ζήτημα των Σκοπίων, σς 152-161

αυτοπροσδιορίζεται. Πάντως σε ιστοσελίδες της Π.Γ.Δ.Μ αναφέρεται ανακριβώς ότι η Ενδιάμεση Συμφωνία συνομολογήθηκε από την Ελληνική Δημοκρατία και τη «Δημοκρατία της Μακεδονίας».

Στις 13 Σεπτεμβρίου 1995 υπογράφεται στη Νέα Υόρκη των Η.Π.Α. η Ενδιάμεση Συμφωνία από τον τότε υπουργό Εξωτερικών της Ελλάδας κ. Κάρολο Παπούλια και τον τότε υπουργό Εξωτερικών της Π.Γ.Δ.Μ. Κ. Τσερβενκόφσκι και προβλέπει :

- Το σεβασμό των υπάρχοντων συνόρων
- Την υποχρέωση από την πλευρά της Ελλάδας να αναγνωρίσει τα Σκόπια με την προσωρινή ονομασία « Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας»
- Η Π.Γ.Δ.Μ. θα πρέπει να προχωρήσει σε άμεση αλλαγή του συμβόλου (με τον Ήλιο της Βεργίνας) που υπάρχει στη σημαία της και να σχεδιάσει μια νέα σημαία.
- Η Π.Γ.Δ.Μ. θα πρέπει να σταματήσει την έκδοση και να διακηρύξει την άμεση αλλαγή του νέου χαρτονομίσματος με την απεικόνιση του Λευκού Πύργου της Θεσσαλονίκης.
- Η Π.Γ.Δ.Μ. θα πρέπει να διακηρύξει ότι η ερμηνεία των επίμαχων άρθρων στο Σύνταγμα της δεν ερμηνεύονται ως διεκδίκηση ελληνικού εδάφους αλλά ούτε και ως ανάμειξη στις εσωτερικές υποθέσεις της Ελλάδας.
- Η Ελλάδα έχει τη δυνατότητα βάσει του άρθρου 11 να αντιταχθεί στην ένταξη της γείτονος χώρας σε διεθνείς οργανισμούς με ονομασία διαφορετική από της Π.Γ.Δ.Μ. (FYROM)
- Άρση του ελληνικού εμπάργκο. Το εμπάργκο επέφερε ζημία 1,5 δις. Δολαρίων στην οικονομία της Π.Γ.Δ.Μ. Τα διυλιστήρια και τα χαλυβουργεία διέκοψαν τη λειτουργία τους επειδή δεν μπορούσαν να ανεφοδιαστούν από το λιμάνι της Θεσσαλονίκης. Από τότε μέχρι σήμερα ακόμη και οι ίδιοι οι Σλάβοι κάτοικοι της Π.Γ.Δ.Μ. (Σλαβομακεδόνες) συμφωνούν ότι η Π.Γ.Δ.Μ. ασφυκτιά οικονομικά χωρίς την Ελλάδα.

Η Ενδιάμεση Συμφωνία αποτελείται από Προοίμιο, είκοσι-τρία (23) άρθρα κατανεμημένα σε έξι μέρη και μια ακροτελεύτια ρύθμιση σχετικά με τη γλώσσα του κειμένου της Ενδιάμεσης Συμφωνίας και τη θέση της σε ισχύ. Η δομή της Συμφωνίας έχει ως εξής:

Προοίμιο

Μέρος Α. Φιλικές σχέσεις και μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης (άρθρα 1-8)

Μέρος Β. Ανθρώπινα και πολιτιστικά δικαιώματα(άρθρα 9-10)

Μέρος Γ. Διεθνείς, πολυμερείς και περιφερειακοί θεσμοί (άρθρο 11)

Μέρος Δ. Συμβατικές σχέσεις (άρθρα 12-14)

Μέρος Ε. Οικονομικές, εμπορικές, περιβαλλοντικές και νομικές σχέσεις (άρθρα 15-20)

Μέρος ΣΤ. Τελικοί όροι (άρθρα 21-23)

Συμφωνήθηκε να χρησιμοποιείται ως προσωρινό όνομα το «Π.Γ.Δ.Μ.»(Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας), με το οποίο έγινε δεκτή και στον Ο.Η.Ε. (στις 8 Απριλίου 1993 με την Απόφαση 817/1993 του Συμβουλίου Ασφαλείας). Στις 12 Οκτωβρίου, το Μόνιμο Συμβούλιο του Ο.Α.Σ.Ε. αποφασίζει με τη σύμφωνη γνώμη της Ελλάδας την ένταξη των Σκοπίων με την αγγλική ονομασία Former Yugoslav Republic of Macedonia ή με τη συντομογραφία FYROM. Οι δύο χώρες ξεκίνησαν νέες διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα του Ο.Η.Ε. για την τελική ονομασία του κρατιδίου. Τον Απρίλιο του 2008 η Ελλάδα άσκησε βέτο στην ένταξη της όμορης χώρας στο ΝΑΤΟ κατά τη σύνοδο κορυφής στο Βουκουρέστι.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑΣ- ΠΓΔΜ

Δεκαετία 1990-2000

Εμπορικές σχέσεις ανάμεσα στην Ελλάδα και την Π.Γ.Δ.Μ. υπήρχαν σε όλη τη διάρκεια της μεταπολεμικής περιόδου. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ο ομοσπονδιακός χαρακτήρας του ενιαίου, μέχρι τη δεκαετία του 1990 Γιουγκοσλαβικού κράτους επιτρέπει την απομόνωση των συναλλαγών ανάμεσα στην Ελλάδα και τη Π.Γ.Δ.Μ. Οι εμπορικές συναλλαγές ήταν κατ' έτος κάτω του 1.000. 000 USD στη δεκαετία του 1950, 3.000.000-4.000.000 USD στη δεκαετία του 1960 για να εκτιναχθούν σε ύψη που ξεπερνούσαν τα 70.000.000 USD στη δεκαετία του 1980⁴⁰. Το 1990 ξεπέρασαν τα 150.000.000.USD το 1991 μειώθηκαν ελαφρώς, ενώ το 1992 η επιδείνωση στις σχέσεις των δύο χωρών, μείωσε το εμπόριο τους στα 87.000.000 USD περίπου. Αξίζει να επισημανθεί ότι το ισοζύγιο των διμερών αυτών εμπορικών σχέσεων για όλα σχεδόν τα έτη της μεταπολεμικής περιόδου ήταν έντονα πλεονασματικό για την Ελλάδα γεγονός που καταδεικνύει ότι οι εμπορικές τους σχέσεις, ακόμα και στην περίοδο της σοσιαλιστικής διακυβέρνησης της Γιουγκοσλαβίας δεν ακολουθούσε την πεπατημένη του clearing που κατά κανόνα ίσχυε στο εμπόριο Ανατολής- Δύσης.

⁴⁰ Βλ. Σ.Βαλντέν « Το Εξωτερικό Εμπόριο της Π.Γ.Δ.Μ. και η Ελλάδα » στο συλλογικό βιβλίο που επιμελήθηκε ο Χ.Τσαρδανίδης, « Οι οικονομικές Σχέσεις Ελλάδας – Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας», Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων, Αθήνα, Σιδέρης, 1996,σελ.226.

Το 1993 η Ελλάδα επέβαλε εμπορικό αποκλεισμό στην Π.Γ.Δ.Μ., την οποία ήρε μετά την υπογραφή της Ενδιάμεσης Συμφωνίας το Σεπτέμβριο του 1995 μεταξύ των Υπουργείων Εξωτερικών των δύο χωρών. Βάσει αυτής τα δύο μέρη δύνανται να προχωρήσουν στη σύναψη διμερών συμφωνιών οικονομικού περιεχομένου. Το 1999 σύμφωνα με στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. οι ελληνικές εξαγωγές προς την Π.Γ.Δ.Μ. ανέρχονταν στο ποσό των 423,8 εκ. USD παρουσιάζοντας αύξηση κατά 63,7% σε σχέση με το 1998. Η εξέλιξη αυτή αποδίδεται σε μεγάλο βαθμό στις ανάγκες που προέκυψαν από την παύση των στρατιωτικών επιχειρήσεων στο Κοσσυφοπέδιο.

Σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία το 1999 οι ελληνικές εισαγωγές από την Π.Γ.Δ.Μ. ανέρχονται στο ποσό των 59,3 εκ. USD, σημειώνοντας αύξηση 1,1% σε σχέση με το 1998. Το μερίδιο των εξαγωγών της χώρας μας προς την Π.Γ.Δ.Μ. ανέρχεται το 1999 στο 4% του συνόλου των εξαγωγών της Ελλάδας. Επίσης, το μερίδιο των εισαγωγών της χώρας μας από την Π.Γ.Δ.Μ. ανήλθε το 1999 στο 0,2% του συνόλου των ελληνικών εισαγωγών. Επιπλέον οι ελληνικές εξαγωγές προς την Π.Γ.Δ.Μ. το 1999 αποτελούν το 29,4% του συνόλου των εξαγωγών της Ελλάδας προς τις βαλκανικές χώρες, ενώ οι εισαγωγές της Ελλάδας από την Π.Γ.Δ.Μ. το 1999 αποτελούσαν το 7,7% του συνόλου των εισαγωγών της Ελλάδας από τις Βαλκανικές χώρες. Το τέλος της δεκαετίας του '90 βρίσκει το εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας-Π.Γ.Δ.Μ. θετικό για την ελληνική πλευρά (+ 364,5 εκ USD), που αποτελούσε τον τρίτο εμπορικό εταίρο της Π.Γ.Δ.Μ. τη χρονιά του '99. Αξίζει να σημειωθεί ότι μεταξύ των πέντε μεγαλύτερων εμπορικών εταίρων της Π.Γ.Δ.Μ. (Γερμανία, Γιουγκοσλαβία, Ελλάδα, Η.Π.Α. και Σλοβενία) που καλύπτουν το 53% του συνολικού εμπορίου της χώρας για το 1999, η Ελλάδα και η Σλοβενία σημειώνουν εμπορικό πλεόνασμα.

Η οικονομία της Π.Γ.Δ.Μ., μετά την ανεξαρτησία το 1991, αντιμετώπισε μεγάλη κρίση, όπως και όλες οι υπό μετάβαση οικονομίες και βρίσκεται ακόμα σε στάδιο μετασχηματισμού. Τα προβλήματα των πρώτων ετών της δεκαετίας του 1990 αφορούσαν κυρίως στην παραγωγή, την απασχόληση και την κοινωνική πρόνοια. Προβλήματα δημιουργήθηκαν επιπλέον από τους οικονομικούς, εμπορικούς και μεταφορικούς αποκλεισμούς, που επιβλήθηκαν εξαιτίας των περιφερειακών στρατιωτικών συγκρούσεων και των διμερών πολιτικών διαφορών.

Στη διάρκεια του 1993 οι συναλλαγές των δύο χωρών ξεπερνούν τα 150.000.000 Ευρώ, η επιβολή του εμπάργκο προκαλεί τη μείωση τους κατά 90% περίπου για τα έτη 1994 και 1995. Εντύπωση προκαλεί βέβαια το γεγονός ότι το εμπάργκο μειώνει αλλά δεν εκμηδενίζει τις εμπορικές συναλλαγές των δύο χωρών. Είναι εξίσου σημαντικό και το ότι στην ίδια περίοδο υπερδιπλασιάζονται οι εξαγωγές της Ελλάδας προς τη Βουλγαρία (οι οποίες μειώνονται αμέσως μετά την Ενδιάμεση Συμφωνία σύμφωνα με επίσημα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδας), γεγονός που

επιβεβαιώνει ότι το σημαντικό τμήμα αυτών των προϊόντων κατευθυνόταν στη Π.Γ.Δ.Μ. μέσω της Βουλγαρίας⁴¹.

Από τις αρχές του 1994, οι Κυβερνήσεις της χώρας εφαρμόζουν με αρκετή συνέπεια ένα σταθεροποιητικό πρόγραμμα, το οποίο έχει αποκαταστήσει την μακροοικονομική ισορροπία και έχει αναστρέψει τη συνεχή μετά το 1990 συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας. Έτσι τα τελευταία χρόνια έχει επιτευχθεί αξιοσημείωτη μακροοικονομική ισορροπία και μικρή αύξηση του Α.Ε.Π.

Η συμβολή του διεθνούς παράγοντα, η οποία ενσαρκώνει τη μορφή οικονομικής βοήθειας και εκπόνησης και εφαρμογής προγραμμάτων, είναι καθοριστική για την οικονομική και κοινωνική σταθερότητα της χώρας.

Επισημαίνεται ότι η οικονομία της Π.Γ.Δ.Μ. κατά το 1999 επηρεάστηκε σημαντικά από τις επιπτώσεις της κρίσης στο Κόσσοβο.

Η Ελλάδα εκκινεί στις αρχές της δεκαετίας του 1990 από θέση όχι ιδιαίτερα σημαντικού εμπορικού εταίρου της Π.Γ.Δ.Μ., με κριτήριο τις ελληνικές εισαγωγές από και τις ελληνικές εξαγωγές προς την Π.Δ.Γ.Μ. ως ποσοστό των συνολικών εμπορικών συναλλαγών της χώρας αυτής. Η Ελλάδα στην περίοδο 1990-1993 είναι μακράν εκτός της πρώτης πεντάδας των κύριων εμπορικών εταίρων της Π.Γ.Δ.Μ. Αυτό εξηγείται πάνω στη βάση της αδράνειας σύμφωνα με την οποία η Π.Γ.Δ.Μ. εξακολουθεί να συναλλάσσεται κυρίως με χώρες που προήλθαν από τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας (Σλοβενία , Νέα Γιουγκοσλαβία) καθώς και με γειτονικές, πρώην σοσιαλιστικές χώρες, όπως η Βουλγαρία.

Στη διετία εφαρμογής του εμπάργκο το ποσοστό της Ελλάδας μειώνεται δραματικά (1-2%) ενώ η Βουλγαρία εκτινάσσεται στις πρώτες θέσεις, γεγονός που επιβεβαιώνει το ότι η χώρα αυτή ουσιαστικά λειτουργεί σαν δίαυλος εμπορικής επικοινωνίας Ελλάδας και Π.Γ.Δ.Μ.

Μετά την υπογραφή της Ενδιάμεσης Συμφωνίας οι εμπορικές συναλλαγές Ελλάδας-Π.Δ.Γ.Μ. απογειώνονται κυριολεκτικά, με αποτέλεσμα η Ελλάδα να σκαρφλώσει βαθμιαία στην Τρίτη θέση ως χώρα προορισμού των εξαγωγών της Π.Γ.Δ.Μ. και στη δεύτερη ως χώρα προέλευσης των εισαγωγών της μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1990⁴². Η θέση που η Ελλάδα έχει καταλάβει στις εμπορικές σχέσεις

⁴¹ Η θεωρία των Διεθνών οικονομικών σχέσεων επιβεβαιώνεται αναφορικά με το **εμπάργκο** ως αναποτελεσματικό και βραχύβιο μέσο επηρεασμού του εμπορίου. Η εφαρμογή του μέτρου αυτού εξυπηρετεί καθαρά πολιτικές σκοπιμότητες και δεν επηρεάζει τις μέσο-μακροπρόθεσμες κατευθύνσεις των εμπορικών συναλλαγών που επανέρχονται αμέσως μετά την κατάργησή του.

⁴² Σημασία έχει ότι η Ελλάδα έπεται με μικρή διαφορά ή και προηγείται χωρών όπως η Γερμανία (η μεγαλύτερη εμπορική δύναμη της Ευρώπης) και η Νέα Γιουγκοσλαβία, η οποία κατά τη διάρκεια συνύπαρξης με την Π.Γ.Δ.Μ. στο πλαίσιο της ενιαίας Γιουγκοσλαβίας δημιούργησε εμπορικούς δεσμούς με την Π.Γ.Δ.Μ., που οι σχετικά πρόσφατες πολιτικές περιπέτειες δεν μπόρεσαν να καταλύσουν.

της Π.Γ.Δ.Μ., την καθιστά ουσιαστικά εμπορική υπερδύναμη για τα δεδομένα της γειτονικής χώρας. Η Π.Γ.Δ.Μ. είναι μια μικρή μεν αλλά εξαιρετικά ανοικτή οικονομία (για πρώην σοσιαλιστική χώρα) με τον εξωτερικό της τομέα (εισαγωγές συν εξαγωγές) να αποτελεί το 80% του Α.Ε.Π. της⁴³. Οι εξαγωγές της Ελλάδας προς τη χώρα αυτή ξεπερνούν τις ελληνικές εξαγωγές προς τη Γαλλία και είναι τριπλάσιες των αντίστοιχων προς τον Καναδά, ενώ αθροιζόμενες με αυτές προς την Αλβανία ξεπερνούν τις ελληνικές εξαγωγές προς τις Η.Π.Α⁴⁴.

Στην περίοδο 1994-2001 το εξωτερικό εμπόριο της Π.Γ.Δ.Μ. παρουσιάζει τρομερές αυξομειώσεις(ρυθμοί ετήσιας μεταβολής που κυμαίνονται από το -19,4% μέχρι το +17,88%) που οφείλονται κυρίως σε εξωγενή πολιτικά γεγονότα. Οι ρυθμοί μεταβολής των εμπορικών σχέσεων με την Ελλάδα παρουσιάζουν και αυτοί αυξομειώσεις (από -15,98% μέχρι +622,2%), αλλά η τάση είναι σαφέστατα εντυπωσιακά αυξητική. Η συμμετοχή της Ελλάδας στις εξαγωγές, αλλά και στις εισαγωγές της Π.Γ.Δ.Μ. διευρύνεται συνέχεια, ενώ το ισοζύγιο των εμπορικών συναλλαγών των δύο χωρών είναι έντονα πλεονασματικό για την Ελλάδα.

Η Π.Γ.Δ.Μ., όπως προκύπτει από τα στοιχεία της κεντρικής της τράπεζας, έχει την κλασική δομή πρώην σοσιαλιστικής χώρας σε διαδικασία μετάβασης με έντονη τη συμμετοχή του δευτερογενούς τομέα παρά τη ραγδαία αποβιομηχάνιση στη δεκαετία του 1990. Ο δευτερογενής τομέας από 46,7% του Α.Ε.Π. το 1990, πέφτει στο 32,5% το 1995 για να ανακάμψει στο 35,2% στο τέλος της δεκαετίας(με πιθανότερη εξήγηση η ανάκαμψη των ξένων επενδύσεων). Ενώ η διαδικασία αυτή της διόγκωσης του τριτογενούς τομέα(από 44,9% το 1990 στο 53,2% το 1999), συνοδεύεται και από ταυτόχρονη διόγκωση του πρωτογενούς(από 8,5% το 1990 στο 13,2% το 1995 και στο 11,6% το 1999).

Αυτή η διόγκωση του πρωτογενούς τομέα οφείλεται πιθανά στην υποκατάσταση εισαγωγών τροφίμων, πιθανότατα από χώρες που ανήκαν στην ενιαία Γιουγκοσλαβία και που προέκυψε ως αναγκαιότητα μετά από τις πολιτικές ανακατατάξεις και τους πολέμους στην περιοχή. Ένα άλλο ενδιαφέρον στοιχείο είναι η αύξηση της σημασίας του εμπορίου (αναμενόμενο για μια οικονομία σε διαδικασία μετάβασης), αλλά και των κατασκευών⁴⁵.

⁴³ L. De Haan., A. Naumovska, M.Peters, «ΜΑΚΜΟΔΕΛ»: A Macro-Econometric Model for the Republic of Macedonia», National Bank of the Republic of Macedonia, Skopje, 2001, sel.10 στο <http://www.nbrm.gov/publications.htm> downloaded την 10^η Δεκεμβρίου 2002.

⁴⁴ C.Michalopoulos, « The Western Balkans in World Trade: Some Implications for Greece», «Southeast European and Black Sea Studies», Vol. 2 No 2, 2002, 107.

⁴⁵ Βλ.Ε.Καραφωτάκη « Η Οικονομική Κατάσταση της Π.Γ.Δ.Μ. και η Θέση της στα Βαλκάνια» στο συλλογικό βιβλίο που επιμελήθηκε ο Χ.Τσαρδανίδης, « Οι Οικονομικές Σχέσεις Ελλάδας- Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας», Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων, Αθήνα, Σιδέρης, 1996.σελ.62.

Η Π.Γ.Δ.Μ. εξάγει κυρίως βιομηχανικά προϊόντα, ποτά, καπνό και τρόφιμα, ενώ εισάγει βιομηχανικά προϊόντα, μηχανήματα και μεταφορικά μέσα, ορυκτά καύσιμα(κυρίως πετρέλαιο) και τρόφιμα.

Το εμπόριο της Π.Γ.Δ.Μ. με την Ευρωπαϊκή Ένωση συνολικά ακολουθεί ανάλογη διάρθρωση, αν και τα στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας της Π.Γ.Δ.Μ. αποσαφηνίζουν ότι τα κύρια βιομηχανικά προϊόντα που εμφανίζονται με υψηλή συμμετοχή τόσο στις εξαγωγές, όσο και στις εισαγωγές αυτής της χώρας είναι υφαντουργικά προϊόντα και ενδύματα. Προς τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης η Π.Γ.Δ.Μ. εξάγει αγροτικά προϊόντα και εισάγει ενέργεια, τρόφιμα και μεταφορικά μέσα. Συγκεκριμένα :

Τα υφάσματα και τα διάφορα είδη ενδυμάτων αντιπροσωπεύουν αθροιστικά το 39,5% (άνω του 1/3) των ελληνικών εισαγωγών από την Π.Γ.Δ.Μ. Ταυτόχρονα όμως αποτελούν και το 4,64% των ελληνικών εξαγωγών προς την Π.Γ.Δ.Μ. Η μόνη εξήγηση για τα στοιχεία αυτά είναι η διαπιστωμένη, ανάπτυξη σχέσεων υπεργολαβίας(φασόν) ανάμεσα στις δύο χώρες, προφανώς λόγω του χαμηλότερου εργατικού κόστους στην Π.Γ.Δ.Μ. και του γεγονότος ότι ο κλάδος αυτός είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα κλάδου έντασης εργασίας.

Το παράδοξα υψηλό ποσοστό (6,36%) που αντιπροσωπεύουν τα ψάρια, μαλάκια κλπ. στις εξαγωγές της Π.Γ.Δ.Μ. προς την Ελλάδα(αν ληφθεί υπόψη ότι η Π.Γ.Δ.Μ. δε βρέχεται από θάλασσα) οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στο ότι στην κατηγορία αυτή εμπεριέχονται και τα σαλιγκάρια.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η Ελλάδα εισάγει κατά κύριο λόγο από την Π.Γ.Δ.Μ. προϊόντα που παράγονται από ελληνικού ενδιαφέροντος και ιδιοκτησίας επιχειρήσεις που έχουν εγκατασταθεί στη γειτονική χώρα.

Τα ορυκτά καύσιμα (και κυρίως το πετρέλαιο) αποτελούν μακράν το κύριο προϊόν που η Ελλάδα εξάγει προς την Π.Γ.Δ.Μ. (48,22% των ελληνικών εξαγωγών τη δεκαετία του 90). Η Π.Γ.Δ.Μ. εξαρτάται σχεδόν απόλυτα από τις εισαγωγές πετρελαίου από την Ελλάδα και αυτό το συμπέρασμα προκύπτει και από τη διαπίστωση ότι η κυριότερη έλλειψη της Π.Γ.Δ.Μ. κατά τη διάρκεια του ελληνικού εμπάργκο ήταν εκείνη του πετρελαίου.

Εξαιρετικά σημαντικό είναι ότι η αγορά της Π.Γ.Δ.Μ. προσφέρει διέξοδο για μια σειρά ελληνικών αγροτικών προϊόντων που αντιμετωπίζουν προβλήματα λόγω της βαθμιαίας μεταβολής του καθεστώτος της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής της Ε.Ε. όπως τα φρούτα, ο καπνός και το βαμβάκι. Αμφίδρομο εμπόριο (μικρότερης κλίμακας που όμως πιθανά δείχνει πάλι σχέση υπεργολαβίας) φαίνεται να υφίσταται και στα τεχνουργήματα και ελαφρά μηχανήματα, λέβητες, κτλ.

Ο τομέας των υπηρεσιών καθίσταται σημαντικός αν ληφθεί υπόψη η ιδιαιτερότητα των δύο γειτονικών χωρών που απαιτεί να μετακινείται μάλλον ο καταναλωτής προς την υπηρεσία παρά η υπηρεσία προς το προϊόν. Το γεγονός ότι η Π.Γ.Δ.Μ. είναι μια οικονομία στη διαδικασία της μετάβασης έχει σημασία καθώς το σοσιαλιστικό σύστημα απέρριπτε γενικά τον τριτογενή τομέα, κυρίως για ιδεολογικούς λόγους, με εύλογο αποτέλεσμα η ζήτηση για υπηρεσίες στις υπό μετάβαση χώρες να είναι ιδιαίτερα υψηλή. Αναφορικά με τον τουρισμό που ακόμα και επί ενιαίας Γιουγκοσλαβίας ήταν αντικείμενο συναλλαγής ανάμεσα στις δύο χώρες με μεγάλο αριθμό τουριστών στην Βόρεια Ελλάδα παρουσιάζονται αυξομειώσεις λόγω θεσμικο-διαδικαστικών λόγων. Η μεγάλη μείωση του αριθμού των αφίξεων το 1998(-77,01%) οφείλεται στην εφαρμογή της συνθήκης του Σένγκεν και στην προϋπόθεση έκδοσης βίζας από τις ελληνικές προξενικές αρχές τη στιγμή που το 1997 η είσοδος στην Ελλάδα ήταν πρακτικά απόλυτα ελεύθερη. Η αύξηση του ρεύματος μετά το 1998 με μέσο ετήσιο ρυθμό άνω του 60% αφορά κυρίως τουριστικές περιοχές της Βόρειας Ελλάδας(Νομοί Θεσσαλονίκης, Χαλκιδικής και Πιερίας).Το αντίστροφο τουριστικό ρεύμα, αυτό των Ελλήνων προς την Π.Γ.Δ.Μ., είναι σχετικά μικρό, ειδικά μετά την παροχή άδειας λειτουργίας σε ελληνικά καζίνο που ανέκοψε την έξοδο προς αυτά της Π.Γ.Δ.Μ.

Εξαιρετικά ενδιαφέρον στοιχείο αποτελεί το ότι η Ελλάδα και κυρίως η Θεσσαλονίκη έχει καταστεί εξαγωγέας υπηρεσιών εκπαίδευσης προς την Π.Γ.Δ.Μ. Τα τελευταία χρόνια παρουσιάστηκε υψηλό ενδιαφέρον για σπουδές φοιτητών από την Π.Γ.Δ.Μ. στην Ελλάδα. Το γεγονός ότι κάτι τέτοιο δεν ήταν θεσμικά δυνατόν να γίνει σε ελληνικό κρατικό πανεπιστήμιο σε συνδυασμό με το πρόβλημα της γλώσσας, οδήγησε τους φοιτητές αυτούς στα αγγλόφωνα προγράμματα(προπτυχιακά και μεταπτυχιακά) που προσφέρουν κολλέγια/κέντρα ελευθέρων σπουδών της Θεσσαλονίκης. Με βάση τα στοιχεία των δύο μεγαλύτερων αγγλόφωνων κολεγίων της Θεσσαλονίκης (American College of Thessalonica και City Liberal Studies) η τάση αυτή παρουσιάζεται στα μέσα της δεκαετίας του 1990. Ένα επιπρόσθετο ενδιαφέρον στοιχείο είναι η διαρκώς διευρυνόμενη εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας στην Π.Γ.Δ.Μ.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΠΓΔΜ

Κατά τη διάρκεια του ελληνικού εμπόργκο οι εμπορικές σχέσεις ανάμεσα στην Ελλάδα και στην Π.Γ.Δ.Μ. εξακολουθούσαν να υφίστανται είτε άμεσα είτε έμμεσα μέσω της Βουλγαρίας. Όσο αφορά όμως τις ελληνικές επενδύσεις την περίοδο εκείνη συναντάται κυριολεκτική εκμηδένιση. Σε γενικότερο πλαίσιο μέχρι τα μέσα της

δεκαετίας του 1990 οι ξένες επενδύσεις προς την Π.Γ.Δ.Μ. ήταν χαμηλές αφού το στοιχείο του επιχειρηματικού κινδύνου ήταν ιδιαίτερα έντονο αφενός μεν λόγω της έκρυθμης κατάστασης στην ευρύτερη περιοχή αφετέρου δε λόγω της κακής κατάστασης της οικονομίας της Π.Γ.Δ.Μ. κατά την πρώτη φάση της διαδικασίας της μετάβασης.

Με την εφαρμογή της Ενδιάμεσης Συμφωνίας και την κατάργηση του εμπάργκο ξεκίνησε βαθμιαία να φαίνεται ο κυρίαρχος ρόλος των ελληνικών κεφαλαίων στις ξένες επενδύσεις προς την Π.Γ.Δ.Μ. Κατά το διάστημα 1995-2001 οι ξένες επενδύσεις προς την Π.Γ.Δ.Μ. αυξήθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης 10,67% αν και οι διακυμάνσεις είναι εντυπωσιακές (από -73% σε + 194%) και φαίνεται να ακολουθούν την πορεία των εμπορικών συναλλαγών που καθορίστηκε από την ευρύτερη πολιτική συγκυρία και τα γεγονότα (πόλεμοι, κρίσεις) που σκίασαν την περίοδο.

Οι ελληνικές επενδύσεις αυξάνονται με εντυπωσιακότερους ρυθμούς(μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης 223,55% με διακυμάνσεις από το -181% μέχρι το +627,96%) με αποτέλεσμα το ¼ περίπου του ξένου κεφαλαίου που δέχθηκε η Π.Γ.Δ.Μ. στη διάρκεια της περιόδου αυτής να είναι ελληνικής προέλευσης. Η Ελλάδα από έβδομη επενδύτρια χώρα στην Π.Γ.Δ.Μ. το 1995 αναδείχθηκε πρώτη στον τομέα αυτόν το 1999 και το 2000 και δεύτερη το 1996, το 1997 και το 2001. Είναι ενδεικτικό το ότι η Ελλάδα έχει καθαρά ξεπεράσει τη Γερμανία από το 1997. Η ελληνική παρουσία χαρακτηρίζεται από συνέχεια και σταθερότητα και δε συναντάται σημαντική αναδίπλωση (κλείσιμο επιχειρήσεων κ.λ.π.) όπως λόγω χάρη στην περίπτωση των ελληνικών επενδύσεων στη Βουλγαρία και στην Αλβανία. Αν και η συνολική αξία των ελληνικών επενδύσεων στην Π.Γ.Δ.Μ. για το διάστημα 1995-2001 φαίνεται να είναι της τάξης των 186.000.000 USD, στην πραγματικότητα αγγίζουν τα 460.000.000 USD καθώς πολλές από αυτές βρίσκονται σε εξέλιξη και η κίνηση των κεφαλαίων δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμα (στοιχεία συνδέσμου της Ελλάδας στην Π.Γ.Δ.Μ.) Είναι επίσης εξαιρετικά σημαντικό ότι η Ελλάδα σύμφωνα με τα στοιχεία της κεντρικής τράπεζας της Π.Γ.Δ.Μ. είναι για το 2001 μακρά πρώτη στην επανεξαγωγή κεφαλαίων με τη μορφή κερδών και ποσοστό 52,23%.

Οι ελληνικές επενδύσεις στην Π.Γ.Δ.Μ. έχουν δημιουργήσει ή διασφαλίσει 8.000 θέσεις εργασίας, αριθμός ιδιαίτερα σημαντικός για μια χώρα όπου ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων δε ξεπερνά τους 550.000 ανθρώπους και η ανεργία κυμαίνεται από 30-35% σύμφωνα της Στατιστικής Υπηρεσίας της Π.Γ.Δ.Μ.

Οι ελληνικές επενδύσεις στην Π.Γ.Δ.Μ. αφορούν κυρίως τους ακόλουθους τομείς: τρόφιμα και αναψυκτικά, ενέργεια και πετρέλαιο, βιομηχανία τσιμέντου

ουρχεία και μάρμαρα, τράπεζες, κινητή τηλεφωνία, καπνοβιομηχανία, έτοιμο ένδυμα και αξεσουάρ και σύσταση εμπορικών εταιρειών και αντιπροσωπειών.

ΘΕΩΡΙΕΣ ΞΕΝΩΝ ΑΜΕΣΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Τα τελευταία χρόνια, η παγκοσμιοποίηση των αγορών καθώς και η διεθνοποίηση της οικονομικής δραστηριότητας των επιχειρήσεων, οδήγησαν στην αύξηση των ροών κεφαλαίου και κατά συνέπεια στην αύξηση των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων. Πολλοί είναι οι ερευνητές, οι οποίοι ασχολήθηκαν με τους προσδιοριστικούς παράγοντες και τα αποτελέσματα των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων στις οικονομίες υποδοχής. Ο Robert Gilpin⁴⁶, μάλιστα, αναφέρει ότι οι ερευνητές αυτοί πιστεύουν ότι οι πολυεθνικές επιχειρήσεις, έχοντας απελευθερωθεί από τα στενά όρια των εθνικών οικονομιών, εξελίχθηκαν σε αληθινά «παγκόσμιες επιχειρήσεις» και αποτελούν θετικές δυνάμεις για την οικονομική ανάπτυξη και την ευημερία όλων των κοινωνιών. Μάλιστα, ορισμένοι φτάνουν στο σημείο να υποστηρίζουν ότι η εδραίωση των πολυεθνικών επιχειρήσεων αντιπροσωπεύει το θρίαμβο των οικονομικών επί της πολιτικής και συνιστά σημαντικό βήμα προς την ορθολογική διαχείριση της παγκόσμιας οικονομίας.

Η Ξένη Άμεση Επένδυση δημιουργήθηκε από τις ανάγκες και τις ευκαιρίες που παρουσιάστηκαν σε μια ατελή αγορά. Πιο συγκεκριμένα, κάποιοι από τους λόγους που οδηγούν έναν επιχειρηματία ή μια πολυεθνική να επενδύσει σε μια ξένη χώρα αναφέρονται στη συνέχεια της παρούσας εργασίας. Στο σημείο αυτό, θα ήταν φρόνιμο, να αναφέρουμε κάποιους ορισμούς για τις ΞΑΕ οι οποίοι λαμβάνονται από διάφορες πηγές, και παρουσιάζουν τα κοινώς αποδεκτά χαρακτηριστικά τους.

Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ⁴⁷ (1996) και το ΔΝΤ ⁴⁸(1993), ως άμεση επένδυση ορίζεται η κεφαλαιουχική ροή σε μια οικονομία η οποία συνδέεται με την δυνατότητα του επενδυτή να επηρεάζει τις αποφάσεις της διοίκησης της εταιρείας. Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι: η ΞΑΕ απεικονίζει τον αντικειμενικό σκοπό απόκτησης τελικού ενδιαφέροντος από μια οντότητα (φυσική ή νομική) μιας χώρας (άμεσος επενδυτής) σε μια οντότητα η οποία ανήκει σε μια διαφορετική χώρα από αυτήν του επενδυτή. Το τελικό ενδιαφέρον συνεπάγεται την ύπαρξη μιας μακροχρόνιας σχέσης μεταξύ του άμεσου επενδυτή και της επιχείρησης και ενός σημαντικού βαθμού επίδρασης στη

⁴⁶ Robert Gilpin, « Η πρόκληση του Παγκόσμιου Καπιταλισμού- Η παγκόσμια Οικονομία τον 21^ο αιώνα», εκδόσεις ποιότητα – Princeton University Press, 2002, σελ.204.

⁴⁷ Organization for Economic Cooperation and Development (OERD), 1996, OERD Benchmark Definition of Foreign Direcy Investment, Third Edition, Paris, OERD

⁴⁸ International Monetary Fund, 1993, Balance of Payments Manual.

διοίκηση της επιχείρησης⁴⁹. ΞΑΕ ορίζεται η επένδυση η οποία έχει ως σκοπό να επηρεάσει τις διοικητικές διαδικασίες στην επιχείρηση στη χώρα υποδοχής⁵⁰. Ο ορισμός του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου- ΔΝΤ, τονίζει το «διαρκές ενδιαφέρον», ένα σημαντικό «βαθμό επιρροής» του επενδυτή σε μια επιχείρηση έξω από την οικεία χώρα⁵¹.

Υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί λειτουργικοί ορισμοί των ΞΑΕ, αλλά γενικός στόχος είναι να περικλείει την επιθυμία μιας εταιρείας της οικείας χώρας να λάβει και να διαχειριστεί ένα περιουσιακό στοιχείο σε μια ξένη χώρα (χώρα υποδοχής)⁵². Για τον καθορισμό των ΞΑΕ σημαντικά στοιχεία αποτελούν όπως φαίνεται από τους παραπάνω ορισμούς το ζήτημα του ελέγχου και της επιρροής. Το ερώτημα έγκειται στο πόσο πρέπει να είναι το ποσοστό συμμετοχής ενός επιχειρηματία ή μιας επιχείρησης ώστε αυτή να θεωρείται ΞΑΕ. Το ζήτημα δικαιωμάτων ιδιοκτησίας είναι ένα πολύπλοκο ζήτημα. Ο επενδυτής πρέπει να γνωρίζει ότι η συμμετοχή πάνω από κάποιο ποσοστό δε σημαίνει απαραίτητα και δικαίωμα στον έλεγχο μιας εταιρείας. Για το λόγο αυτό, ο ΟΟΣΑ εξειδίκευσε τον ορισμό του και θεωρεί ότι ο ξένος άμεσος επενδυτής πρέπει να έχει στην κατοχή του ποσοστό μεγαλύτερο του 10% των κοινών μετοχών. Βέβαια, αυτό δε σημαίνει ότι όλες οι χώρες αποδέχονται και υπολογίζουν τις ΞΑΕ με αυτό το ποσοστό συμμετοχής. Μία άλλη δυσκολία αποτελεί ο προσδιορισμός των συστατικών που περιλαμβάνονται στη μέτρηση των Ξένων Άμεσων Επενδύσεων. Τα συστατικά αυτά είναι τα εξής:

Ίδιο κεφάλαιο: η αξία της αρχικής επένδυσης.

Επανεπενδυμένα κεφάλαια.

Άλλο κεφάλαιο: η τιμολόγηση μεταφοράς προϊόντων ή πρώτων υλών μεταξύ της επιχείρησης και της θυγατρικής.

Το πρόβλημα είναι ότι πολλές χώρες αφήνουν μία ή εάν όχι δύο από τις παραπάνω συνιστώσες κατά την υποβολή έκθεσης στο ΔΝΤ. Τα επανεπενδυμένα κεφάλαια αποτελούν την πιο προβληματική συνιστώσα διότι τα στοιχεία συλλέγονται από τις έρευνες των ιδίων των εταιριών και όχι από ξένα ινστιτούτα συλλογής

⁴⁹ Dunning H. John, 1993, “Multinational Enterprises and the Global Economy”, Addison Wesley publishers Ltd., UK, σελ 5

⁵⁰ Meyer Klaus, 1998, “Direct Investment in Economies in Transition”, Edward Elgar Publishing Limited, UK, σελ.125

⁵¹ Brewer L. Thomas, 1994, “Indicators of foreign direct investment in the countries of Central and Eastern Europe: a comparison of data sources”, Transnational Corporations, Vol. 3, no.2, σελ.117.

⁵² Barrell Ray and Nigel Pain, 1997, “The growth of Foreign Direct Investment in Europe”, National Institute Economic Review, σελ.64

στατιστικών στοιχείων. Αυτός είναι και ένας από τους λόγους που η συνιστώσα αφήνεται έξω σε πολλά εθνικά αρχεία υπολογισμού FDI⁵³.

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις μπορούν να γίνουν με διάφορες μορφές όπως: Θυγατρική αποκλειστικής ιδιοκτησίας (Wholly Owned Subsidiary): Στην περίπτωση αυτή η επιχείρηση ιδρύει σε μια ξένη χώρα μια νέα επιχείρηση της οποίας είναι ο μοναδικός μέτοχος και έχει την αποκλειστική ευθύνη για τη διοίκηση της. Η θυγατρική μπορεί να είναι μία εντελώς νέα επιχείρηση (Greenfield strategy) ή μια υπάρχουσα τοπική επιχείρηση που εξαγόρασε (acquisition strategy) εξ ολοκλήρου ή ένα μεγάλο ποσοστό του μετοχικού κεφαλαίου και της επιτρέπει να ελέγχει τη διοίκηση της. Τα πλεονεκτήματα αυτής της μορφής ΞΑΕ για την μητρική επιχείρηση είναι: α) διατηρεί τον απόλυτο διοικητικό έλεγχο της νέας επιχείρησης, β) καρπώνεται το σύνολο των κερδών της θυγατρικής. Αντίθετα τα μειονεκτήματα είναι: α) η μητρική επιχείρηση επιβαρύνεται με το σύνολο του οικονομικού κόστους του εγχειρήματος, β) αναλαμβάνει μόνη της όλους τους επιχειρηματικούς κινδύνους, γ) η νέα επιχείρηση διακρίνεται στις αγορές της χώρας όπου εισέρχεται ως «ξένη»⁵⁴.

Διεθνής Κοινοπρακτική Επιχείρηση (International Joint Venture): Είναι το αποτέλεσμα της συνεργασίας μιας ή περισσοτέρων αλλοδαπών επιχειρήσεων με μία ή περισσότερες τοπικές επιχειρήσεις για τη δημιουργία στην τοπική αγορά μιας νέας επιχείρησης ή για την από κοινού ολική εξαγορά μιας υπάρχουσας τοπικής επιχείρησης.

Τα πλεονεκτήματα είναι: α) η αλλοδαπή επιχείρηση αποκτά έναν τοπικό εταίρο ο οποίος είναι πολύ καλός γνώστης της τοπικής αγοράς καθώς και των ιδιαιτεροτήτων της, β) η αλλοδαπή επιχείρηση μοιράζεται το κόστος του εγχειρήματος καθώς και τους επιχειρηματικούς κινδύνους, γ) ο σχηματισμός κοινοπρακτικής επιχείρησης επιτρέπει να ξεπεραστούν κάποια θεσμικά εμπόδια (νομοθεσία), δ) να εκμεταλλευτούν κίνητρα που προσφέρουν οι κυβερνήσεις (οικονομικά, φορολογικά κ.α) και τέλος ε) μειώνει σημαντικά τον κίνδυνο της εθνικοποίησης της επιχείρησης.

Τα μειονεκτήματα είναι: α) δεν έχει τον απόλυτο έλεγχο της διοίκησης, β) μοιράζεται τα κέρδη, γ) ο κίνδυνος της αποτυχίας της επίτευξης των στόχων είναι μεγάλος και συνεπώς η πιθανότητα της πρόωρης διάλυσης της σχετικά μεγάλη, δ) υπάρχει διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο μεταξύ των εταιρών⁵⁵.

⁵³ Δρ. Αριστείδης Μπιτζένης, « Η δυναμική των Βαλκανικών Αγορών & η μετάβαση των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης στην οικονομία της αγοράς», Τόμος Α', εκδόσεις Αθ.Σταμούλης, 2003, σελ.156.

⁵⁴ Ι.Αθ. Χατζηδημητρίου, 2003, « Διεθνείς Επιχειρηματικές Δραστηριότητες», εκδόσεις Ανικούλα, σελ 217

⁵⁵ Πέτρος Π.Παπαγεωργίου Ph.D – Διονύσιος Π.Χιόνης, « Διεθνής Επιχειρηματική Δραστηριότητα και Οργανισμοί», εκδόσεις Αθ.Σταμούλης, 2003,σελ.35

Μερική Εξαγορά (Partial Acquisition): Με τη μέθοδο αυτή μία επιχείρηση αποκτά ένα ποσοστό μετοχικού κεφαλαίου μιας τοπικής επιχείρησης.

Σύμφωνα με Στατιστικά Στοιχεία Διεθνών Οργανισμών (EBRD, UNCTAD) οι άμεσες ξένες επενδύσεις στην Π.Γ.Δ.Μ. το 2006 ανήλθαν περίπου σε US 300 εκατ.

ΑΜΕΣΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Η άμεση επένδυση, είτε με τη μορφή της δημιουργίας μιας νέας αμιγώς ελληνικής επιχείρησης, είτε με τη μορφή της μικτής επιχείρησης(joint venture)

Πραγματοποιείται κυρίως για να επωφεληθεί ο επενδυτής από την ύπαρξη ενός άφθονου(άρα σχετικά φτηνού) παραγωγικού συντελεστή(π.χ. εργασία, πρώτες ύλες) στην ξένη χώρα, ενώ η επένδυση χαρτοφυλακίου, κυρίως στις πρώην σοσιαλιστικές χώρες, αφορά την εξαγορά(τμήματος ή του συνόλου)μιας υπάρχουσας κρατικής επιχείρησης που ιδιωτικοποιείται.

Είναι γεγονός ότι οι άμεσες ελληνικές επενδύσεις στην Π.Γ.Δ.Μ. είναι αριθμητικά περισσότερες (οι 21 από τις 41 με βάση τα στοιχεία του Συνδέσμου της Ελλάδας στην Π.Γ.Δ.Μ.), αλλά είναι ταυτόχρονα οι λιγότερο σημαντικές από καθαρά οικονομικής πλευράς, δηλαδή ύψους επενδυμένων κεφαλαίων και θέσεων εργασίας. Αφορούν κυρίως τους λεγόμενους παραδοσιακούς κλάδους της μεταποίησης, τη λεγόμενη ελαφρά βιομηχανία και συγκεκριμένα τα ενδύματα(φασόν), τα τρόφιμα και τα ποτά, πλην ελάχιστων (2-3) περιπτώσεων όπου υπάρχει συμμετοχή από επιχειρηματίες της Π.Γ.Δ.Μ., είναι αμιγώς ελληνικής ιδιοκτησίας επιχειρήσεις και είναι, σχεδόν στο σύνολο τους, εγκατεστημένες πολύ κοντά στα σύνορα Ελλάδας-ΠΓΔΜ (Γευγελή, Μπίτολα)

Ειδικά αυτές που παράγουν τρόφιμα και ποτά φαίνεται να στοχεύουν στην αγορά της Π.Γ.Δ.Μ. και του εξωτερικού, ενώ αυτές που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ένδυσης φαίνεται να στοχεύουν στις αγορές της Ελλάδας και του εξωτερικού. Ο καθαρά εξαγωγικός χαρακτήρας πολλών από αυτές τις επιχειρήσεις βασίζεται και στη χαμηλή δασμολογική επιβάρυνση των προϊόντων που παράγονται στην Π.Γ.Δ.Μ. και εξάγονται σε άλλες χώρες της πρώην Γιουγκοσλαβίας. Το αυτοτελές Κοσσυφοπέδιο, μια αγορά 1,5 εκατομμυρίων καταναλωτών είναι κλασικό παράδειγμα.

Γενικά στην περίπτωση των άμεσων ελληνικών επενδύσεων στην Π.Γ.Δ.Μ. διαπιστώνεται ότι οι Βαλκανικές χώρες είναι λιγότερο επιτυχείς στην προσέλκυση

άμεσων ξένων επενδύσεων από ότι οι χώρες της κεντρικής Ευρώπης⁵⁶. Το γεγονός αυτό αποδίδεται κυρίως στο θεσμικό έλλειμμα των χωρών αυτών(γραφειοκρατία, διαφθορά), αλλά και στο σχετικά χαμηλότερο κατά κεφαλήν τους εισόδημα, μια και η γενική διαπίστωση είναι ότι οι περισσότερες άμεσες επενδύσεις στις πρώην σοσιαλιστικές χώρες γίνονται με βασικό στόχο την κατάκτηση των αγορών τους.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΩΝ ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΕΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Η επενδυτική παρουσία της Ελλάδας στην Π.Γ.Δ.Μ. φαίνεται κυρίως από την εντυπωσιακή συμμετοχή του ελληνικού κεφαλαίου στη μαζική κλίμακας διαδικασία ιδιωτικοποιήσεων που συνεχίζεται στη γειτονική χώρα. Οι εξαγωγές αυτές πήραν στις περισσότερες περιπτώσεις τη μορφή της απόκτησης του πλειοψηφικού (συνήθως του 100%) πακέτου της επιχείρησης, η οποία σε κάποιες περιπτώσεις συνοδεύτηκε από αύξηση του αρχικού κεφαλαίου, ενώ υπάρχει και η περίπτωση του ΟΤΕ όπου δεν υπάρχει αποκρατικοποίηση(δηλαδή πώληση υπάρχουσας επιχείρησης), αλλά πώληση άδειας. Η προτίμηση αυτή του ελληνικού επενδυτικού κεφαλαίου προς τις εξαγορές έναντι των άμεσων επενδύσεων οφείλεται πιθανά στο ότι το θεσμικό έλλειμμα βαρύνει λιγότερο το όλο επενδυτικό εγχείρημα όταν η επιχείρηση ήδη υπάρχει και λειτουργεί από ότι όταν η επιχείρηση πρέπει να δημιουργηθεί εκ του μη όντος, καθώς και στο ότι μια υπάρχουσα επιχείρηση έχει ήδη δίκτυο διανομής. Το στοιχείο αυτό είναι πολύ σημαντικό σε μια ξένη αγορά.

Οι σημαντικότερες από πλευράς επενδυμένου κεφαλαίου εξαγορές από ελληνικές επιχειρήσεις ήταν στη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου οι εξής:

- Του διυλιστηρίου της ΟΚΤΑ από την εταιρεία Ελληνικά Πετρέλαια και η κατασκευή του πετρελαιαγωγού Θεσσαλονίκης-Σκοπίων με σύνολο επένδυσης 150.000.000 USD που ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο του 2002. Ο αγωγός αυτός θα μειώσει το κόστος μεταφοράς του πετρελαίου τουλάχιστον κατά 15%
- Της εταιρείας τσιμέντων USJE από την κοινοπραξία της TITAN με την Ελβετική HOLDERBANK.
- Της PIVARA SKOPJE από την BALKANBREW Holding ltd (κοινοπραξία της Αθηναϊκής Ζυθοποιίας με την Hellenic Bottling Co).
- Της STRUMICA TABAK και της JUGOTOTUN (μετονομάστηκε σε Kocani Tabak) από την Καπνική Α.Μιχαηλίδης.

⁵⁶ M.Pournarakis and N.Varsakelis, « Foreign Direct Investment in Central and Eastern European Countries: Do Institutions Matter?», Paper prepared for the EIBA Annual Conference, 2002, σελ.1-5

- Της μεγαλύτερης τράπεζας της Π.Γ.Δ.Μ., STOPANSKA BANKA από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας και της KREDITNA BANKA από την ALPHA Τράπεζα Πίστewας.
- Της MERMEREN KOMBINAT-Prilep που είναι η μεγαλύτερη μονάδα επεξεργασίας και εξαγωγής μαρμάρου της Π.Γ.Δ.Μ. από την εταιρεία Κυριακίδης Α.Ε.
- Της ZITO-LUKS, Skorje (είδη αρτοποιίας) από την εταιρεία Ελληνικά Μπισκότα CO.S.A.
- Της εξασφάλισης άδειας για τη λειτουργία κινητής τηλεφωνίας από τον ΟΤΕ, ύψους 25.000.000 USD και της μελλοντικής επένδυσης για τη λειτουργία του δικτύου ύψους περίπου 90.000.000 USD.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΣΤΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΧΩΡΩΝ

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Με τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας και τις συγκρούσεις που ακολούθησαν, η Π.Γ.Δ.Μ. απώλεσε μια μεγάλη και προστατευμένη αγορά και χρειάστηκε να αναζητήσει νέες διεξόδους για τα προϊόντα της και νέους προμηθευτές. Η οικονομική κρίση που η χώρα αυτή αντιμετώπισε μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1990 μείωσε αισθητά τις επιλογές της καθώς οι συνολική μείωση του πραγματικού ΑΕΠ της έφτασε στο 25% και η μείωση της βιομηχανικής της παραγωγής το 50%.

Καθοριστικό στοιχείο στην πορεία των εμπορικών συναλλαγών της χώρας ήταν οι πολιτικές εξελίξεις, είτε αρνητικές(πόλεμοι, ελληνικό εμπάργκο), είτε θετικές(άρση ελληνικού εμπάργκο, εμπορικές συμφωνίες με Ε.Ε. και Η.Π.Α.)

Αυτή η διαπίστωση από μόνη της οδηγεί στο συμπέρασμα ότι όσο διαρκεί η πολιτική σταθερότητα και προχωρά η ενσωμάτωση της Π.Γ.Δ.Μ. στο ευρωπαϊκό και στο παγκόσμιο οικονομικό γίνεσθαι, θα διευρύνονται και οι εμπορικές της σχέσεις, με την Ελλάδα να κατέχει προνομιακή θέση σαν εμπορικός της εταίρος.

Οι εισαγωγές της Π.Γ.Δ.Μ. προσδιορίζονται σε σημαντικό βαθμό από το διαθέσιμο εισόδημα. Στο βαθμό που αυτό αναμένεται να ακολουθήσει αυξητική πορεία από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 και με δεδομένο ότι πρόκειται για μια ιδιαίτερα ανοικτή οικονομία με υψηλή οριακή ροπή για εισαγωγές, οι εισαγωγές της χώρας αναμένεται να αυξηθούν ιδιαίτερα στο εγγύς μέλλον. Συγκεκριμένα η αύξηση του ΑΕΠ της ΠΓΔΜ με ρυθμούς άνω του 5% ετησίως, αναμένεται να πυροδοτήσει αύξηση της συνολικής ενεργού ζήτησης και των εισαγωγών με ρυθμούς μεγαλύτερους του 5% σύμφωνα με τις εξελίξεις των πρόσφατων ετών.

Οι εξαγωγές της Π.Γ.Δ.Μ. φαίνεται να εξαρτώνται από τις εισαγωγές της. Αυτό οφείλεται στο ότι η χώρα εισάγει, σε μεγάλο βαθμό, ενδιάμεσα αγαθά τα οποία και επανεξάγει μετά την επεξεργασία τους σε τελικά προϊόντα. Συνεπώς, διεύρυνση των εξαγωγών της Π.Γ.Δ.Μ. προϋποθέτει και διεύρυνση των εισαγωγών της.

Η Π.Γ.Δ.Μ., παρά το γεγονός ότι είναι μια ανοικτή οικονομία, είναι ταυτόχρονα ιδιαίτερα προστατευμένη, με μέση δασμολογική επιβάρυνση για τα αγροτικά και βιομηχανικά προϊόντα της τάξης του 14,2%, τη μεγαλύτερη από όλες τις βαλκανικές χώρες, αν και η μέση δασμολογική επιβάρυνση για τα προϊόντα που εισάγει από την Ελλάδα είναι μικρότερη λόγω της φύσης τους (πετρέλαιο και ενδιάμεσα προϊόντα), στο βαθμό που η διεθνοποίηση της οικονομίας της Π.Γ.Δ.Μ. προχωράει, η δασμολογική προστασία θα μειώνεται. Η αναμενόμενη ένταξη της ειδικά στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου σίγουρα προϋποθέτει ριζική αναθεώρηση της εμπορικής της πολιτικής.

Πέρα από την αναμενόμενη επιτάχυνση της οικονομικής ανάπτυξης της Π.Γ.Δ.Μ., η απορρόφηση σημαντικού ποσοστού των ανέργων της (30-35% του ενεργού της πληθυσμού σύμφωνα με την κεντρική της τράπεζα) θα αυξήσει το κατά κεφαλή εισόδημα. Με δεδομένο το ότι η ανισοκατανομή του εισοδήματος είναι ακόμα σχετικά μικρή (κληρονομιά του σοσιαλιστικού παρελθόντος), αυτό θα οδηγήσει στην αύξηση της ζήτησης για εισαγόμενα προϊόντα υψηλής εισοδηματικής ελαστικότητας. Τα προϊόντα που η Ελλάδα εξάγει προς την Π.Γ.Δ.Μ. (κυρίως το πετρέλαιο), θεωρούνται τέτοια προϊόντα, ώστε να αναμένεται αύξηση των ελληνικών εξαγωγών. Οι εισαγωγές ελληνικού πετρελαίου από την Π.Γ.Δ.Μ. μετά και την ολοκλήρωση της επέκτασης του δικτύου του αγωγού αναμένεται να αυξηθούν κατά 50%.

Η τάση για αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος στην Π.Γ.Δ.Μ. αναμένεται να ενισχυθεί σημαντικά από την εφαρμογή προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη χώρα αυτή (Cards, Interreg II) καθώς επίσης τις δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανασυγκρότησης. Στα νέα αυτά δεδομένα η Ελλάδα έχει σαφές συγκριτικό πλεονέκτημα λόγω γεωγραφικής εγγύτητας και του γεγονότος ότι είναι πλήρες μέλος της Ε.Ε.

Στο βαθμό που η σχέση του εργατικού κόστους στις δύο χώρες (1 προς 5 περίπου) δε μεταβληθεί σημαντικά στο άμεσο μέλλον το ενδοκλαδικό εμπόριο (intra-industry trade) που αναπτύσσεται ανάμεσα στις δύο χώρες (ειδικά στον τομέα των ενδυμάτων) αναμένεται να διογκωθεί περαιτέρω. Σύγκλιση στους πραγματικούς μισθούς ανάμεσα στις δύο χώρες, τουλάχιστον σε σημαντική κλίμακα, δε θα πρέπει να αναμένεται (βραχυ- μεσοπρόθεσμα τουλάχιστον) κυρίως λόγω της τεράστιας δεξαμενής εργατικών χεριών που εξασφαλίζει στην Π.Γ.Δ.Μ. η υψηλή ανεργία.

Το εμπόριο ανάμεσα στις δύο χώρες (και ειδικά οι ελληνικές εξαγωγές) αναμένεται να διευρυνθεί επίσης διότι η Π.Γ.Δ.Μ. λειτουργεί και σαν ενδιάμεσος τροφοδότης χωρών και περιοχών όπως η Βοσνία και το Κοσσυφοπέδιο, οι συναλλαγές των οποίων με την Π.Γ.Δ.Μ. διευρύνονται σταθερά. Η ολοκλήρωση έργων υποδομής και ιδιαίτερα των νέων οδικών αξόνων (όπως ο οδικός άξονας 10) αναμένεται να προκαλέσουν ραγδαία αύξηση των οδικών μεταφορών ανάμεσα στις δύο χώρες, είτε αφορούν δικές τους εμπορικές συναλλαγές είτε συναλλαγές με τη βόρεια και δυτική Ευρώπη. Οι συγκρούσεις στη Γιουγκοσλαβία προκάλεσαν εκτροπή των οδικών (και σιδηροδρομικών) μεταφορών η οποία αναμένεται να αποκατασταθεί.

Ο ελληνικός τουριστικός τομέας και ιδιαίτερα η Βόρεια Ελλάδα επίσης αναμένεται να επωφεληθεί από την οικονομική ανάπτυξη στην Π.Γ.Δ.Μ. καθώς ο τουρισμός αποτελεί κατεξοχήν υπηρεσία υψηλής εισοδηματικής ελαστικότητας. Επιπρόσθετα η εισροή φοιτητών από την Π.Γ.Δ.Μ. αναμένεται να αυξηθεί ιδιαίτερα μετά τη λειτουργία του Βαλκανικού (Δημόσιου) Πανεπιστημίου στη Θεσσαλονίκη.

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Παρά το γεγονός ότι η Π.Γ.Δ.Μ. μετά την ενδιάμεση συμφωνία προσέλκυσε σημαντικά ξένα και ιδιαίτερα ελληνικά κεφάλαια, οι επιδόσεις της στον τομέα αυτόν κρίνονται γενικά φτωχές για μια οικονομία σε βάση μετάβασης αν συγκριθούν με τις αντίστοιχες των χωρών της κεντρικής Ευρώπης. Είναι ενδεικτικό ότι σύμφωνα με την αξιολόγηση των Ηνωμένων Εθνών, η Π.Γ.Δ.Μ. κατείχε την 66^η θέση στον κόσμο σαν χώρα υποδοχής άμεσων ξένων επενδύσεων με βάση τις επιδόσεις της και 86^η με βάση τις προοπτικές της⁵⁷.

Είναι όμως επίσης γεγονός ότι η αξιολόγηση προς τα τέλη της δεκαετίας του 1990 είναι σαφώς καλύτερη απ'ότι στις αρχές τις δεκαετίας. Συγκεκριμένα η αξιολόγηση των προοπτικών της αυξήθηκε από 0,194 (με άριστα το 1) στις αρχές της δεκαετίας στο 0,250 προς τα τέλη της. Οι μέτριες επιδόσεις μέχρι τα τέλη της δεκαετίας οφείλονται σε θεσμικά ελλείμματα και σε καθαρά οικονομικούς λόγους. Τα θεσμικά ελλείμματα περιλαμβάνουν τη γραφειοκρατία, τη διαφθορά, τις παλινωδίες και τις καθυστερήσεις στη διαδικασία αποκρατικοποιήσεων, την ποιότητα των κρατικών υπηρεσιών καθώς και στην πολιτική αστάθεια, την κατάσταση του τραπεζικού συστήματος, την έλλειψη θεσμικού πλαισίου. Οι οικονομικοί λόγοι αναφέρονται κυρίως στους τριψήφιους ρυθμούς πληθωρισμού μέχρι τα μέσα της

⁵⁷ UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development), « World Investment Report », United Nations, New York, 2002.

δεκαετίας του 1990⁵⁸ και στην πτωτική τάση του ΑΕΠ και της συνολικής ζήτησης στην ίδια περίοδο.

Η εικόνα αντιστρέφεται πλήρως προς τα τέλη της δεκαετίας του 1990, όσον αφορά το οικονομικό περιβάλλον (με υψηλούς ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ και σταθερότητα τιμών ενώ σημαντική κρίνεται και η βελτίωση όσο αφορά τα θεσμικά ζητήματα.

Η Π.Γ.Δ.Μ. μπορεί να θεωρηθεί ιδιαίτερα ελκυστική αγορά για το ξένο και ιδιαίτερα το ελληνικό κεφάλαιο κυρίως λόγω της διευρυμένης αγοράς της ευρύτερης περιοχής και του άφθονου και φθηνού εργατικού της δυναμικού που επιπλέον έχει ικανοποιητικό επίπεδο τεχνικής κατάρτισης⁵⁹.

Οι προοπτικές των ελληνικών επενδύσεων στην Π.Γ.Δ.Μ. φαίνεται να βασίζεται σε μια λογική τριών αξόνων-επιπέδων. Στο πρώτο εντάσσονται οι οδικόι άξονες και οι τηλεπικοινωνίες, στο δεύτερο το τραπεζικό σύστημα και στο τρίτο οι κοινές επιχειρηματικές προσπάθειες (joint ventures).Και στα τρία επίπεδα η ελληνική παρουσία είναι ήδη έντονη και αναμένεται να γίνει εντονότερη στο ρυθμό που οι επενδυτικές ευκαιρίες στην Π.Γ.Δ.Μ. παραμένουν και διευρύνονται. Συγκεκριμένα οι επενδυτικές ευκαιρίες στην Π.Γ.Δ.Μ. κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας θεωρούνται εξαιρετικές στους εξής τομείς:

Α. Αγροτικός τομέας: Εντατικές καλλιέργειες οπωρολαχανικών, ημικτατικές εκτροφές.

Β. Βιομηχανία: Τρόφιμα, ποτά, ένδυση.

Γ. Κατασκευές: Δημόσια έργα.

Δ. Υπηρεσίες: Δίκτυα διανομής, πολυκαταστήματα, αποθηκευτικοί χώροι, μεταφορές, τράπεζες, ασφάλειες.

Αναφορικά με τις μετακινήσεις εργατικού δυναμικού, προκαλεί σίγουρα εντύπωση το ότι ενώ η Ελλάδα κατακλύζεται από Αλβανούς μετανάστες, οι αντίστοιχοι από την Π.Γ.Δ.Μ. είναι ελάχιστοι παρά το ότι και οι δύο χώρες έχουν κοινά σύνορα με την Ελλάδα. Αυτό οφείλεται σε δύο βασικούς λόγους. Ο πρώτος είναι ότι παρά τη σημαντική διαφορά μισθών και την πολύ υψηλή ανεργία στην Π.Γ.Δ.Μ., τα σύνορα των δύο χωρών (οπότε και η εφαρμογή της Συνθήκης του Σέγκεν) είναι πιο συμπαγή από ότι αυτά με την Αλβανία, οπότε δεν υπάρχει παράνομη μετανάστευση. Ο δεύτερος είναι ότι με τις σημαντικές ελληνικές

⁵⁸ Σύμφωνα με το οικονομετρικό υπόδειγμα των De Haan, ό.π. σ.9 και 16 η σχέση πληθωρισμού και ξένων επενδύσεων στην Π.Γ.Δ.Μ. είναι καθαρά αρνητική.

⁵⁹ Βλέπε Μ. Σάριτζα « Το Οικονομικό Περιβάλλον της Π.Γ.Δ.Μ. και οι Ελληνικές Εξαγωγές», στο συλλογικό βιβλίο που επιμελήθηκε ο Χ.Τσαρδανίδης, «Οι Οικονομικές Σχέσεις Ελλάδας-Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας», Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων, Αθήνα, Σιδέρης, 1996,σ.242.

επενδύσεις στην Π.Γ.Δ.Μ., « πηγαίνει η δουλειά στον εργάτη και όχι ο εργάτης στη δουλειά». Υφίσταται δηλαδή σαφώς σχέση υποκατάστασης παρά σχέση συμπληρωματικότητας ανάμεσα στις μετακινήσεις κεφαλαίου και εργασίας.

Είναι βέβαια πιθανό ότι κάποιοι από αυτούς που εισέρχονται στην Ελλάδα ως τουρίστες να είναι στην πραγματικότητα άτομα που αναζητούν (ή και βρίσκουν) κάποια εποχική εργασία, αλλά εκτός από το ότι δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, επικρατεί γενικά το συμπέρασμα ότι πρόκειται για μικρού μεγέθους και οικονομικής σημασίας κινήσεις.

Προοπτικά θα πρέπει να αναμένουμε μια σχετικά σημαντική μετακίνηση Ελλήνων προς την Π.Γ.Δ.Μ., κυρίως διευθυντικών στελεχών για τις ελληνικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται εκεί στο βαθμό που επιλεγεί η λεγόμενη εθνοκεντρική στρατηγική στελέχωσης. Μετανάστευση από την Π.Γ.Δ.Μ. προς την Ελλάδα, τουλάχιστον μεγάλης κλίμακας, δε θα πρέπει να αναμένεται πριν την ένταξη της Π.Γ.Δ.Μ. στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αν και η γεωγραφική κινητικότητα αυτών που έχουν σπουδάσει στην Ελλάδα θα είναι σίγουρα υψηλή.

ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Η βαθμιαία ενσωμάτωση της Π.Γ.Δ.Μ. στο παγκόσμιο και το ευρωπαϊκό οικονομικό γίνεσθαι συνεπάγεται και σημαντικές ευκαιρίες στον τομέα της οικονομικής συνεργασίας και ειδικότερα της κοινής επιχειρηματικής δράσης. Η έννοια εδώ της κοινής επιχειρηματικής δράσης ξεπερνά τα όρια του joint venture επένδυσης που αποτελεί μια από τις μορφές ξένης επένδυσης που είναι ήδη αρκετά διαδεδομένη στην περίπτωση Ελλάδας- Π.Γ.Δ.Μ. Ουσιαστικά η κοινή επιχειρηματική δράση αναφέρεται στις προοπτικές της εννοποίησης-ολοκλήρωσης (integration) των δύο οικονομιών στο πλαίσιο βέβαια που διαμορφώνει το οικονομικών περιβάλλον και η θεσμική βάση της σχέσης Π.Γ.Δ.Μ.- Ε.Ε. Με άλλα λόγια, στην ενότητα του οικονομικού χώρου, όπως θα το έθεταν οι περιφερειολόγοι, που ιστορικά λειτούργησε ενιαία, αλλά τώρα παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά προβλήματα των παραμεθωρίων περιοχών.

Οι παράμετροι του πλαισίου αυτού είναι σαφώς θετικοί και θετικότεροι από ότι ήταν την περασμένη δεκαετία. Η οικονομία της Π.Γ.Δ.Μ. φαίνεται να ανακάμπτει ραγδαία και ο μοναδικός μακροοικονομικός δείκτης που εμφανίζεται προβληματικός είναι το ποσοστό της ανεργίας. Οι αλλαγές στην πρώην Γιουγκοσλαβία (πτώση Μιλόσεβιτς βαθμιαία κατάργηση κυρώσεων) λειτουργούν σταθεροποιητικά για την

ευρύτερη περιοχή και δημιουργούν προϋποθέσεις ομαλής λειτουργίας της αγοράς και μείωσης των στοιχείων του κινδύνου και της αβεβαιότητας για τους επενδυτές.⁶⁰

Εξακολουθούν όμως βέβαια να υπάρχουν κάποια προβλήματα που αποτελούν τροχοπέδη στην πρόοδο της κοινής επιχειρηματικής δράσης. Συγκεκριμένα :

- Η μετάβαση αυτή καθαυτή. Ουσιαστικά δηλαδή αναφερόμαστε σε δύο οικονομίες που λειτουργούν στη βάση διαφορετικών συστημάτων με ότι αυτό συνεπάγεται. Βέβαια πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι πέρα από την πιθανή ύπαρξη αγκυλώσεων και δυσλειτουργιών που αποτελούν κατάλοιπα της κρατικιστικής αντίληψης, η Π.Γ.Δ.Μ. είναι μία βαλκανική χώρα που κατόρθωσε ταχύτερα και πληρέστερα από οποιαδήποτε άλλη να δημιουργήσει μια μεσαία τάξη επιχειρηματιών. Η τάξη αυτή θα αποτελέσει την κινητήριου δύναμη της οικονομικής συνεργασίας και της κοινής επιχειρηματικής δράσης. Επίσης το γεγονός ότι φοιτητές από την Π.Γ.Δ.Μ. σπουδάζουν στην Ελλάδα, αποτελεί παράγοντα που θα ενισχύσει και θα επιταχύνει την οικονομική όσμωση.
- Η έλλειψη πόρων για τη δημιουργία υποδομών. Και για αυτό το πρόβλημα φαίνεται να δρομολογείται λύση μέσω των διεθνών πηγών χρηματοδότησης (Παγκόσμια Τράπεζα, Ευρωπαϊκές πηγές κ.α.) αλλά και του ελληνικού σχεδίου για την ανασυγκρότηση των Βαλκανίων (Ε.Σ.Ο.Α.Β.)
- Το τραπεζικό σύστημα στην Π.Γ.Δ.Μ. Στο σημείο αυτό συναντάται προβληματισμός που σχετίζεται με τη μετάβαση από το καθεστώς του κρατικού-κεντρικού τραπεζικού συστήματος, στο καθεστώς της λειτουργίας εμπορικών τραπεζών. Η λύση θα προέλθει από τη συνισταμένη της λειτουργίας ξένων τραπεζών στην Π.Γ.Δ.Μ. και της πίεσης για διαρθρωτικές αλλαγές και εκσυγχρονισμό που συνεπάγεται η συνεργασία της Π.Γ.Δ.Μ. με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και άλλους διεθνείς οργανισμούς.
- Η έλλειψη εξαγωγικών προϊόντων αιχμής. Πράγματι το εμπόριο και η εν γένει οικονομική συνεργασία ανάμεσα στις δύο χώρες, φαίνεται να χαρακτηρίζεται από εσωστρέφεια, υπό την έννοια ότι τα προϊόντα που εμπορεύονται ή παράγουν από κοινού αφορούν είτε αποκλειστικά τις δικές τους εσωτερικές αγορές, είτε στην καλύτερη περίπτωση τις αγορές όμορων χωρών. Αυτό οφείλεται σε κάποιο βαθμό στο ότι η επιχειρηματική δραστηριότητα υπό συνθήκες υψηλού κινδύνου, στοχεύει στο άμεσο. Κυρίως όμως οφείλεται στο παράδοξο του να εξελίσσεται η όλη οικονομική συνεργασία ανάμεσα στις δύο χώρες σε απόλυτο κενό όσον αφορά τις κατευθύνσεις και τις στρατηγικές

⁶⁰ Π.Σκλιάς, «Διεθνής Πολιτική Οικονομία», Αθήνα, Παπαζήσης, 2001,σελ.135

επιλογές, όπου τον τόνο δίνουν βέβαια οι κυβερνήσεις. Πράγματι τις οικονομικές σχέσεις και την οικονομική συνεργασία των δύο χωρών χαρακτηρίζει η παντελής απουσία στοιχείων έστω ενδεικτικού προγραμματισμού. Βέβαια, θα μπορούσε να ισχυριστεί κάποιος, ότι ο μηχανισμός της αγοράς θα δώσει τελικά τη λύση, σίγουρα όμως η έκβαση θα ήταν καλύτερη και ταχύτερη κάτω από συνθήκες συνεργίας .

- Οι αυξομειώσεις του επιχειρηματικού κινδύνου συνέπεια εξωγενών κυρίως παραγόντων, επηρέασαν και καθόρισαν σε σημαντικό βαθμό το εύρος και το περιεχόμενο της οικονομικής συνεργασίας μέχρι στιγμής. Παρά το ότι οι παράγοντες που ενδεχόμενα θα δημιουργούσαν εκ νέου εντάσεις στην περιοχή δεν έχουν εντελώς εκλείψει, η συμμετοχή της Π.Γ.Δ.Μ. σε διεθνείς οργανισμούς και ιδιαίτερα η προοπτική της ένταξης της στην Ε.Ε. σαφώς λειτουργεί σταθεροποιητικά.
- Η επιφυλακτικότητα ή και η καχυποψία απέναντι στο ελληνικό κεφάλαιο δε φαίνεται να λειτούργησε ανασταλτικά για τις ελληνικές επενδύσεις στην Π.Γ.Δ.Μ. Αυτό συνέβη γιατί συνήθως εκφράστηκε ήπια με τη μορφή των γενικών επιφυλάξεων, ενώ μια πιο ακραία προσέγγιση σύμφωνα με την οποία οι ελληνικές επενδύσεις εντάχθηκαν σε ένα ευρύτερο στρατηγικό σχέδιο για τον οικονομικό εξανδραποδισμό της Π.Γ.Δ.Μ., με βάση τα οικονομικά δεδομένα, μόνο θυμηδία προκαλεί.
- Επιπλέον, η διογκωμένη γραφειοκρατία, κοινό χαρακτηριστικό γνώρισμα των βαλκανικών χωρών ανεξαρτήτως πολιτικό-οικονομικού συστήματος, αποτελεί ένα υπαρκτό εμπόδιο στην οικονομική συνεργασία που μόνο η εκ βάθρων αναδιοργάνωση του δημοσίου τομέα θα μπορέσει να αντιμετωπίσει.

Οι προοπτικές της οικονομικής συνεργασίας ανάμεσα στις δύο χώρες είναι ιδιαίτερα σημαντικές σε περιφερειακό επίπεδο. Οι περιφέρειες της Κεντρικής και της Δυτικής Μακεδονίας είναι αυτές που αναμένεται να επωφεληθούν κυρίως από την πρόοδο της οικονομικής συνεργασίας καθώς επεκτείνουν το ζωτικό οικονομικό τους χώρο πάνω στη βάση του πλεονεκτήματος που διασφαλίζουν το υψηλότερο επίπεδο ανάπτυξης τους και η πολικότητα που μόνο η Θεσσαλονίκη φαίνεται να έχει.⁶¹

Η θεωρία της Οικονομικής Ενοποίησης διακρίνει ανάμεσα σε μέτρα Αρνητικής Ενοποίησης (κατάργησης εμποδίων) και Θετικής Ενοποίησης (δημιουργίας νέων θεσμών και μηχανισμών που τη διευκολύνουν). Η ενδιάμεση Συμφωνία και η

⁶¹ Γ.Μαγούλιος, « Ο Ρόλος της Θεσσαλονίκης στη Διαβαλκανική Οικονομική Συνεργασία». Θεσσαλονίκη, University Studio Press, 2000, σελ.143-146.

κατάργηση του εμπάργκο αποτελεί σαφώς μέτρο αρνητικής ενοποίησης, αλλά τα αποτελέσματα από οικονομικής άποψης είναι ιδιαίτερα θετικά.

Η Ελλάδα απέκτησε νέο ζωτικό χώρο για τα προϊόντα και το επιχειρηματικό της κεφάλαιο. Η Π.Γ.Δ.Μ. αποτελεί έναν εμπορικό εταίρο με τον οποίο η Ελλάδα έχει ένα βέβαιο και διαρκώς διευρυνόμενο πλεόνασμα. Για μια χώρα που χαρακτηρίζεται από διαρθρωτικής φύσης έλλειμμα στο συνολικό εμπορικό της ισοζύγιο, αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό, αν ληφθεί υπόψη ότι ο δυναμισμός των ελληνικών εξαγωγών, ιδιαίτερα στις υπηρεσίες είναι εξαιρετικά μεγάλος.

Το άφθονο και φθηνό εργατικό δυναμικό της Π.Γ.Δ.Μ. έδωσε νέα δυναμική στις ελληνικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους παραδοσιακούς κλάδους (π.χ. υφαντουργία). Είναι απολύτως αβάσιμη η μεμφιμοιρία ότι δήθεν η μετακίνηση αυτή στέρησε θέσεις εργασίας στην Ελλάδα. Αυτό εξηγείται από το επιχείρημα ότι οι εν λόγω επιχειρήσεις δεν ήταν πλέον βιώσιμες στην Ελλάδα.

Οι ελληνικές επενδύσεις στην Π.Γ.Δ.Μ. αφορούν επίσης και στρατηγικούς τομείς (π.χ. τηλεπικοινωνίες, τράπεζες) της οικονομίας της ενώ καθοριστικός θα είναι ο ρόλος της Ελλάδας και στην κατασκευή μεγάλων έργων υποδομής στη χώρα αυτή με τις ελληνικές κατασκευαστικές επιχειρήσεις που συμμετέχουν στις διεθνείς κοινοπραξίες που είναι οι ανάδοχοι των έργων αυτών. Προς την τάση αυτή κατευθύνει και η εφαρμογή του Ελληνικού Σχεδίου για την Οικονομική Ανασυγκρότηση των Βαλκανίων.

Από την πλευρά της Π.Γ.Δ.Μ. σημαντικό μέρος της οικονομικής της ανάκαμψης χρηματοδοτήθηκε από ελληνικά κεφάλαια, ενώ τα ελληνικά προϊόντα είναι απαραίτητα και για την εγχώρια της κατανάλωση, αλλά και σαν ενδιάμεσα προϊόντα για τις εξαγωγές της. Σε γενικές γραμμές η εξωτερική πολιτική της Π.Γ.Δ.Μ. στηρίζεται σε τρεις στρατηγικούς άξονες. Α) την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση Β) τις καλές σχέσεις με τις Η.Π.Α. Γ) τις καλές σχέσεις με τις γειτονικές χώρες. Είναι εμφανές ότι ο πρώτος και ο τρίτος άξονας έχουν άμεση σχέση με το ρόλο της Ελλάδας. Ο τρόπος με τον οποίο εξελίχθηκαν οι οικονομικές σχέσεις των δύο χωρών τα τελευταία χρόνια, με τις ελληνικές ιδιωτικές επιχειρήσεις να κυριαρχούν στην οικονομία της γειτονικής χώρας, με εξαγωγές είτε με επενδύσεις, έχει δημιουργήσει μια νέα πραγματικότητα.

Η υπογραφή της Ενδιάμεσης Συμφωνίας αποτέλεσε εκ των ουκ άνευ προϋπόθεση για τις διμερείς οικονομικές σχέσεις. Σίγουρα όμως αυτή η νέα οικονομική πραγματικότητα δε μπορεί παρά να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής των δύο χωρών. Η Ενδιάμεση Συμφωνία κατάργησε το θεσμικό τεχνικό εμπόδιο του εμπάργκο και επέτρεψε στις επωφελείς και για τις αμφότερες πλευρές οικονομικές σχέσεις να αμβλύνουν την εχθρότητα και

την καχυποψία εντός και εκτός των συνόρων. Από οικονομικής άποψης η τυχόν επίλυση του προβλήματος του ονόματος της γειτονικής χώρας δεν αναμένεται να προσφέρει απτά , θετικά αποτελέσματα πλην μιας πιθανής οριακής βελτίωσης του επιχειρηματικού κλίματος. Τυχόν επιστροφή στις συνθήκες που ίσχυσαν στις οικονομικές σχέσεις των δύο χωρών στις αρχές της δεκαετίας του 1990 όμως θα έχει ιδιαίτερα αρνητικές συνέπειες για την ελληνική οικονομία αλλά κυριολεκτικά καταστρεπτικές για την οικονομία της Π.Γ.Δ.Μ. Η πολιτική διπλωματία διαφέρει από την οικονομική αφού η πρώτη συγκρίνει τις απώλειες μιας σύγκρουσης για τα δύο μέρη, ενώ η δεύτερη τις αθροίζει. Συνεπώς, η οικονομική αποτίμηση ενός εμπορικού πολέμου έχει πάντα αρνητικό πρόσημο.

Για το 2005, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ, οι ελληνικές εξαγωγές ανήλθαν στα 407,62 εκατ. Δολάρια ΗΠΑ, από 382,35 εκατ. Δολάρια ΗΠΑ το 2004, σημειώνοντας αύξηση κατά 6,6%, ενώ οι εισαγωγές ανήλθαν στα 245,9 εκατ Δολάρια ΗΠΑ, από 150,42 εκατ. Δολάρια ΗΠΑ το 2004 και σημείωσαν σημαντική αύξηση της τάξεως του 63,5%.

Κατά το α΄ εξάμηνο 2006, οι εξαγωγές της Ελλάδος στην ΠΓΔΜ έφθασαν σε 190,35 εκατ δολ. ΗΠΑ. έναντι 116,96 εισαγωγών εκ. Δολ. ΗΠΑ.

Η Ελλάδα κατέχει την πρώτη θέση μεταξύ των ξένων επενδυτών στην Π.Γ.Δ.Μ., την περίοδο των 11 τελευταίων ετών. Το ύψος των άμεσων ελληνικών επενδύσεων που έχουν υλοποιηθεί ή βρίσκονται στο στάδιο της υλοποίησης υπερβαίνει τα 800 εκατ. Δολάρια ΗΠΑ και - κατά την τελευταία δεκαετία - έχουν δημιουργήσει περίπου 20.000 θέσεις εργασίας. Οι ελληνικές επενδύσεις στην ΠΓΔΜ επικεντρώνονται σε επιχειρήσεις ενέργειας, χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών βιομηχανίας τσιμέντου και καπνού, τροφίμων αναψυκτικών, ορυχείων και εξόρυξης μαρμάρου, έτοιμου ενδύματος και εμπορικών δραστηριοτήτων

Στα πλαίσια του Ελληνικού Σχεδίου Οικονομικής Ανασυγκρότησης των Βαλκανίων (ΕΣΟΑΒ), το συνολικό ύψος των δραστηριοτήτων που υλοποιήθηκαν στην ΠΓΔΜ κατά την πενταετία 2002-2006, ανέρχεται σε 74.840.000 Ευρώ.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: Η ΚΛΩΣΤΟΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΠΓΔΜ

Η υφαντουργία είναι από τους τομείς-κλειδιά για την ανάπτυξη της Π.Γ.Δ.Μ. Παρά το γεγονός ότι υπέστη σοβαρές επιπτώσεις μετά την διάλυση της Γιουγκοσλαβίας, τόσο σε ό,τι αφορά τη χρηματοδότηση της παραγωγής όσο και την διάθεση του προϊόντος, λόγω της απώλειας παραδοσιακών αγορών, ο τομέας της

κλωστοϋφαντουργίας παραμένει ένας από τους μεγαλύτερους και σημαντικότερους βιομηχανικούς τομείς της χώρας.

Σήμερα, η κλωστοϋφαντουργία καταλαμβάνει ένα σημαντικό μέρος της οικονομίας τόσο όσον αφορά το απασχολούμενο προσωπικό, όσον και την προστιθέμενη αξία σε συνάλλαγμα, που εισέρχεται στη χώρα. Υπολογίζεται ότι στην Π.Γ.Δ.Μ. λειτουργούν περισσότερες από 900 εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον τομέα και αντιπροσωπεύουν το 10% του συνολικού αριθμού των επιχειρήσεων της χώρας. Το απασχολούμενο προσωπικό ανέρχεται περίπου στα 43.000 άτομα, ήτοι το 27% του συνολικού απασχολούμενου εργατικού δυναμικού της χώρας.

Το μερίδιο που καταλαμβάνει η κλωστοϋφαντουργία στο σύνολο της βιομηχανίας ανέρχεται στο 12% και, εάν συμπεριληφθεί ο τομέας της υποδηματοποιίας, το εν λόγω μερίδιο αντιπροσωπεύει το 15% της βιομηχανίας.

Όσον αφορά την διαρθρωτική συμμετοχή του τομέα της κλωστοϋφαντουργίας στην βιομηχανική παραγωγή, το ποσοστό ανέρχεται στο 8,3% περίπου. Παρά την πτωτική τάση που παρουσίασε ο τομέας της κλωστοϋφαντουργίας την περίοδο 1991-1999 ως ποσοστό συμμετοχής στο ΑΕΠ από 4,9% σε 2,5 %, από πρόσφατες μελέτες προκύπτει ότι σήμερα ότι το σύνολο του τομέα της κλωστοϋφαντουργίας, συμπεριλαμβανομένων και των δευτερογενών δραστηριοτήτων, αντιπροσωπεύει το 20% του ΑΕΠ.

Όσο αφορά τις επενδύσεις των Ελληνικών επενδύσεων σε αυτό το κλάδο τα τελευταία χρόνια (έως το 2004), περίοδο για την οποία το Γραφείο της Ελλάδος στα Σκόπια διαθέτει στατιστικά στοιχεία, οι εμπορικές ανταλλαγές μεταξύ των δύο χωρών στον τομέα παρουσιάζουν σημαντική ανάπτυξη. Η ανοδική αυτή πορεία οφείλεται κυρίως στο μεγάλο αριθμό ελληνικών επιχειρήσεων που έχουν πραγματοποιήσει επενδύσεις στη Π.Γ.Δ.Μ., στον τομέα των ενδυμάτων φασόν, κυρίως στις πόλεις Μοναστήρι, Στρούμιτσα, Γευγελή, Στιπ, αλλά και σε άλλες περιοχές που έχουν παράδοση στην κλωστοϋφαντουργία. Οι εταιρείες αυτές συνεισφέρουν ιδιαίτερα στην οικονομία της χώρας, δεδομένου ότι εξασφαλίζουν μεταφορά τεχνογνωσίας και συντελούν στην δημιουργία ή τη διατήρηση εργασιακών θέσεων για περισσότερους από 2.000 ανθρώπους σε περιοχές με σημαντικά διαρθρωτικά προβλήματα και υψηλό ποσοστό ανεργίας. Ειδικότερα, στον τομέα των παραγωγής ενδυμάτων, δημιουργήθηκαν πρόσφατα 425 νέες εταιρείες, οι οποίες επωφελοούνται από την μείωση δασμών και την γεινίαση με την ελληνική αγορά. Μεταξύ των σημαντικότερων μονάδων ελληνικών συμφερόντων που δραστηριοποιούνται στο φασόν συγκαταλέγονται οι : ATINA DOO (Στρούμιτσα), ANASTASIA TEKSTIL (Βαλάντοβο), BOVEKS DOO (Μπογκτάσκι), CLASSIC TEXTILE BITOLA (Μοναστήρι), DIMO (Βαλάντοβο), CPL BITOLA (Μοναστήρι), DOKA TEKSTIL (

Βαλάντοβο), DRAM-NEG (Νεγκότινο), ELMAR (Δοϊράνη), FD TRADING (Στρούμνισα), HELENA-M (Στρούμνισα), INTERFASHION (Γευγελή), HELMATEX (Στρούμνισα), JAMI COMPANY (Βαλάντοβο), KOTON TEKSTIL (Γευγελή), LITRIDIS DOEL (Στρούμνισα), MERCURY CO (Γευγελή), NEW DAY (Μοναστήρι), NICE TEXTILE (Πρίλεπ), POLIZOU (Βαλάντοβο), RODON LTD (Μοναστήρι), SENEN MARIJA (Στρούμνισα), SOFI STIL (Βαλάντοβο), STELA TEKS (Δοϊράνη), UNION FASHION (Μοναστήρι), VIMER (Γευγελή), ZORBAS (Στρούμνισα).

Στον πίνακα που παρατίθεται κατωτέρω, καταγράφεται η εξελικτική πορεία των εμπορικών σχέσεων Ελλάδας – Π.Γ.Δ.Μ. στον τομέα των κλωστοϋφαντουργικών κατά την περίοδο 1998 - 2004.

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΚΛΩΣΤΟΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΣΤΗΝ Π.Γ.Δ.Μ. (1998-2004)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Νήματα	1.694.771	1.726.201	1.068.152	903.454	804.526	1.198.645	9.123.872
Ενδύματα	340.302	510.651	355.084	348.619	498.435	788.024	9.596.508

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΚΛΩΣΤΟΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΓΔΜ (1998-2004)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Νήματα	6.165.514	8.931.887	7.026.262	8.103.419	9.407.429	12.745.272	13.518
Ενδύματα	27.733.773	30.913.697	32.142.569	38.538.845	51.840.012	76.177.712	102.92

Όπως προκύπτει από τους ανωτέρω πίνακες, στις ελληνικές εξαγωγές ιδιαίτερη θέση έχουν τα υφαντικά νήματα, τα οποία αποτελούν παραγγελίες των ελληνικών εταιρειών φασόν στην Π.Γ.Δ.Μ.. ενώ και στις εξαγωγές της Π.Γ.Δ.Μ. προς τη χώρα μας στην πρώτη θέση έρχονται τα είδη ενδυμασίας.

Η εντυπωσιακή ανοδική πορεία την οποία εμφανίζουν οι εξαγωγές της Π.Γ.Δ.Μ. στα είδη ενδύματος οφείλεται κατά κύριο λόγο στην παραγωγική δραστηριότητα των ελληνικών κλωστοϋφαντουργικών μονάδων που δραστηριοποιούνται στην Π.Γ.Δ.Μ. στον τομέα της παθητικής τελειοποίησης με στόχο την επανεισαγωγή τους στην Ελλάδα.

Τέλος, υπενθυμίζουμε ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις, εκμεταλλευόμενες το χαμηλό κόστος εργασίας, θα μπορούσαν επιπροσθέτως να εκμεταλλευθούν την παραγωγική

διαδικασία στην Π.Γ.Δ.Μ., λαμβάνοντας επίσης υπόψη ότι η χώρα απολαμβάνει δασμολογικών προνομίων που απορρέουν από τις

προαναφερόμενες Συμφωνίες Ελευθέρου Εμπορίου με δασμό 0-1%.

Ως εκ τούτου, οι ελληνικές παραγωγικές μονάδες που δραστηριοποιούνται πχ στην τελειοποίηση ετοιμού ενδύματος (φασόν), έχουν τη δυνατότητα, σε ένα δεύτερο στάδιο, να δημιουργήσουν τα κατάλληλα κανάλια και δίκτυα διανομής στη χώρα. Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι το κέντρο λήψεως αποφάσεων των εν λόγω ελληνικών επιχειρήσεων θα πρέπει να παραμένει στην Ελλάδα.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ- ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Στην εποχή μας είναι αποδεκτό ότι υπάρχει μια αυξανόμενη παροχή κινήτρων από τις κυβερνήσεις των χωρών που μεταβαίνουν στο καθεστώς της οικονομίας της αγοράς. Μια ευρύτερη χρήση των κινήτρων είναι η εκμετάλλευση των διεθνών πολυμερών συμφωνιών επένδυσης από τις ξένες πολυεθνικές. Οι συμφωνίες αυτές παράγουν κέρδη ευημερίας, επηρεάζουν το νομικό πλαίσιο εργασίας, ενισχύουν την οικονομική ανάπτυξη, βελτιώνουν τις υποδομές, αυξάνουν τον αριθμό των πιθανών καταναλωτών, δημιουργούν προϋποθέσεις για προσέλκυση επενδύσεων, αυξάνουν τις ευκαιρίες για την ανάπτυξη της αγοράς και παρέχουν σταθερότητα, ειρήνη, ενότητα και ευημερία. Οι πολυεθνικές (MNEs) προσπάθησαν να εισαχθούν σε αγορές, οι οποίες έχουν καθιερώσει όχι μόνο διμερείς αλλά και πολυμερείς περιφερειακές συμφωνίες και συνεργασίες. Πραγματικά, οι οικονομικές προσδοκίες που απορρέουν για τις περισσότερες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης από τη σύνδεση τους- ενσωμάτωση τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση μαζί με τις διαδεδομένες επικυρωμένες ή ενεργές περιφερειακές συνθήκες έχουν επισημανθεί από τις ξένες MNEs ως μια ευκαιρία για ανάπτυξη των αγορών αυτών, ως στοιχείο που αυξάνει το μέγεθος αγοράς, ως συνθήκη που παρέχει σταθερότητα και ασφάλεια. Στις επενδύσεις τους ελαχιστοποιώντας το συνολικό κίνδυνο και ως μια ευκαιρία να προωθηθούν επενδυτικά, ως συνθήκη εξάλειψης των δασμών εξαγωγής και ως βάση εξαγωγής, ως υποκατάστατο ή συμπλήρωμα στο εμπόριο, ως σύνδεση με άλλες γειτονικές χώρες (χρησιμοποιώντας τις αφορολόγητες εμπορικές ζώνες, ή εκμεταλλευόμενες τις διπλές συμφωνίες φορολογικής αποφυγής ή άλλες ευνοϊκές εμπορικές συμφωνίες).

Ο ΟΟΣΑ το 1997 υποστήριξε ότι οι περιφερειακές πρωτοβουλίες που δημιουργούν τις ελεύθερες εμπορικές ζώνες και τις ελεύθερες εμπορικές περιοχές έχουν αρχίσει να διαδραματίζουν ένα σημαντικό ρόλο στην προσέλκυση των ΞΑΕ.

Σύμφωνα με τον Brewer (1997) οι πολύπλευρες συμφωνίες είναι προτιμότερες από τις διμερείς συμφωνίες επένδυσης, επειδή καθιερώνουν μεγαλύτερη πολιτική ομοιομορφία στις χώρες και δημιουργούν ένα λιγότερο σύνθετο και αβέβαιο περιβάλλον.

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Η πρωτοβουλία της Κεντρικής Ευρώπης (Central European Initiative-CEI) δημιουργήθηκε το 1989 από την Αυστρία, Ουγγαρία και Γιουγκοσλαβία. Αποτελεί την πιο παλαιά και μεγαλύτερη περιφερειακή πρωτοβουλία στο πλαίσιο της ΚΑΕ. Τα μέλη της αυξήθηκαν το 1994 σε 10, το 1996 σε 16 και το 2000 σε 17. Η πρωτοβουλία στοχεύει στην ευρωπαϊκή ενοποίηση και υποστηρίζει τις χώρες- μέλη που δεν είναι ακόμα μέλη της Ε.Ε., στην προσέγγιση τους προς αυτή. Συμβάλλει επίσης στη διαδικασία της μετάβασης στην οικονομία της αγοράς των κρατών-μελών της και την ανάπτυξη της περιφερειακής υποδομής. Φέρνει τις χώρες και τα ιδρύματα μαζί σε ένα πνεύμα πραγματικής περιφερειακής συνεργασίας. Έχει δημιουργήσει μια ατμόσφαιρα αμοιβαίας κατανόησης, στην οποία τα μεγάλα εθνικά έργα και τα υπερεθνικά προγράμματα μπορούν να συζητηθούν, να προγραμματιστούν, να μελετηθούν, να χρηματοδοτηθούν, να εφαρμοστούν και να αξιολογηθούν. Η πρωτοβουλία επιχειρεί να προάγει περιφερειακή ειρήνη και σταθερότητα, καθώς αποτελούν και τα δύο βασικά συστατικά της πολιτικής και οικονομικής ανανέωσης. Η CEI υποστηρίζει επίσης την ανάπτυξη της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και την κατοχύρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Χώρες μέλη της CEI είναι: η Αλβανία, Αυστρία, Λευκορωσία, Βοσνία- Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Κροατία, Τσεχία, Ουγγαρία, Ιταλία, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (FYROM), Μολδαβία, Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία, Ουκρανία, Σερβία και Μαυροβούνιο.

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ Ε.Ε.- Π.Γ.Δ.Μ.

Η Π.Γ.Δ.Μ. σύναψε διπλωματικές σχέσεις με την Ε.Ε. στις 29 Δεκεμβρίου 1995. Από το Μάρτιο του 1996 ξεκίνησαν οι διαπραγματεύσεις για τη σύναψη μίας Συμφωνίας Συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση και μίας Συμφωνίας για τις Μεταφορές. Οι Συμφωνίες αυτές μονογραφήθηκαν στις 20 Ιουνίου 1996 στις

Βρυξέλλες και υπογράφηκαν στις 29 Απριλίου 1997 στο Λουξεμβούργο στο περιθώριο του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων.

Η Συμφωνία Συνεργασίας Ε.Ε.-Π.Γ.Δ.Μ., η οποία τέθηκε σε ισχύ την 01.01.1998 ρυθμίζει τις σχέσεις Ε.Ε.- Π.Γ.Δ.Μ. σε πολλούς τομείς αλλά κυρίως στον τομέα του εμπορίου. Ουσιαστικά υποκατέστησε σε μεγάλο βαθμό τα «αυτόνομα εμπορικά μέτρα», που παραχωρούνταν παλαιότερα από την Ε.Ε. στις χώρες της πρώην Γιουγκοσλαβίας. Στη Συμφωνία περιλαμβάνεται εξελικτική ρήτρα, στην κατεύθυνση της ενίσχυσης των συμβατικών σχέσεων των δύο μερών, δεδομένης της επιθυμίας της Π.Γ.Δ.Μ. για προωθημένη σχέση με την Ε.Ε. με σκοπό τη Σύνδεση όταν πληρωθούν οι απαραίτητες προϋποθέσεις.

Η Συμφωνία Συνεργασίας Ε.Ε.- Π.Γ.Δ.Μ. περιλαμβάνει χρηματοδοτικό Πρωτόκολλο ύψους 150 MECU. Αναλυτικότερα, στο προσαρτημένο στη Συμφωνία Πρωτόκολλο για τη χρηματοδοτική Συνεργασία προβλέπεται η δυνατότητα χορήγησης δανείων ύψους 20 MECU για την επιδότηση του επιτοκίου των δανείων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων που προορίζονται να χρηματοδοτήσουν έργα υποδομών, τα οποία έχουν ενδιαφέρον για την Ε.Ε.

Η Συμφωνία Συνεργασίας Ε.Ε.-Π.Γ.Δ.Μ. είναι ετεροβαρής σε όφελος της Π.Γ.Δ.Μ., αφού της δίνει μεν αυξημένες δυνατότητες πρόσβασης των προϊόντων στις αγορές της Ε.Ε. της επιτρέπει δε να επισυνάπτει για μια μεταβιβαστική περίοδο πέντε ετών προτιμησιακές συμφωνίες με τις χώρες της περιοχής χωρίς να παρέχει μεταχείριση MFN στην Ε.Ε. Με τον τρόπο αυτό η Π.Γ.Δ.Μ. αναπτύσσει περαιτέρω τις περιφερειακές της εμπορικές Συμφωνίες αλλά και επωφελείται σημαντικά στον τομέα του εξωτερικού εμπορίου λόγω της αύξησης των εξαγωγών της προς τις χώρες της Ε.Ε. μετά την έναρξη της ισχύος της Συμφωνίας Συνεργασίας.

Η Συμφωνία για τις μεταφορές η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 28.11.97 στοχεύει στη βελτίωση της συνεργασίας στους τομείς των υποδομών και της πρόσβασης στην αγορά μεταφορών. Αναλυτικότερα η Συμφωνία προβλέπει δέσμευση των δύο πλευρών να συνεργαστούν στον τομέα των μεταφορών και ιδιαίτερα της διαμετακόμισης (transit) καθώς και στην ανάπτυξη υποδομών (χερσαίων, οδικών και σιδηροδρομικών).

Ε.Σ.Ο.Α.Β.

Η Ελλάδα, ανταποκρινόμενη στις υποχρεώσεις της που απορρέουν από την ιδιότητά της ως κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ως μέλους της Επιτροπής Αναπτυξιακής Βοήθειας του ΟΟΣΑ (Development Assistance Committee - DAC ,

OECD), δεσμεύτηκε να αυξάνει ετησίως τη διεθνή αναπτυξιακή βοήθεια, με στόχο να προσεγγίσει το 0,33% του Ακαθάριστου Εθνικού της Προϊόντος (ΑΕΠ). Στο πλαίσιο αυτό, καταρτίστηκε ένα πενταετές πρόγραμμα ελληνικής αναπτυξιακής βοήθειας (Ελληνικό Σχέδιο για την Οικονομική Ανασυγκρότηση των Βαλκανίων-ΕΣΟΑΒ) για την περίοδο 2002-2006⁶². Επειδή όμως η ουσιαστική εφαρμογή του ΕΣΟΑΒ ξεκίνησε με καθυστέρηση δύο και πλέον ετών -μέσα του 2004 αντί του 2002-, κρίθηκε απαραίτητη η παράταση του προγράμματος μέχρι και το 2011, με σκοπό να δοθεί η δυνατότητα στις επτά λήπτριες χώρες να αξιοποιήσουν περισσότερο τους πόρους του Σχεδίου που τους αναλογούν. Το ΕΣΟΑΒ αποτελεί προσπάθεια της Ελλάδος, ως δότριας χώρας, να ενσωματώσει μεμονωμένες πρωτοβουλίες αναπτυξιακής βοήθειας σε ένα ενιαίο σχέδιο και να προωθήσει έτσι μια ολοκληρωμένη αναπτυξιακή πολιτική. Το Σχέδιο αποσκοπεί, κατ' αρχήν, στην πολιτική, οικονομική και κοινωνική σταθερότητα της περιοχής της Νότιο-ανατολικής Ευρώπης, ενώ απώτερος στόχος του είναι ο εκσυγχρονισμός των υποδομών, η προώθηση των παραγωγικών επενδύσεων, η στήριξη των δημοκρατικών θεσμών και του κράτους δικαίου, ο εκσυγχρονισμός της Δημόσιας Διοίκησης και αυτοδιοίκησης, η ενίσχυση του κοινωνικού κράτους, η αντιμετώπιση των οικονομικών ανισοτήτων καθώς και η κατάρτιση του εργατικού και επιστημονικού δυναμικού των επωφελούμενων χωρών. Σημαντικό επίσης στόχο του ΕΣΟΑΒ αποτελεί η υποστήριξη του ευρωπαϊκού προσανατολισμού των ληπτριών χωρών. Το Ελληνικό Σχέδιο για την Οικονομική Ανασυγκρότηση των Βαλκανίων (ΕΣΟΑΒ), συνολικού ύψους 550 εκατ. €, αποσκοπεί κυρίως στην υλοποίηση μεγάλων έργων υποδομής αλλά και στην ενδυνάμωση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και συνεργασίας μεταξύ των χωρών της περιοχής μας. Οι επτά χώρες-λήπτες, ήτοι Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Μαυροβούνιο, Π.Γ.Δ.Μ., Ρουμανία και Σερβία αποτελούν όχι μόνο εμπορικούς εταίρους της Ελλάδος αλλά και συχνά, οδούς επικοινωνίας που συνδέουν τη χώρα μας με την υπόλοιπη Ευρώπη και την ευρύτερη αγορά της. Αρχές που διέπουν την εφαρμογή του εν λόγω προγράμματος είναι η αποτελεσματικότητα και η διαφάνεια. Όργανα Διαχείρισης του Προγράμματος είναι η Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΣΟΑΒ, η Γραμματεία της Επιτροπής Παρακολούθησης, οι Εθνικοί Συντονιστές, η Μικτή Επιτροπή Διαχείρισης. Το ως άνω συνολικό ποσό των 550 εκατ. € κατανέμεται, αφενός μεν ανά λήπτρια χώρα και αφετέρου ανά τομέα (Δημόσιες επενδύσεις/έργα 79%, ιδιωτικές παραγωγικές επενδύσεις 20%, Ταμείο Μικρών Έργων 1%).

⁶² Υπουργείο Εξωτερικών Β2 Δ/ση Δ.Ο.Σ. με χώρες Βαλκανικής, Ρωσία & λοιπές χώρες ΚΑΚ & παρακολούθησης ΟΣΕΠ

Η κατανομή του συνολικού ποσού των 550 εκατ. ευρώ, ανά τομέα, είναι η ακόλουθη:

Δημόσιες Επενδύσεις / Έργα

Στο Δημόσιο τομέα, που καλύπτει ποσοστό 79% του συνολικού ποσού των πιστώσεων εντάσσονται και χρηματοδοτούνται έργα, δράσεις, μελέτες και δραστηριότητες που προτείνονται επισήμως από τις Κυβερνήσεις των ληπτριών χωρών, μέσω του «Εθνικού Συντονιστή» τους, με την υποβολή τυποποιημένων «Εντύπων Αίτησης». Οι προτάσεις δημοσίων επενδύσεων κατατίθενται από την λήπτρια χώρα μέσω του Εθνικού Συντονιστή και εγκρίνονται από την Ελληνική Επιτροπή Παρακολούθησης του ΕΣΟΑΒ, στην οποία προεδρεύει ο Γενικός Γραμματέας ΔΟΣ & ΑΣ του ΥΠΕΞ. Το διαθέσιμο ποσό για την υλοποίηση **δημοσίων επενδύσεων/έργων** σε όλες μαζί τις χώρες του ΕΣΟΑΒ ανέρχεται σε **421,8 εκατ. €**. Οι μέχρι σήμερα συνολικές εγκρίσεις για την υλοποίηση δημοσίων επενδύσεων/έργων στις λήπτριες χώρες ανέρχονται σε **163,4 εκατ. €** ποσό που αντιστοιχεί με το **38,75%** του συνολικού προϋπολογισμού των δημοσίων επενδύσεων/έργων.

Ιδιωτικές Παραγωγικές Επενδύσεις

Την αρμοδιότητα για τις ιδιωτικές επενδύσεις έχει η Γενική Γραμματεία Επενδύσεων και Ανάπτυξης του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών (ΥΠ.ΟΙ.Ο/Διεύθυνση Έγκρισης και Ελέγχου Ιδιωτικών Επενδύσεων). Οι υποβαλλόμενες αιτήσεις αξιολογούνται από τις υπηρεσίες του ΥΠ.ΟΙ.Ο και στη συνέχεια τίθενται ενώπιον της αρμόδιας Κεντρικής Γνωμοδοτικής Επιτροπής (ΚΓΕ) του εν λόγω Υπουργείου προς έγκριση. Το ελάχιστο και μέγιστο ύψος της επιχορηγούμενης ιδιωτικής επένδυσης, στο πλαίσιο του ΕΣΟΑΒ, καθορίζεται μεταξύ 800.000-5.000.000 € για επενδύσεις που πραγματοποιούνται στη μεταποίηση και μεταξύ 300.000 -1.500.000 € για επενδύσεις στον γεωργικό τομέα, ενώ το ποσοστό της επιχορήγησης ανέρχεται κατά ανώτατο όριο στο 30 % του συνολικού κόστους της επένδυσης.

Το διαθέσιμο ποσό, για ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων, σε όλες τις λήπτριες χώρες του ΕΣΟΑΒ ανέρχεται συνολικά σε 106,7 εκατ. €. Το ύψος των επιχορηγήσεων που η αρμόδια Κεντρική Γνωμοδοτική Επιτροπή του ΥΠ.ΟΙ.Ο ενέκρινε μέχρι σήμερα ανέρχεται σε 41,5 εκατ. €. Έτσι το ποσοστό απορρόφησης για όλες μαζί τις χώρες ανέρχεται σε 38,91%.

Ταμείο Μικρών Έργων

Όπως προβλέπεται στις επιμέρους Συμφωνίες Αναπτυξιακής Συνεργασίας (Άρθρο Α2) μεταξύ Ελλάδος και των επτά ληπτριών χωρών που συμπεριλαμβάνονται στο Ελληνικό Σχέδιο Οικονομικής Ανασυγκρότησης των

Βαλκανίων (ΕΣΟΑΒ), ποσοστό 1% του Προγράμματος τίθεται στη διάθεση των αρμοδίων Ελληνικών Πρεσβειών για το Ταμείο Μικρών Έργων. Το ταμείο αυτό, μπορεί να παρέχει υποστήριξη κυρίως σε μικρά, τεχνικά έργα, επειγούσης φύσεως και με άμεση επίδραση στην τοπική κοινωνία. Το δε κόστος έκαστου δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 50.000 ευρώ.

Οι προτάσεις μικρών έργων υποβάλλονται στην Ελληνική Πρεσβεία που εδρεύει στη λήπτρια χώρα, από την οποία και διαβιβάζονται με θετική ή αρνητική αξιολόγηση στην Κ.Υ., προκειμένου η Β2 Δ/ση και το Γραφείο του κ. ΥΦΥΠΕΞ να παράσχουν την τελική τους έγκριση, που αποτελεί και την προϋπόθεση για την προώθηση των συγκεκριμένων έργων προς υλοποίηση.

Το διαθέσιμο ποσό για την υλοποίηση μικρών έργων σε όλες μαζί τις χώρες του ΕΣΟΑΒ ανέρχεται σε 5,3 εκατ. €. Οι μέχρι σήμερα συνολικές εγκρίσεις για την υλοποίηση μικρών έργων στις λήπτριες χώρες ανέρχονται σε 2 εκατ. €, ποσό που αντιστοιχεί με το 38,42% του συνολικού προϋπολογισμού του Ταμείου Μικρών Έργων-ΤΜΕ.

- Δημόσιες Επενδύσεις/ Μεγάλα έργα: α) ανακατασκευή τμήματος του Πανευρωπαϊκού Διαδρόμου Χ μεταξύ των πόλεων Demir Karija-Udono-Smoknica-Genvelija (μήκους 33,2 χλμ) προϋπολογισμού 170 εκατ. €, με συμμετοχή ΕΣΟΑΒ 50 εκατ. € και β) το έργο SEELight (South-East European Lambda Network Facility for Research and Education, Διαβαλκανική Δικτυακή Υποδομή Οπτικών Ινών για Έρευνα και Εκπαίδευση), δίκτυο οπτικών ινών υψηλών ταχυτήτων/διασύνδεση πανεπιστημιακών κοινοτήτων, προϋπολογισμού 2.007.787 € και συμμετοχή ΕΣΟΑΒ 1.606.230 €

- Ιδιωτικές Επενδύσεις: μέχρι σήμερα έχουν εγκριθεί 6 προτάσεις, συνολικού κόστους 9.744.924 € και συνολική επιχορήγηση 2.923.477 €. Το ποσοστό απορρόφησης ανέρχεται σε 19,53% του συνόλου και οι νέες θέσεις εργασίας είναι 442.

- Ταμείο Μικρών Έργων: μέχρι σήμερα έχουν εγκριθεί και βρίσκονται στο στάδιο της υλοποίησης οκτώ (8) προτάσεις για έργα συνολικού ύψους 365.000 €. Αυτά είναι έργα κοινωνικού κυρίως χαρακτήρα: προμήθεια κινητών σταθμών Πρώτων Βοηθειών σε Σκόπια, Μοναστήρι και Τέτοβο, προμήθεια ιατρικών μηχανημάτων κ.α.

Η κατανομή του συνολικού ποσού των 550 εκατ. ευρώ, ανά λήπτρια χώρα, είναι η ακόλουθη:

ΧΩΡΕΣ ΕΣΟΑΒ	ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ / ΕΡΓΑ 79% (σε €)	ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ/ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ 20% (σε €)	ΤΑΜΕΙΟ ΜΙΚΡΩΝ ΕΡΓΩΝ 1% (σε €)	ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ (σε €)
ΑΛΒΑΝΙΑ	39.413.100	9.978.000	498.900	49.890.000
ΒΟΣΝΙΑ / ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ	15.428.700	3.906.000	195.300	19.530.000
ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ	42.889.100	10.858.000	542.900	54.290.000
ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ	13.825.000	3.500.000	175.000	17.500.000
Π.Γ.Δ.Μ.	59.123.600	14.968.000	748.400	74.840.000
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	55.639.700	14.086.000	704.300	70.430.000
ΣΕΡΒΙΑ	183.675.000	46.500.000	2.325.000	232.500.000
ΚΟΣΣΥΦΟΠΕΔΙΟ	11.850.000	3.000.000	150.000	15.000.000
Διαχειριστικό / Διοικητικό κόστος(3%)				16.020.000
Μερικό Σύνολο:	421.844.200	106.796.000	5.339.800	
Γενικό Σύνολο:				550.000.000

Προβληματισμοί προκύπτουν από τη μέχρι τώρα πορεία του Ε.Σ.Ο.Α.Β. καθώς υφίσταται διαφορά ανάμεσα στις προοπτικές και τους ρυθμούς υλοποίησής του. Το ερώτημα έγκειται σε ποια έκταση η ελληνική εξωτερική πολιτική έχει επωφεληθεί από την μέχρι του δε ασκηθείσα διπλωματία και παρόλο που η Π.Γ.Δ.Μ. αλλά και η ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων αποτελούν χώρο στρατηγικής σημασίας θα έπρεπε ίσως να ξεφύγει από το βαλκανοκεντρικό της προσανατολισμό και να διευρύνει τους ορίζοντες της και σε άλλες περιοχές. Θα ήταν ίσως προτιμότερο η Ελλάδα να επιλέγει να συγχρηματοδοτεί προγράμματα της Παγκόσμιας Τράπεζας, του Αναπτυξιακού Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών (UNDP) και άλλων διεθνών Οργανισμών και φορέων, έργα που εξυπηρετούν τα ελληνικά συμφέροντα. Ωστόσο όλες οι πρωτοβουλίες ενθαρρύνουν τη συνεργασία μεταξύ των κυβερνήσεων και των οικονομικών και άλλων κύκλων των χωρών, μειώνουν τις διάφορες μορφές των εμποδίων, διευκολύνουν τις επικοινωνίες στην περιοχή και δημιουργούν τα «δίκτυα» της οικονομικής και εμπορικής επαφής. Από την ίδια την ύπαρξη και δραστηριότητα τους έχουν επιπτώσεις στη δημόσια ζωή και έχουν μια επιρροή στη συνειδητοποίηση των κοινών στόχων των χωρών όλης της περιοχής. Διευκολύνουν τη διαδικασία της προετοιμασίας των διασυνοριακών προγραμμάτων και της δέσμευσης των διεθνών πόρων χρηματοδότησης. Πρέπει βέβαια να τονιστεί ότι οι μορφές της πολύπλευρης συνεργασίας μέχρι σήμερα δεν έχουν αποφασιστικά βοηθήσει τις Βαλκανικές χώρες ώστε να εξασφαλίσουν την ενσωμάτωσή τους στην Ε.Ε. ή να αλλάξουν το πολιτικό, οικονομικό ή κοινωνικό περιβάλλον στην περιοχή με ένα πιο ουσιαστικό τρόπο.

ΟΝΟΜΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΣΕ Π.Γ.Δ.Μ.	ΟΝΟΜΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ	ΠΟΣΟΝ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ (σε εκατ. €)	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΩ Ν
ΟΚΤΑ -SKOPJE AD	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑ	200	ΔΙΪΛΙΣΤΗΡΙΟ	950
STOPANSKA BANKA	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	158	ΤΡΑΠΕΖΑ	1,166
COSMOFON	ΟΤΕ	135	ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	300
PIVARA	ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΖΥΘΟΠ.	60	ΤΡΟΦΙΜΑ/ΠΟΤΑ	400
USJE CEMENTARNICA	ΤΣΙΜΕΝΤΑ ΤΙΤΑΝΑΣ	60	ΤΣΙΜΕΝΤΟ	600
MERMEREN KOMBINAT	ΜΑΡΜΑΡΑ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ	50	ΜΑΡΜΑΡΟ	451
VERO-VEROPOULOS	ΒΕΡΟΠΟΥΛΟΣ	30	SUPERMARKET	421
ALPHA BANK	ALPHA BANK	25	ΤΡΑΠΕΖΑ	79
ZITOLUKS	ELBISKO-ΦΙΛΙΠΠΟΥ	15	ΤΡΟΦΙΜΑ	1,200
NIKAS SKOP DOO	NIKAS	7	ΤΡΟΦΙΜΑ	52
RODON HAPPENING	ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΓΚΙΝΗΣ		ΕΝΔΥΜΑΤΑ	608
PASCALIN	PASCALIN	3,9	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΦΕ	24
LARIN MRAMOR AD	ΜΑΡΜΑΡΑ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ	3	ΜΑΡΜΑΡΟ	42
KRI-KRI	KRI-KRI	2,9	ΓΑΛΑΚΤΟΜΙΚΑ	31
JCC DELTA SKOPJE	DELTA DAIRY HELLAS	2	ΓΑΛΑΚΤΟΜΙΚΑ	35
ELLASKOM	HELLASCOM	2	ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΙΕΣ	20
ALUMIL SYSTEMS	ALUMIL HELLAS	1	ΑΛΟΥΜΙΝΙΟ	2

IRON FROZEN	ΧΡΗΣΤΟΣ ΙΡΟΥΚΗΣ	1	ΚΑΤΕΨΥΓΜΕΝΑ ΤΡΟΦ.	200
KUZMAN@DAMIAN	ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΑΡΓΥΡΙΑΔΗΣ	1	ΙΑΤΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	12
ELENA-M	ΚΩΝ/ΝΟΣ ΧΑΤΖΗΩΑΝΝΙΔΗΣ	0,9	ΚΛΩΣΤΟΨΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑ	330
VIMER LTD	FACON-GARMENTS	0,9	ΚΛΩΣΤΟΨΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑ	380
ΜΑΚΚΑΡ-BALFINKO-		0,7	ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ	17

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑΣ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η Ελλάδα θα πρέπει να εμείνει στις αρχικές τοποθετήσεις της σχετικά με την απόφαση των Σκοπίων να «αυτοαποκαλούν» τη χώρα τους « Δημοκρατία της Μακεδονίας ». Ως εκ τούτου ο αυτοπροδιορισμός [self define] του ονόματος της χώρας τους, είναι null and void δηλ. άκυρος και ανίσχυρος, γιατί:

α) Έρχεται σε αντίθεση με την αρχή της Ισότητας και τις αρχές της Δικαιοσύνης ,που αποτελούν εθιμικό δίκαιο, σε σχέση με την συνορεύουσα με αυτήν Ελλάδα, η οποία έχει συγκριτικά πολλαπλάσια δικαιώματα έναντι της Π.Γ.Δ.Μ. γιατί κατέχει το 70% του εδάφους της ιστορικής Μακεδονίας, στην οποία κατοικούν 2.650.000 Έλληνες Μακεδόνες, ενώ οι Σκοπιοί, κατέχουν το 17% του εδάφους της ιστορικής Μακεδονίας οι κάτοικοι της οποίας ήταν ανέκαθεν κατά πλειοψηφία Έλληνες, πλην όμως αφελληνίστηκαν βίαια από το κομμουνιστικό καθεστώς, οι Βούλγαροι που κατέχουν το 11% της Μακεδονίας και οι Αλβανοί που κατέχουν το 2%.

β) Προσβάλλει τα έννομα πολιτιστικά και κληρονομικά αγαθά της Ελλάδος, σύμφωνα με την διεθνή συνθήκη της Ουνέσκο του 1970, η οποία κυρώθηκε με Νόμο από την Ελλάδα, και η οποία προβλέπει ότι η ιστορία, ο πολιτισμός και οι ηγετικές προσωπικότητες μιας χώρας αποτελούν πολιτιστικά αγαθά, τα οποία και προστατεύονται από τις διεθνείς συνθήκες, όπως είναι η Ενιαία Ευρωπαϊκή πράξη, η συμφωνία του Άμστερντάμ, οι Γενικές Αρχές του Δικαίου, που αποδέχονται όλα τα πολιτισμένα έθνη του κόσμου και γενικώς το διεθνές εθιμικό και συμβατικό δίκαιο, που εφαρμόζει το Διεθνές Δικαστήριο.

γ) Παραβιάζει την Απόφαση-Συμφωνία του Ο.Η.Ε, σύμφωνα με την οποία έγινε δεκτή σαν μέλος του με το προσωρινό όνομα Π.Γ.Δ.Μ., την ενδιάμεση συμφωνία της Νέας Υόρκης του 1995, με την οποίαν αποδέχεται την ονομασία Π.Γ.Δ.Μ. και τον κανόνα Pacta sunt servanda.

δ) Προσπαθεί να καταδολιεύσει την Διεθνή Νομιμότητα, γιατί με τη χρήση του ονόματος Μακεδονία, επιδιώκει να νομιμοποιήσει την παράνομη και εγκληματική συμπεριφορά της, σε βάρος του λαού και της χώρας μας, που άρχισε το 1944 με τον Τίτο και τον Στάλιν, που πλαστογράφησαν την Ελληνική ιστορία, που επενέβησαν στα εσωτερικά της χώρας μας, με την πάσης φύσεως βοήθεια που παρείχαν στον "δήθεν δημοκρατικό στρατό" κατά την διάρκεια της κομμουνιστικής ανταρσίας και στο έγκλημα κατά της ανθρωπότητας, που διέπραξαν, με την σύμπραξή τους στο παιδομάζωμα και στον εκτοπισμό 28.000 παιδιών από την Ελλάδα, όπως αποφάνθηκε το Συμβούλιο Ασφαλείας πλην όμως η προσπάθεια νομιμοποίησης της παρανομίας τους αυτής, δεν είναι δυνατόν να γίνει αποδεκτή, γιατί έρχεται σε αντίθεση με την συνθήκη για τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, τις Γενικές Αρχές του Δικαίου, αλλά και με την αρχή, ex turbi causa non oritur action, που ισχύει από την Ρωμαϊκή εποχή, έχει ενσωματωθεί στο Αγγλοσαξονικό δίκαιο και την αποδέχονται όλα τα πολιτισμένα έθνη του κόσμου, που σημαίνει ότι από το άδικο και την παρανομία, δεν μπορεί να πηγάσει το δίκαιο και η δικαιοσύνη κτλ. που εφαρμόζει το Διεθνές Δικαστήριο.

ε) Προσπαθεί να νομιμοποιεί την πλαστογραφία της Ιστορίας της Ελλάδος, προκειμένου να σφετεριστεί και να οικειοποιηθεί την Ιστορία, τον πολιτισμό, και τις μεγάλες προσωπικότητες, όπως το Φίλιππο και τον Μέγα Αλέξανδρο, ενώ κατά ομολογία των ηγετών τους, οι Μακεδόνες ήταν Έλληνες, αποτέλεσαν συστατικό στοιχείο του Ελληνισμού και ήκμασαν χίλια χρόνια πριν εμφανιστούν οι Σλάβοι

πρόγονοί τους στο Βαλκανικό χώρο, όπως το έχουν ομολογήσει οι ηγέτες τους, όπως ο Κύρο Γκληγκόρωφ, ο Δημητρώφ, ο Τζαφέρη, ο Ζέλεφ, κτλ.

στ) Επιδιώκει να νομιμοποιήσει και να αιτιολογήσει την δήθεν αλυτρωτική και στην ουσία επεκτατική της πολιτική σε βάρος της κυριαρχίας και της εδαφικής ακεραιότητας της Ελλάδος, με συνεχή προπαγάνδα, για δεκαετίες ολόκληρες, κατά παράβαση της διεθνούς νομιμότητας, του Καταστατικού Χάρτη του Ο.Η.Ε, της Τελικής Πράξης του Ελσίνκι, του Χάρτη των Παρισίων κτλ.

ζ) Παραπλανά την Διεθνή Κοινότητα με την χρήση του ελληνικού ονόματος Μακεδονία, που προέρχεται από τις ελληνικές λέξεις Μακεδόν και Μάκος και με τον τρόπο αυτό σφετερίζεται και οικειοποιείται τον Ελληνο-Μακεδονικό πολιτισμό, ενώ η νόμιμη ονομασία τους θα πρέπει να εξατομικεύει και να απεικονίζει την ταυτότητά τους που είναι Σλάβικη, όπως π.χ. Νοτιοσλαβία, Βαδάσκα, Βιτοβίνα Σκόπια και όχι Μακεδονία που είναι Ελληνικό όνομα και σημαίνει έναν ολόκληρο Ελληνιστικό πολιτισμό.

η) Τέλος οι Σκοπιοί, για να δικαιολογήσουν την παράνομη συμπεριφορά τους και για να αποφύγουν τις συνέπειες και τις τυχόν κυρώσεις, στις οποίες μπορεί να οδηγηθούν, μετά από κινητοποίηση του διεθνούς μηχανισμού από την Ελλάδα, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, λόγω της παραβίασης των διεθνών τους υποχρεώσεων, επικαλούνται το Συνταγματικό τους όνομα, ισχυριζόμενοι ότι δήθεν καλύπτονται από αυτό, στην παραβίαση των διεθνών τους καθηκόντων και στην διάπραξη όλων των ανωτέρω παράνομων ενεργειών τους. Κατόπιν των ανωτέρω τα Διεθνή Δικαστήρια με αλληπάλληλες αποφάσεις τους έχουν αποφανθεί ότι, καμιά χώρα δεν μπορεί να επικαλείται το Σύνταγμά της για να αποφύγει τις διεθνείς της υποχρεώσεις και κατ' επέκταση τις κυρώσεις που προέρχονται από την παραβίασή τους όπως π.χ. στις υποθέσεις, Alabama claim, Greco-Bulgarian communities, Polis national case. Δηλ. με λίγα λόγια το Σύνταγμα των Σκοπιανών δεν μπορεί να κασιχύει των Διεθνών Συμφωνιών, του Διεθνούς Δικαίου και των Αποφάσεων των Διεθνών Δικαστηρίων.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η Ελλάδα κατέχει προνομιακή θέση όσον αφορά τις δυνατότητες εξαγωγών (και γενικότερα ανάπτυξης όλου του φάσματος των οικονομικών σχέσεων) στην Π.Γ.Δ.Μ.

- Η παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών στην Π.Γ.Δ.Μ. είναι ανεπαρκής και χαμηλής ποιότητας.
- Η χώρα μας αποτελεί την πλησιέστερη διέξοδο προς την Ευρώπη και παρέχει ευκολότερη πρόσβαση στα δυτικοευρωπαϊκά προϊόντα.
- Οι θεσμοί του συστήματος της ελεύθερης αγοράς στην Π.Γ.Δ.Μ. είναι στη φάση της διαμόρφωσης και η γνώση των μηχανισμών του είναι περιορισμένη, γεγονός που παρέχει συγκριτικό πλεονέκτημα στις ελληνικές επιχειρήσεις.
- Τα εργαλεία ανάπτυξης του εμπορίου (περιλαμβανομένων και των εμπορικών δικτύων) δεν είναι αναπτυγμένα.
- Αν και η αγορά της χώρας είναι μικρή, αυτό αποτελεί σε μεγάλο βαθμό πλεονέκτημα για τους Έλληνες εξαγωγείς διότι:
Αντιμετωπίζουν μικρότερο ανταγωνισμό από δυτικοευρωπαϊκές εταιρείες. Οι τοπικές εισαγωγικές εταιρείες δεν μπορούν να διαθέτουν μεγάλες ποσότητες στην αγορά, ούτε να διατηρούν μεγάλα αποθέματα και ως εκ τούτου είναι υποχρεωμένες να προμηθεύονται μικρότερες ποσότητες. Έτσι, στρέφονται προς τους Έλληνες

παραγωγούς ή αντιπροσώπους λόγω του χαμηλότερου αναλογικά κόστους για μεταφορές, συναλλαγές, κτλ

α) Το επίπεδο ανάπτυξης και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γειτονικές χώρες, αν και γενικότερα δυσχεραίνουν την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής, καθιστούν την Ελλάδα προνομιακό εταίρο της Π.Γ.Δ.Μ. β) Το μεγαλύτερο μέρος των καταναλωτών γνωρίζει από τις επισκέψεις του στην Ελλάδα τα ελληνικά προϊόντα και τα προτιμά.

Οι ελληνικές επιχειρηματικές δυνατότητες μπορούν περαιτέρω να βελτιωθούν εν όψει της περαιτέρω προώθησης των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στη χώρα.

· Η οικονομική ανάπτυξη είναι αναγκαία προϋπόθεση για τη διατήρηση ομαλών σχέσεων μεταξύ των εθνοτήτων και για την ενσωμάτωση, στο βαθμό που είναι δυνατό, των μειονοτήτων στο οικονομικό και πολιτικό σύστημα.

· Το μέγεθος της χώρας και το ασταθές εξωτερικό περιβάλλον παρέχουν μεγαλύτερα περιθώρια παρέμβασης στους Διεθνείς Οργανισμούς για υλοποίηση των διαρθρωτικών μέτρων που προτείνουν.

Ένα στοιχείο που θα πρέπει να ληφθεί υπόψη, όσον αφορά την αξιολόγηση της αγοράς, είναι το υψηλό επίπεδο της παραοικονομίας (υπολογίζεται σε τουλάχιστον 40% του Α.Ε.Π.) η οποία συμβάλλει σημαντικά στη συνέχιση της οικονομικής δραστηριότητας.

Σημειώνεται, πάντως, ότι το πολιτιστικό επίπεδο των κατοίκων της Π.Γ.Δ.Μ. είναι αρκετά υψηλό και έτσι οι Έλληνες εξαγωγείς θα πρέπει να αντιμετωπίζουν τον καταναλωτή με τα κριτήρια του δυτικοευρωπαϊού. Έχει ιδιαίτερη σημασία στη συγκεκριμένη χώρα, το ελληνικό όνομα να διατηρείται στα υψηλότερα, δυνατόν, επίπεδα.

Μέσα στα πλαίσια αυτά, η Οικονομία της Π.Γ.Δ.Μ. θα αναπτύσσεται, έστω και βραχυπρόθεσμα, με αργούς ρυθμούς και η νέα μεσαία τάξη της χώρας θα διευρύνεται. Οι ελληνικές εταιρείες μπορούν να αποκτήσουν πολύ σημαντική θέση στην αγορά.

Επίσης, σημαντικό ρόλο στην αύξηση των ελληνικών εξαγωγών, πέραν των πλεονεκτημάτων που προσφέρουν, μπορούν να διαδραματίσουν οι άμεσες ελληνικές επενδύσεις. Για το λόγο αυτό πρέπει να υπογραμμισθεί ότι, η προβληματική κατάσταση μεγάλου μέρους της μεταποιητικής βιομηχανίας της χώρας μπορεί, υπό προϋποθέσεις, να παρέχει επενδυτικές ευκαιρίες για τις ελληνικές εταιρείες. Κατά συνέπεια, είναι σκόπιμο οι ελληνικές επιχειρήσεις με σοβαρά αναπτυξιακά σχέδια να ενημερωθούν και να διερευνήσουν τις επενδυτικές ευκαιρίες στην Π.Γ.Δ.Μ. Οι τρόποι διείσδυσης στην αγορά της Π.Γ.Δ.Μ. περιλαμβάνουν είτε πωλήσεις σε τοπικό εισαγωγέα, είτε ίδρυση γραφείου αντιπροσωπείας, είτε, τέλος, δημιουργία εμπορικής εταιρείας στη χώρα, μέθοδος που επιλέγεται από αρκετές ελληνικές εταιρείες. Σημαντικά περιθώρια υπάρχουν επίσης για τη δημιουργία εμπορικών δικτύων με τη μέθοδο του franchising.

Γενικότερα σημειώνεται ότι, έχει γίνει ήδη αποδεκτό από μεγάλο μέρος του επιχειρηματικού και πολιτικού κόσμου της Π.Γ.Δ.Μ. ότι η Ελλάδα μπορεί και πρέπει να διευρύνει την οικονομικό-εμπορική παρουσία της στη χώρα συμβάλλοντας έτσι και στη σταθερότητά της. Η στάση αυτή είναι εμφανής και στον θετικό τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται τελευταία οι ελληνικές προτάσεις για συνεργασία και επενδύσεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αθήνα-Σκόπια Η Επτάχρονη Συμβίωση (1995- 2002) Επιμέλεια Ευάγγελος Κωφός-Βλάσης Βλασιδής Εκδόσεις Παπαζήση Αθήνα 2003

Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου- Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα (εκδ.). Ο μακεδονικός Αγώνας- Συμπόσιο, Θεσ/κη 1987

Kofos Evangelos, Greece and eastern Crisis 1875- 1878, Thessaloniki 1975. « Dilemmas and Orientations of Greek Policy in Macedonia 1878-1886» Balkan Studies 21 81980, 45-55

Aristotle Tziampiris, Kosovo's Endgame Sovereignty and Stability in the Western Balkans Defense Analyses Institute

Tziampiris, Aristotle(2002b) : Greece and Fyrom: A Partnership for Stability in Southeastern Europe? In Dimitri A. Sotiropoulos and Thanos Veremis (eds.), Is Southeastern Europe Doomed to Instability? London :Frank Cass.

Tziampiris, Aristotle (2003a): International Relations and the Macedonian Question, Athens: Eliamep (in Greek)

Wikipedia "Foreign relations of the republic of Macedonia"
http://en.wikipedia.org/wiki/Foreign_relations_of_the_Republic_of_Macedonia#Greece

CIA FACTBOOK από το <https://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/mk.html>

Raheel Qamar, Qasim Ayub, Aisha Mohyuddin, Agnar Helgason, Kehkashan Mazhar, Atika Mansoor, Tatiana Zerja, Chris Tyler-Smith, and S. Qasim Mehdi, "Y-Chromosomal DNA Variation in Pakistan," American Journal of Human Genetics 70(5):1107–1124, 2002 May.

Greek Macedonia "not a problem", The Times (London), August 5, 1957

www.state.gov/r/pa/ei/bgn/26759.htm

<http://www.mfa.gr/www.mfa.gr/el-GR/Policy/Geographic+Regions/South-Eastern+Europe/Balkans/Bilateral+Relations/FYROM/fYROM+NAME+ISSUE.htm>

Robert Gilpin, « Η πρόκληση του Παγκόσμιου Καπιταλισμού- Η παγκόσμια Οικονομία τον 21ο αιώνα», εκδόσεις ποιότητα – Princeton University Press, 2002, σελ.204.

Organization for Economic Cooperation and Development (OERD), 1996, OERD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment, Third Edition, Paris, OERD

International Monetary Fund, 1993, Balance of Payments Manual.

Dunning H. John, 1993, " Multinational Enterprises and the Global Economy", Addison Wesley publishers Ltd., UK, σελ 5

Meyer Klaus, 1998, "Direct Investment in Economies in Transition", Edward Elgar Publishing Limited, UK, σελ.125

Brewer L. Thomas, 1994, "Indicators of foreign direct investment in the countries of Central and Eastern Europe: a comparison of data sources", Transational Corporations, Vol. 3, no.2, σελ.117.

Barrell Ray and Nigel Pain, 1997, "The growth of Foreign Direct Investment in Europe", National Institute Economic Review, σελ.64

Δρ. Αριστείδης Μπιτζένης, « Η δυναμική των Βαλκανικών Αγορών & η μετάβαση των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης στην οικονομία της αγοράς», Τόμος Α', εκδόσεις Αθ.Σταμούλης, 2003, σελ.156.

Ι.Αθ. Χατζηδημητρίου, 2003, « Διεθνείς Επιχειρηματικές Δραστηριότητες», εκδόσεις Ανικούλα, σελ 217

Πέτρος Π.Παπαγεωργίου Ph.D – Διονύσιος Π.Χιόνης, « Διεθνής Επιχειρηματική Δραστηριότητα και Οργανισμοί», εκδόσεις Αθ.Σταμούλης, 2003,σελ.35

www.statistics.gr

Ελληνικό γραφείο συνδέσμου στην ΠΓΔΜ (2006) «Ετήσια αναφορά»

World Bank, World Developmet Indicators 1998, FYR of Macedonia at a glance.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ
Γ Γεν. Δ/ση Υποθέσεων Ευρ. Ένωσης
ΓΙ Δ/ση Ευρωπαϊκών Εξωτ. Σχέσεων

Δυτικά Βαλκάνια Απολογισμός της Ελληνικής Προεδρίας

1. Προτεραιότητες Ελληνικής Προεδρίας

Η Ελληνική Προεδρία κλήθηκε να χειρισθεί τις σχέσεις της ΕΕ με τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων σε μια ιδιαίζουσα συγκυρία, μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης (Δεκέμβριος 2002). Αφενός, στα Συμπεράσματα του Ε.Σ. επιβεβαιώθηκε το καθεστώς των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων ως “δυνάμει υποψηφίων” (potential candidates), αφετέρου η ένταξη των δέκα νέων κρατών μελών δημιούργησε μεταξύ των εταίρων κλίμα διευρυνσιακής κόπωσης (enlargement fatigue), αρνητικό για οποιαδήποτε ουσιαστική προώθηση των σχέσεων ΕΕ-Δυτικών Βαλκανίων,

Η ελληνική πολιτική παρέμεινε προσηλωμένη στην ιδέα της παροχής μια σαφούς ευρωπαϊκής προοπτικής στις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, ως του μόνου αξιόπιστου μέσου για τη στήριξη της σταθερότητας στην περιοχή και κινήτρου για την προώθηση από μέρους τους των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων. Η Διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (Δ.Σ.Σ.) παρέχει το πρόσφορο όχημα για την πορεία των Δυτικών Βαλκανίων προς τις ευρωπαϊκές δομές και προδιαγραφές.

Υπό το φως αυτών των δεδομένων, η Ελληνική Προεδρία παρουσίασε στο ΣΓΥΕΣ Ιανουαρίου (27-28 Ιανουαρίου 2003) το κείμενο προτεραιοτήτων της για τα Δυτικά Βαλκάνια. Στο κείμενο αυτό, η Ελληνική Προεδρία έθετε ως Κεντρικό στόχο την ενίσχυση της ευρωπαϊκής προοπτικής των χωρών της περιοχής προς ένα προενταξιακό επίπεδο, διατηρώντας, όμως, το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, δηλαδή τη Διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης. Με τις προτεραιότητες αυτές, η ελληνική Προεδρία αποσκοπούσε στη χάραξη μιας συγκεκριμένης και επιχειρησιακής στρατηγικής για την πορεία των Δυτ. Βαλκανίων προς την Ε.Ε., επιδιώκοντας ταυτόχρονα μεγαλύτερη και πιο υπεύθυνη συμμετοχή από την πλευρά των χωρών της περιοχής, η οποία θα συμπληρωνόταν με την οργάνωση της Συνάντησης Κορυφής Ε.Ε.- Δυτ. Βαλκανίων στη Θεσσαλονίκη (21 Ιουνίου 2003).

Πιο συγκεκριμένα, η Ελληνική Προεδρία είχε θέσει τις ακόλουθες προτεραιότητες:

- Περαιτέρω παγίωση της ειρήνης, της σταθερότητας και της ανάπτυξης δημοκρατικών θεσμών.
- Προώθηση της Διαδικασίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΔΣΣ) με τις πέντε χώρες των Δυτ. Βαλκανίων.
- Εμπλουτισμός της ΔΣΣ και προσαρμογή της στο νέο περιβάλλον μετά τη διεύρυνση, ώστε να αποτελέσει το μοναδικό απαιτούμενο θεσμικό και συμβατικό πλαίσιο για την ενταξιακή πορεία των Δυτικών Βαλκανίων.
- Καθιέρωση ενός τακτικού πολιτικού forum, αρχίζοντας από τη Συνάντηση Κορυφής της Θεσσαλονίκης, που θα ενίσχυε την δημόσια προβολή της ΔΣΣ και θα τη συμπλήρωνε πολιτικά, τονίζοντας την ειδική σχέση Ε.Ε.-Δυτ. Βαλκανίων και ενισχύοντας την περιφερειακή συνεργασία.

- Αντιμετώπιση ειδικών οριζόντιων θεμάτων. σημαντικών για την περιοχή, περιλαμβανομένου του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς, του επαναπατρισμού των προσφύγων, της Προστασίας και της αποκατάστασης των θρησκευτικών και πολιτιστικών μνημείων, της ενέργειας, των υποδομών, της στήριξης των επενδύσεων, ιδιαίτερα όσον αφορά στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, καθώς επίσης και της ανάπτυξης του ελεύθερου εμπορίου.
- Προώθηση της περιφερειακής συνεργασίας και των σχετικών πρωτοβουλιών στη Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Πέρα από τη συστηματική προσπάθεια προώθησης και υλοποίησης των ανωτέρω προτεραιοτήτων, η ελληνική Προεδρία κλήθηκε να χειριστεί σημαντικές εξελίξεις για τις σχέσεις ΕΕ-Δυτικών Βαλκανίων (βλ. κατωτέρω υπό III), Σημειώνεται, τέλος, ότι πρόσθετη δυσχέρεια για την διατήρηση του ενδιαφέροντος της ΕΕ για τα Δυτικά Βαλκάνια αποτέλεσε η συγκυρία της κρίσης στο Ιράκ.

II. Αποτελέσματα Ελληνικής Προεδρίας

Το ΣΓΥΕΣ της 16ης Ιουνίου 2003 επισφράγισε τη μεγάλη πρόοδο που συντελέστηκε στις σχέσεις της ΕΕ με τις χώρες των Δ. Βαλκανίων κατά την ελληνική Προεδρία. Στα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε το Συμβούλιο περιλαμβάνεται ένα ιδιαίτερα σημαντικό κείμενο πολιτικής, που αναμένεται να αποτελέσει σημείο αναφοράς για την ευρωπαϊκή προοπτική των Δυτικών Βαλκανίων και γενικά για τις σχέσεις της ΕΕ με τις χώρες της περιοχής. Πρόκειται για την «Ατζέντα της Θεσσαλονίκης για τα Δυτικά Βαλκάνια», η οποία υιοθετήθηκε και από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης (20 Ιουνίου 2003). ως παράρτημα στα Συμπεράσματά του.

Το εκτενές αυτό κείμενο καλύπτει σχεδόν το σύνολο των σχέσεων της περιοχής με την Ε.Ε. και προβλέπει σειρά από κρίσιμες αποφάσεις, μέτρα και πρωτοβουλίες της Ένωσης σε όλους τους τομείς, προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης του ευρωπαϊκού μέλλοντος των Δυτικών Βαλκανίων, αλλά και της προσαρμογής τους προς τις ευρωπαϊκές προδιαγραφές. Ταυτόχρονα, αναφέρονται στις υποχρεώσεις τους για την προώθηση των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων, με ιδιαίτερη έμφαση στην καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς και σε μέτρα υπέρβασης των διαιρέσεων του πρόσφατου παρελθόντος.

Παρακάτω, παρατίθενται συνοπτικά τα σημαντικότερα στοιχεία της Ατζέντας της Θεσσαλονίκης:

Προώθηση της ευρωπαϊκής προοπτικής των χωρών της περιοχής:

- Προσδιορίζεται το θεσμικό πλαίσιο που θα οδηγήσει τα Δ. Βαλκάνια στην ένταξη. Πρόκειται για την εμπλουτισμένη Διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης (ΔΣΣ), η οποία, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Συμβουλίου, “Θα αποτελέσει το γενικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή πορεία των Δυτικών Βαλκανίων μέχρι τη μελλοντική τους ένταξη”.
- Αποφασίζεται ότι θα ισχύσουν, δανεισμένες από την διαδικασία της διεύρυνσης, οι αρχές των «own merits» και του «catch up», δηλαδή η πορεία μίας εκάστης χώρας θα προσδιορίζεται από την πρόοδο που θα επιδείξει στις μεταρρυθμίσεις.
- Διατυπώνεται τόσο ρητά, όσο και συμβολικά (χρήση του όρου «integration») ότι το μέλλον των Δυτικών Βαλκανίων βρίσκεται εντός της ΕΕ.

Εμπλουτισμός της Διαδικασίας Σταθεροποίησης Και Σύνδεσης με στοιχεία από την διεύρυνση:

- Καθιερώνονται οι **“Ευρωπαϊκές Εταιρικές Σχέσεις”**, ένα αναβαθμισμένο όργανο εντοπισμού, πρότασης και ελέγχου των μεταρρυθμίσεων στα κράτη της περιοχής, κατά το πρότυπο των Εταιρικών Σχέσεων των υποψηφίων χωρών. Η Επιτροπή καλείται να παρουσιάσει τις πρώτες Ευρωπαϊκές Εταιρικές Σχέσεις μαζί με την επόμενη ετήσια έκθεση της ΔΣΣ, δηλαδή σε ένα περίπου έτος. Πρόκειται για μια από τις σημαντικότερες αποφάσεις.
- Αποφασίζεται η δυνατότητα πρόσβασης των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων σε κοινοτικά προγράμματα (π.χ. Tempus, Socrates/Erasmus, κλπ), κατά το πρότυπο των υποψηφίων χωρών.
- Θεσπίζεται σειρά μέτρων για την αναβαθμισμένη υποστήριξη οικοδόμησης θεσμών ως εξής:
 - Επέκταση του θεσμού των διδυμοποιήσεων (twining).
 - Επέκταση της δράσης του ΤΑΙΕΧ (Technical Assistance Information Exchange Office)
 - Εξετάζεται η ίδρυση περιφερειακής Σχολής Ανώτατης Εκπαίδευσης για Μεταρρυθμίσεις στη Δημόσια Διοίκηση, καθώς και η θέσπιση πλαισίου παροχής σχετικών υποτροφιών.

Ενίσχυση πολιτικού διάλογου και συνεργασίας στον τομέα της ΚΕΠΠΑ:

- Καθιερώνεται το **“ Φόρουμ ΕΕ-Δυτικών Βαλκανίων”**: Πρόκειται για θεσμοθέτηση πολιτικού διαλόγου (ως συνέχεια της ‘Διαδικασίας Ζάγκρεμπ’), με περιοδικές συναντήσεις κορυφής, όπως αυτή της Θεσσαλονίκης, καθώς και ετήσιες, κατ’ αρχήν, συναντήσεις Υπουργών Εξωτερικών και ΔΕΥ.
- Θεσπίζεται η δυνατότητα συναντήσεων σε επίπεδο Πολιτικών Διευθυντών στο περιθώριο της Γενικής Συνέλευσης των Η.Ε.
- Θεσμοθετείται διμερής πολιτικός διάλογος για τη Σερβία-Μαυροβούνιο και τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, παρότι δεν έχουν συναφθεί ακόμη Συμφωνίες Σταθεροποίησης και Σύνδεσης με τις χώρες αυτές.
- Δίνεται η δυνατότητα ευθυγράμμισης των Χωρών της ΔΣΣ με διαβήματα, διακηρύξεις και κοινές θέσεις της ΕΕ σε θέματα ΚΕΠΠΑ, κατά το πρότυπο των υποψηφίων χωρών.

Προβλέπεται η δυνατότητα επέκτασης της κοινοβουλευτικής συνεργασίας μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των εθνικών κοινοβουλίων,

Αύξηση της κοινοτικής οικονομικής αρωγής:

- Υιοθετείται πρόταση της Επιτροπής για αύξηση της χρηματοδοτικής αρωγής κατά 210 εκ. € για την περίοδο 2004-2006 στο πρόγραμμα CARDS (αύξηση 14%). Πρόκειται για επίμονο αίτημα των χωρών της περιοχής που ικανοποιήθηκε με μεγάλη δυσκολία.
- Αναφέρεται ρητά η δυνατότητα διερεύνησης επιπλέον στήριξης, ιδίως μέσω της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων.
- Η Επιτροπή εντέλλεται να διερευνήσει τη δυνατότητα μεγαλύτερης βοήθειας κατά την εκπόνηση των δημοσιονομικών προοπτικών του 2006, με βάση την εμπειρία της διεύρυνσης και με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη (υπονοείται, χωρίς να αναφέρεται ρητά η διαρθρωτική στήριξη).

Οικονομικά - Εμπορικά μέτρα. Υποδομές:

- Προβλέπεται η εξέταση μέτρων για διευκόλυνση εξαγωγών Δ. Βαλκανίων προς ΕΕ (τεχνική βοήθεια. πιθανή περαιτέρω φιλελευθεροποίηση, επέκταση της «διαγωνίας σώρευσης»)
- Προβλέπεται επίσης, δυνατότητα συμμετοχής εταιριών Δ. Βαλκανίων σε μειοδοτικούς διαγωνισμούς των προγραμμάτων PHARE, ISPA, SAPARD, TACIS, MEDA.

- Αποφασίζεται η έναρξη τακτικού οικονομικού διαλόγου κάθε χώρας της περιοχής με την ΕΕ.
- Προβλέπεται προσχώρηση χωρών Δ. Βαλκανίων στον Ευρωπαϊκό Χάρτη για τις Μικρομεσαίες επιχειρήσεις
- Υιοθετείται η πρωτοβουλία της Επιτροπής για επέκταση στα Δ. Βαλκάνια της Εσωτερικής Αγοράς Ενέργειας, για διασύνδεση με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα, κλπ

Επιβεβαίωση πολιτικών θέσεων για την περιοχή:

Απαραβίαστο διεθνών συνόρων, ειρηνική επίλυση συγκρούσεων, περιφερειακή συνεργασία, καταδίκη τρομοκρατίας, εμμονή σε απόφαση 1244 ΣΑ για Κόσσοβο, συμφωνίες Dayton, Αχρίδας, Βελιγραδίου. Στήριξη Δικαστηρίου Χάγης και Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου για πρώην Γιουγκοσλαβία.

Καθεστώς θεωρήσεων:

Το Συμβούλιο ενέκρινε την πρόθεση της Επιτροπής να αρχίσει διαπραγματεύσεις με καθεμιά από τις χώρες της περιοχής σχετικά με συγκεκριμένα μέτρα που θα αποτελέσουν προϋπόθεση για τη φιλελευθεροποίηση των θεωρήσεων της ΕΕ. Παράλληλα αναγνώρισε τη σημασία που αποδίδουν τα Δ. Βαλκάνια στο θέμα αυτό και υπενθύμισε η διασύνδεσή του με αναγκαίες μεγάλες μεταρρυθμίσεις στην περιοχή. Πρόκειται για ανταπόκριση σε επίμονο αίτημα των Δ. Βαλκανίων, που ικανοποιήθηκε με δυσκολία από τους εταίρους.

Δικαιοσύνη και Εσωτερικές υποθέσεις:

- Οι χώρες της περιοχής καλούνται να καθορίσουν μεσοπρόθεσμα μέτρα αντιμετώπισης του οργανωμένου εγκλήματος. Καλούνται επίσης να προσαρμόσουν τη νομοθεσία τους -για να αρχίσουν διαπραγματεύσεις με τη Ευροπl.
- Προβλέπεται συνεργασία μεταξύ των αρμοδίων αρχών των Δ. Βαλκανίων και των Immigration Liaison Office (ILOs) των Κρατών - μελών της ΕΕ. Οι χώρες της περιοχής καλούνται να συνάψουν και να εφαρμόσουν συμφωνίες επανεισδοχής μεταξύ τους καθώς και με τρίτες χώρες.
- Καλούνται οι χώρες της περιοχής να δημιουργήσουν και να εφαρμόσουν ένα ικανοποιητικό νομικό πλαίσιο για τη ρύθμιση των περιουσιακών ζητημάτων που αφορούν την επιστροφή των προσφύγων.
- Η ΕΕ αναμένει από τα Δ. Βαλκάνια τη λήψη μέτρων για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων σε θέματα ασφάλειας και διαχείρισης συνόρων με βάση το κείμενο που υιοθετήθηκε στη συνάντηση της Αχρίδας το Μάιο 2003.

Περιφερειακή συνεργασία:

- Υποστήριξη της ΕΕ στις πρωτοβουλίες για καθιέρωση Περιφερειακής ζώνης ελευθέρων συναλλαγών, ζώνης διακίνησης χωρίς θεωρήσεις, διασυνοριακή συνεργασία, συλλογή μικρών όπλων, ανάπτυξη περιφερειακών αγορών ηλεκτρισμού και αερίου, ανάπτυξη της συνεργασίας στην υδροοικονομία, κλπ.
- Στήριξη του Συμφώνου Σταθερότητας για την Νοτιοανατολική Ευρώπη, με έμφαση στην συγκέντρωση της προσπάθειάς του σε μικρό αριθμό δράσεων. Στήριξη της διαβαλκανικής (SEECF) και άλλων περιφερειακών πρωτοβουλιών.

Οι χώρες των Δυτ. Βαλκανίων αναλαμβάνουν επίσης την υποχρέωση :

- Συνεργασίας σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο με διεθνείς παράγοντες, για την

αντιμετώπιση του φαινομένου της παράνομης διακίνησης ανθρώπων.

- Υιοθέτησης μέτρων περιβαλλοντικής πολιτικής, που να εναρμονίζονται με τη σχετική νομοθεσία της Ε.Ε., ιδιαίτερα στον τομέα της ενέργειας.
- Επισκευής πολιτιστικών και θρησκευτικών μνημείων, υπογραφής διμερών συμφωνιών επί πολιτιστικών ζητημάτων, αναθεώρησης των σχολικών εγχειριδίων ιστορίας. Στην κατεύθυνση αυτή, εξετάζεται και η δυνατότητα σύστασης επιτροπής εμπειρογνομόνων μέχρι τα τέλη 2003, η οποία να επιφορτιστεί με τα παραπάνω θέματα.

III. Ζητήματα που ανέκυψαν κατά την Ελληνική Προεδρία

Οι σημαντικότερες από τις εξελίξεις τις οποίες κλήθηκε να χειρισθεί η ελληνική Προεδρία ήταν η αίτηση της Κροατίας για ένταξη στην ΕΕ, η πρόταση για αναστολή της χρηματοδοτικής βοήθειας προς τη Σερβία-Μαυροβούνιο και η έναρξη εκπόνησης της Μελέτης Σκοπιμότητας για τη σύναψη Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης με τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη. Αναλυτικότερα:

1. Κροατική αίτηση ένταξης στην ΕΕ

Η Κροατία υπέβαλε αίτηση ένταξης στην ΕΕ στις 21 Φεβρουαρίου. Ο χειρισμός της αίτησης από την ελληνική Προεδρία κατέστη αρχικά δυσχερής από την επιφυλακτικότητα με την οποία αντιμετωπίστηκε από μερίδα των Κρατών Μελών. Λόγος ήταν η κόπωση από το τρέχον κύμα διεύρυνσης και η αρνητική στάση ορισμένων Εταίρων έναντι της Κροατίας, Εξαιτίας της μη ικανοποιητικής συνεργασίας με το ICTY . Μετά και τις εκ μέρους μας προσπάθειες, ωστόσο, επήλθε σημαντική μεταστροφή στην αρνητική αυτή στάση.

Από πλευράς μας προκρίθηκε ο χειρισμός του ζητήματος στο Συμβούλιο να είναι διαδικαστικός, δηλαδή να παραπεμφθεί στην Επιτροπή για την έκδοση της γνωμοδότησης χωρίς ουσιαστική συζήτηση, κατά την πρακτική που ακολουθήθηκε στις προηγούμενες διευρύνσεις, σε αντίθεση με την άποψη που υποστηριζόταν από ορισμένα κράτη μέλη, ότι μετά τη θέση σε ισχύ της νέας Συνθήκης ΕΕ (του Άμστερνταμ) η πλήρωση των πολιτικών κριτηρίων θα πρέπει να συζητείται εκ των προτέρων. Τελικά, αυτό που ζήτησαν ορισμένοι Εταίροι, καθώς και η Νομική Υπηρεσία του Συμβουλίου ήταν να αναφέρεται ρητά ότι η πλήρωση των πολιτικών κριτηρίων θα εξετασθεί μετά την έκδοση της γνωμοδότησης της Επιτροπής, ώστε να μην δίνεται η εντύπωση ότι η Κροατία τα πληροί ήδη. Η ελληνική Προεδρία ενέμεινε στη θέση της για αμιγώς διαδικαστικό χειρισμό της αίτησης στον παρόντα χρόνο, με αποτέλεσμα η σχετική αναφορά να μην περιληφθεί στο κείμενο των συμπερασμάτων, αλλά στην επιστολή που το Συμβούλιο απέστειλε στην Κροατία.

Ως εκ τούτου, το ΣΓΥΕΣ της 14ης Απριλίου 2003 παρέπεμψε την αίτηση στην Επιτροπή για την προετοιμασία της γνωμοδότησης. Το ανωτέρω αποτέλεσμα είναι ιδιαίτερα ικανοποιητικό, δεδομένου ότι η κροατική αίτηση, η πρώτη υπό τη νέα διατύπωση των σχετικών διατάξεων της Συνθήκης της ΕΕ, θα αποτελέσει πιθανώς προηγούμενο για τις μελλοντικές αιτήσεις ένταξης. Θετικό στοιχείο των ελληνικών χειρισμών αποτέλεσε και η αποφυγή κύματος αιτήσεων από τις υπόλοιπες χώρες των Δυτ. Βαλκανίων.

Η κροατική πλευρά δια στόματος του Πρωθυπουργού αλλά και πολλών στελεχών της Κυβέρνησης και της διοίκησης ευχαρίστησε θερμά την ελληνική πλευρά για τον υποδειγματικό χειρισμό και το απολύτως ικανοποιητικό αποτέλεσμα.

2. Αιρεσιμότητα στα πλαίσια CARDS εις βάρος ΣκΜ

Από τις αρχές Φεβρουαρίου 2003, είχε αρχίσει να διαφαίνεται η πρόθεση της

Επιτροπής να εξετάσει την εφαρμογή της αιρεσιμότητας στο Πλαίσιο του Cards σε βάρος της Σερβίας, με την επίκληση της μη ικανοποιητικής συμμόρφωσης της τελευταίας προς τις υποχρεώσεις της για τη συνεργασία με το ICTY (Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την Πρώην Γιουγκοσλαβία), προφανώς κατόπιν πιέσεων από ορισμένα Κράτη Μέλη (ιδίως του Η. Β.). Το ζήτημα συζητήθηκε αρχικά στη Διαχειριστική Επιτροπή του CARDS και κατόπιν στην Ομάδα Εργασίας για τα Δυτικά Βαλκάνια. Μια τέτοια απόφαση θα μπορούσε να έχει μείζονες δυσμενείς πολιτικές συνέπειες, στην παρούσα μάλιστα συγκυρία, όπως επισημάνθηκε από την ελληνική Προεδρία και άλλα Κράτη-Μέλη.

Η δολοφονία του Πρωθυπουργού Τζίντζιτς κατέδειξε ότι η περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων δεν έχει υπερβεί τον κίνδυνο της αποσταθεροποίησης. Κατέστη, έτσι, προφανής η αναγκαιότητα της ενίσχυσης της Σερβίας-Μαυροβουνίου και των φιλοευρωπαϊκών δυνάμεων σε αυτή, η δε διακοπή της χρηματοδότησης θα είχε τα αντίθετα πολιτικά αποτελέσματα. Στο πνεύμα αυτό πλέον, τα ετήσια προγράμματα CARDS για Σερβία και Μαυροβούνιο, τα οποία η Επιτροπή δεν είχε ως τότε παρουσιάσει, κατατέθηκαν τελικά στη συνεδρίαση της Διαχειριστικής Επιτροπής του CARDS της 24ης Απριλίου 2003.

3. Σύνταξη Μελέτης Σκοπιμότητας για υπογραφή Σ.Σ.Σ. με Β-Ε

Τον Νοέμβριο του 2000 δόθηκαν σε όλα τα κράτη των Δυτ. Βαλκανίων, συμπεριλαμβανομένης και της Β-Ε, οι αυτόνομες εμπορικές προτιμήσεις και η χρηματοδότηση μέσω του CARDS, που αποτελούν τα δύο πρώτα στάδια της Διαδικασίας Σ.Σ., μολοντί η χώρα αυτή δεν πληρούσε στοιχειώδεις προϋποθέσεις της αιρεσιμότητας.

Στα επίμονα αιτήματα της βοσνιακής ηγεσίας για σύνταξη μελέτης σκοπιμότητας προς σύναψη Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης με την Ε.Ε., που αποτελεί το Τρίτο και τελευταίο στάδιο της Δ.Σ.Σ., ώστε να επέλθει ταχύτερη προσέγγιση της χώρας στις ευρωπαϊκές δομές, καταρτίστηκε ένας «Οδικός Χάρτης» (Road Map). Μολοντί οι όροι του δεν εκπληρώθηκαν ποτέ ικανοποιητικά, το Συμβούλιο αποφάσισε τον Οκτώβριο του 2002 ότι ο οδικός χάρτης μπορεί να θεωρηθεί substantially completed. Η Επιτροπή τόνιζε βέβαια σε κάθε ευκαιρία, ότι ακόμη και αν προέβαινε σε μελέτη σκοπιμότητας, δεν θα έπρεπε να προεξοφλείται το θετικό πόρισμα της, εφόσον η Βοσνία δεν έπειθε, ότι μπορεί να επιβιώσει ως ανεξάρτητο κράτος και μάλιστα χωρίς τη διεθνή βοήθεια.

Μετά τις εκλογές του Οκτωβρίου 2002, ετέθη ως πρόσθετος όρος ο σχηματισμός τόσο της κεντρικής κυβέρνησης, όσο και των κυβερνήσεων των οντοτήτων. Στις 14 Ιανουαρίου αυτό επετεύχθη και έτσι το ΣΓΥΕΣ της 14ης

Απριλίου, ύστερα από επιτυχείς χειρισμούς της Ελληνικής Προεδρίας: « υποστήριξε την Προετοιμασία εκ μέρους της Επιτροπής μιας μελέτης σκοπιμότητας για την έναρξη των διαπραγματεύσεων της ΣΣΣ με τη Βοσνία - Ερζεγοβίνη, παρακινώντας όλες τις αρχές και τα πολιτικά κόμματα της χώρας να πολλαπλασιάσουν τις προσπάθειές τους για την εφαρμογή των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων».